

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Fakultet for samfunnsvitenskap
Institutt for Landskapsplanlegging

Masteroppgave 2015
30stp

Hvordan har kommunenes tilrettelegging for næringsutvikling manifestert seg gjennom de siste 20 år? Case: Asker, Skedsmo og Ski.

How planning for business development
in three municipalities has evolved through
the last 20 years.

Case: Asker, Skedsmo and Ski.

Philip Dixon Sandberg

HVORDAN HAR KOMMUNENES TILRETTELEGGING FOR NÆRINGS- UTVIKLING MANIFESTERT SEG GJENNOM DE SISTE 20 ÅR?

Case: Asker, Skedsmo og Ski

Phillip Dixon Sandberg

FORORD:

Bakgrunnen for at jeg valgte dette temaet er at jeg gjennom mine fem år på studiet har fått en stadig sterkere tro på at det er næringsutviklingen som har størst påvirkningskraft i byutviklingen. Temaet har blitt mer og mer interessant for meg. Jeg ønsker derfor å utforske deler av næringsutviklingen i offentlig og privat sektor.

Høsten 2014 var jeg med i en studentkonkurranse som het Project Oslo Region (i regi av Oslo Business Region). Konkurransen tok for seg næringsutviklingen i Osloregionen frem mot 2030 og gruppen (to medlemmer) jeg var en del av endte på 2. plass i finalen. I arbeidet med konkurransen tenkte jeg ofte på hvordan næring, handel og industri har hatt sterk påvirkningskraft på byenes utforming. Spesielt i moderne tid med industrialisering, befolkningsvekst og en sterk sentralisering rundt de største byene.

Hvilken historisk rolle handel og næring har og har hatt for byer og regioners utvikling, danner bakteppet i denne oppgaven. Jeg vil til dels trekke inn regionale faktorer, for å se om det er regionale forskjeller som legger premisser for hvordan de kommunene vil utvikle seg fremover.

Hvordan foregår næringsutvikling i dag på kommunalt nivå? Hvordan og i hvilken grad legges det til rette for næringsutvikling? Hvilke strategier og planer ligger til grunn? Hvordan oppfattes dette i kommunen og i privat sektor? Det er dette jeg ønsker å undersøke i masteroppgaven.

Først og fremst vil jeg takke min veileder, professor Elin Børrud for kyndig og innspirerende veiledning.

Jeg vil også sende en stor takk til intervjuobjektene for at de har stilt opp delt av sin fagkompetanse.

Takk til mine medstudenter, venner og familie for hjelp og støtte underveis, og hjertelig takk til mine kolleger på jobben for tålmodighet i innspurten.

SUMMERY:

The master thesis is focused on two interconnected themes. One is how municipalities prepare for business development. The second is the concerns of business people themselves in relation to business development in the chosen municipalities.

To answer the questions involved, I have worked on a case study of three municipalities in the Oslo area; Asker, Skedsmo and Ski. The greatest emphasis is on studies of each municipality's municipal master plan for the last 20 years (1995 – 2015). In addition, interviews of public servants and private entrepreneurs have been carried out. Important elements in the work include participation in conferences, surveys in the specific municipalities, collection of data and studies of general plans and strategies for the Oslo area.

The finds in the analysis demonstrate that the way the chosen municipalities prepare for business development is based on national trends, regional infrastructure, and each municipality's own aims, strategies and financial situation. The business community focuses on demography, competence, accessibility, communication, predictability and long-term planning.

SAMMENDRAG:

Oppgaven tar for seg to sammenvevde problemstillinger. Den ene er hvordan kommunene legger til rette for næringsutvikling, mens den andre er hva næringslivet selv er opptatt av når det gjelder næringsutvikling i kommunene.

For å svare på problemstillingen er det brukt et casestudie av tre kommuner rundt Oslo; Asker, Skedsmo og Ski. Det er lagt særlig vekt på å studere kommunenes kommuneplaner de siste 20 år (1995 – 2015). I tillegg er det gjennomført intervjuer av offentlige ansatte og private aktører. Deltagelse på konferanser, befaringer i de aktuelle kommunene, datainnsamling og studier av generelle planer og strategier i Oslo-området, har vært viktige elementer i arbeidet.

Funnene i analysen viser at kommunenes tilrettelegging for næringsutvikling hovedsakelig er basert på nasjonale trender, regional infrastruktur, kommunenes egne mål, strategier og kommuneøkonomien. Næringslivet fokuserer på demografi, kompetanse, tilgjengelighet, kommunikasjon, forutsigbarhet og langsiktighet i kommuneplanleggingen.

INNHALDSFORTEGNELSE

Forord	Δ side 5
Summary	Δ side 6
Sammendrag	Δ side 7

Innholdsfortegnelse	Δ side 8
---------------------	----------

DEL I INNLEDNING

1.1	Innledning	Δ side 12
1.2	Problemstilling	Δ side 16
1.3	Teori	Δ side 17
1.3.1	Valgte metoder	Δ side 18
1.3.2	Casestudie	Δ side 19
1.3.3	Relabilitet og validitet	Δ side 19
1.3.4	Prosess	Δ side 20
1.4	Sentrale begreper	Δ side 23
1.5	Oppgavens oppbygging	Δ side 24

DEL II KONTEKST

2.1	Hva er næringsliv?	Δ side 28
2.2	Kontekst	Δ side 28
2.2.1	Samfunn	Δ side 29
2.2.2	Demografi	Δ side 29
2.2.3	Næringstrender & politikk	Δ side 30
2.2.4	Næringslokalisering	Δ side 30
2.2.5	Regionale tiltak	Δ side 31
2.2.6	Kommuneplanen	Δ side 31
2.2.7	Lokaldemokrati	Δ side 33
2.2.8	Utfordringer for næringslivet	Δ side 33

DEL III

ANALYSE

3.1	Regionalt / Akershus fylke	Δ side 36
3.2	Asker	Δ side 44
3.2.1	Oppsummering	Δ side 54
3.3	Skedsmo	Δ side 56
3.3.1	Oppsummering	Δ side 66
3.4	Ski	Δ side 68
3.4.1	Oppsummering	Δ side 79

DEL IV

DRØFTING

4.1	Innledning til drøftingen	Δ side 82
4.2	Samfunnsutvikling	Δ side 82
4.3	Demografiske forhold	Δ side 83
4.4	Næringspolitikk og prod. trender	Δ side 84
4.5	Næringslokalisering	Δ side 85
4.6	Regionale tiltak	Δ side 85
4.7	Kommuneplanen	Δ side 87
4.8	Lokaldemokratiet	Δ side 89
4.9	Utfordringer for næringslivet	Δ side 90
4.10	Oppsummering	Δ side 91
4.11	Refleksjon	Δ side 93
	Litteraturliste	Δ side 94
	Figurliste	Δ side 96
	Vedlegg	Δ side 100

DEL I

INNLEDNING

1.1 Innledning

Målet med masteroppgaven er hovedsakelig at den skal skape forståelse for hvordan næringsutvikling og næringsetablering foregår i dag. Sett fra to ulike hovedperspektiver, det vil si fra offentlig myndighet sin side og fra eiendomsutviklere/næringsutviklere sin side. Som et casestudie tar jeg for meg næringslivet i tre interessante Akershuskommuner. Det regionale perspektivet trekkes også inn da de tre kommunene er en del av det samme bolig- og arbeidsmarkedet rundt Oslo, som også har høyst ulike utfordringer (fordeler og ulemper). Fysisk vil jeg også vise hvordan det manifesterer seg i disse tre kommunene og deres regionale kollektivknutepunkter. Det regionale perspektivet handler også om at det tas beslutninger på de to forvaltningsnivåene over kommunen som påvirker kommunenes handlingsrom og forventninger til fremtidig utvikling i form av for eksempel økonomisk støtte eller samarbeid om større infrastrukturtiltak.

Oppgaven retter seg mot hvordan kommunenes planlegging og tilrettelegging for næringsutvikling fungerer på den ene siden, og hvordan det faktisk oppleves og om det har noen (ønsket) effekt på den andre siden. Det finnes kanskje ikke noe entydig svar på det siste, men forhåpentligvis kan denne oppgaven være med å belyse temaet.

Tre kommuner

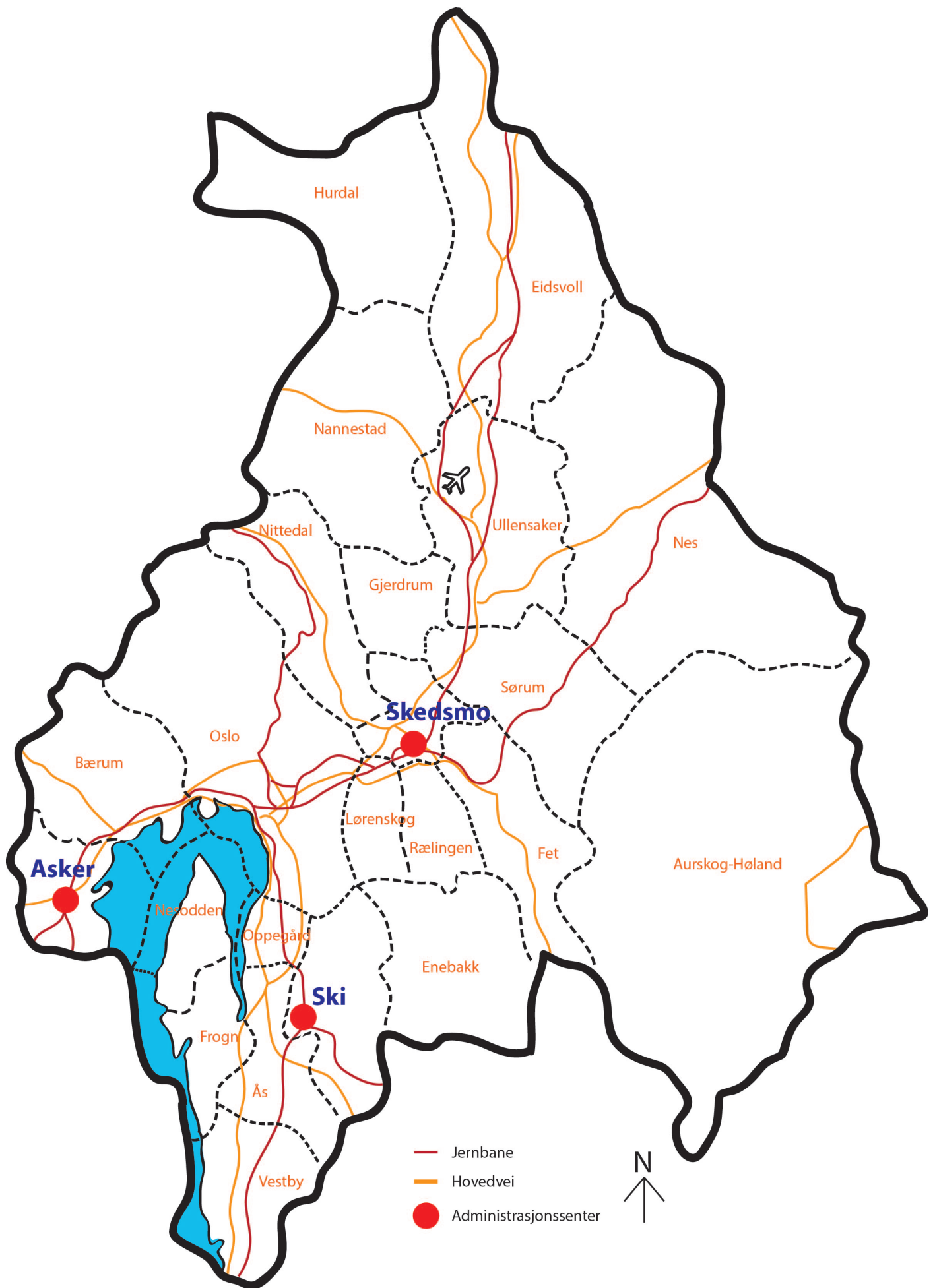
De tre kommunene Asker, Skedsmo og Ski er interessante å sammenligne fordi det er snakk om tre kommuner som ligger i omtrent samme avstand fra Oslo og fordi disse tre kommunene har hvert sitt regionale kollektivknutepunkt som betyr mye for reisemønsteret både lokalt, regionalt og nasjonalt. Disse kommunenes regionale kollektivknutepunkt sammenfaller med kommunenes administrasjonssentre. Det som i dag betegnes som kollektivknutepunkt med både jernbane, buss og taxiholdplass var tidligere en jernbanestasjon hvor byen har utviklet seg rundt. Med andre ord er disse kommunenes administrasjonssentre stasjonsbyer.

De ligger alle i Akershus, men i ulike regioner. Asker ligger i Vestregionen, Skedsmo ligger i Nedre Romerike og Ski ligger i Folloregionen. De tre regionene har litt forskjellige utgangspunkt og forutsetninger for den videre utvikling (se for eksempel Kommune-NM i regi av NHO) men som en del av Osloregionen deler de også flere fordeler og utfordringer. Felles for de tre kommunene er at de er regionale knutepunkt tett opp til Oslo.

Kunnskapsbasert næringsliv

Nesten alle kommuner ønsker seg vekst i arbeidsplasser og befolkning og det fører til at det i Osloområdet er mange byer som konkurrerer om å tiltrekke seg de samme menneskene. Spesielt er det kunnskapsbasert næring og den "kreative klassen" kommunene ønsker mer av i sin kommune. Den kreative klassen er for øvrig en betegnelse skapt av Richard Florida – i boken *The Rise of the Creative Class* (2002) – som har fått betydelig oppmerksomhet. Etter å ha lest kommuneplanene for mitt casestudie og skummet raskt gjennom andre er det veldig tydelig at det er det såkalte "kunnskapsbaserte næringslivet" som nærmest alle kommunene ønsker å tiltrekke seg.

Kunnskapsbasert næring eller kunnskapsnæringer beskrives som den type næring som krever at man har tatt høyere utdanning – minst tre år på høyskole eller universitet. Sammen med den kreative klassen er dette ettertraktede kvaliteter for tiden når det gjelder byers planlegging for fremtiden. Eller sagt med andre ord: det mest ettertraktede for tiden, når det gjelder kommuner og byers arbeid med å fremstille seg selv som

Figur 1.1 - Kommunene i Akershus + Oslo

attraktive i markedsføringen av seg selv og sine kvaliteter, er de kunnskapsrike og kreative menneskene.

Når det er sagt, så er det ikke slik at det faktisk går et skille mellom kunnskapsbasert næring og ikke-kunnskapsbasert næring. For å drive en hvilken som helst bedrift, virksomhet eller næring må man selvfølgelig ha variert kompetanse og kunnskap. Man kan fort få inntrykk av at kunnskapsbasert næring er noe eget og selvstendig i motsetning til all den "uønskede" ikke-kunnskapsbaserte-næringen. Det er først og fremst et politisk og strategisk ladet uttrykk, på lik linje med uttrykk som "bærekraftig utvikling" og "pulserende og attraktivt".

Dette skjer samtidig som de fleste kommunene i Akershus enten har gått vekk i fra eller er inne i en omstillingsprosess i tidligere industri, og er på vei til det nye "kunnskapssamfunnet", et såkalt paradigmeskifte. Denne omstillingsprosessen kan på sikt føre til at de som står uten utdanning eller at de som er ufaglærte havner utenfor arbeidslivet i større grad enn i dag. Dog må det samtidig påpekes at de siste tiårenes vekst innenfor handel og service gjør at flere ufaglærte får seg jobb, da handel og service er en av få næringer som ansetter ufaglærte.

Boliger og arbeidsplasser

For at kommunene skal ha økonomisk vekst må de etablere flere attraktive boliger (for det segmentet i befolkningen de ønsker), slik at de får flere innbyggere og dermed flere skattebetalere og økte skatteinntekter. For å få flere til å bosette seg i kommunen må kommunen sammen med næringslivet også etablere flere attraktive arbeidsplasser. Altså er kommunens bo- og arbeidsmarked vesentlige (og målbare) parametere som henger tett sammen.

Parkering og bilbasert lokalisering

Parkering er et tema som ofte kommer opp når man snakker om næringsetablering. At mange kommuner har etablert kjøpesentre et godt stykke utenfor sentrum og gjort det dyrt å parkere bilen sin i sentrum har ført til en negativ utvikling. Det har bidratt til økt bilbruk og at kjøpesentrene utenfor byen har kommet seirende ut av "duellen med sentrum" om besøkende og handlende. Besøkende og handlende som hovedsakelig overfører sine midler til internasjonale og nasjonale selskaper fremfor å støtte det lokale næringslivet i sin kommune.

I et byutviklingsperspektiv er det veldig synd at man i tidligere planlegging ikke så konsekvensene av å legge til rette for bilbasert handel utenfor kommunenes administrative og fysiske sentrum. Mange mener at dette har vært en katastrofe for næringslivet og de små og mellomstore bedriftene i sentrum. At det har ført til en nedadgående spiral som fører til nedgang besøkende, handlende, nyetableringer og innovasjon, en spiral som er tung å snu når det ikke lenger er folk eller attraktive bedrifter "igjen" i sentrum av kommunene. I dag ser man at det i byer og kommuner jobbes for å snu denne trenden.

Grunnen til at jeg omtaler dette er fordi det blir spesielt synlig når det politiske fokuset i Oslo og Akershus i dag ligger på å utvikle de regionale kollektivknutepunktene som 'smart cities', fortette i sentrum og utvikle Akershus videre som et felles bo- og arbeidsmarked. Hvor det store målet er å skape en bærekraftig og konkurransedyktig region på internasjonalt og nasjonalt nivå.

Andre faktorer

I tillegg til overnevnte faktorer er det også andre tema som politikere, planleggere, kommuneadministrasjonen og eiendomsutviklere må ha fokus på når de tenker utvikling. Som blant annet infrastruktur, skole, friluftsområder, kultur, idrett og helse. Det handler altså om helheten og fokus på detaljer i forskjellige felt, og at næringsutvikling er en del av en helhetlig byutvikling.

Tjenester og opplevelser blir viktigere i byutviklingen, også innenfor næringslivet. Man ser tydelige tendenser i dagens bybilde ved at stadig flere kafeer, restauranter og steder der kultur i forskjellige former vises, etablerer seg særlig nært sentrum. Behovet for å ha og eie ting er blitt mindre etter hvert som de fleste har alt de trenger. Nå er det viktigere å ha tid til å gjøre det man liker og ønsker å gjøre.

Langsiktig og holistisk byutvikling

Det er viktig å se langsiktig og helhetlig på byutviklingen. I ettertid har det for eksempel vist seg at veier og gater (viktig forskjell!) i og utenfor urbane områder trenger forskjellige kvaliteter. Det har vist seg at segregering av ulike trafikanter, som var i fokus på 60-tallet, var noe helt annet enn dagens tanke om 'shared space' hvor trafikantene er tilnærmet likt prioritert. Totalt er det mange faktorer som påvirker det store bildet og de positive eller negative spiralene. I denne masteroppgaven har jeg valgt å fokusere på næringsliv som en av bitene i de store synergiene som sammen skaper byutvikling og kontinuerlig påvirker samfunnet rundt oss, på makro-, meso- og mikronivå.

Figur 1.2 - Makro-, meso- og mikronivå.

Næringsinvesteringer er som oftest kortsiktige og har kort nedskrivningstid i forhold til andre investeringer har jeg blitt fortalt før jeg begynte med denne oppgaven. Det kan godt stemme hvis man sammenligner nedskrivningstiden med investeringer til for eksempel veiutbygging. Næringsbygg har gjerne en nedskrivningstid på ca. 20-30 år, mens veiprosjekter ofte har en nedskrivningstid på rundt 50 år. Samtidig er politikken på en måte enda mer kortsiktig med valg hvert fjerde år, hvor politikere ofte slår politisk mynt på viktige byplan-spørsmål. Byene skal stå der i mange år. Derfor trengs det en langsiktig og helhetlig planlegging som gir gode byer, som i ettertid står igjen som et fysisk manifest på og av tidligere tankegang og ideologier.

1.2 Problemstilling

Hensikten med masteroppgaven er å undersøke hvordan kommunenes tilrettelegging for næringsutvikling har endret seg de siste 20 år. Det vil jeg belyse gjennom å undersøke representative kommuneplaner i Asker, Skedsmo og Ski, se på hvilke aktører som virker inn på og styrer næringsutviklingen i norske byer samt se på viktige historiske strukturendringer i denne perioden.

Hvordan det offentlige planlegger, legger strategier og produserer et teoretisk rammeverk for utviklingen fremover er en side av saken. Hvordan private næringsaktører jobber og forholder seg til de offentlige forvaltningsnivåene som tilrettelegger for næringsutvikling og næringsvirksomheter er det andre jeg hovedsakelig vil undersøke.

Lokalisering, bolig- og arbeidsmarked, kommunikasjon, samarbeidsarenaer, næringstall, SSB, NHO, handel, kjøpesentre, parkering, trafikk, fylke, kommune, by, sentrums- og knutepunktsutvikling er viktige stikkord i dette arbeidet. I tillegg blir temaet belyst ved hjelp av intervjuer med forskjellige aktører fra kommunene, deler av næringslivet og organisasjoner.

Masteroppgavens problemstilling er som følger:

Hvordan har kommunenes tilrettelegging for næringsutvikling manifestert seg gjennom de siste 20 år (1995 – 2015)? Har den kommunale arealplanleggingen noe betydning for næringsutvikling?

Siden dette er en relativt generell problemstilling har jeg valgt ut to forskningsspørsmål som brukes i analysen.

1. **Hvordan tilrettela kommunene for næringsutvikling i årene mellom 1995 og 2005?**
2. **Hvordan planlegges det for næringsutvikling i dag, og hvilke strategier legges til grunn?**

1.3 Teori

Dette kapittelet tar for seg det teoretiske rammeverket og den metodiske tilnærmingen. Det er også en konkret beskrivelse av hvordan jeg skal svare på problemstillingen.

Problemstillingen jeg skal løse er utslagsgivende for valg av metode. I og med at jeg skal undersøke og teste problemstillingen opp i mot tre kommuner, blir metoden et komparativt casestudie. Konklusjonen skal bygge på dataene som blir presentert. Kommunene er: Asker, Skedsmo og Ski. Jeg vil bruke både kvalitative og kvantitative metoder. Siden det dreier seg om et fylke, tre kommuner og deres sentrum må jeg hente inn informasjon fra flere nivåer, det er for å få et overblikk og sammenligningsgrunnlag før jeg zoomer nærmere inn på kommunene og utforsker problemstillingen.

Jeg har hovedsakelig valgt metoder fra "verktøykassa" til det som er kjent som kvalitative metoder, det vil si dokumentstudiet og intervjuene som er gjennomført. Temaer som handler om byutvikling og det romlige ofte er vanskelig å kvantifisere, men siden det er planlegging og strategisk tilrettelegging som er i fokus vil ikke det romlige bli særlig omtalt. Det kvantitative vil også bli dekket da jeg har hentet en del tall og faktainformasjon om regionen og kommunene fra statistisk sentralbyrå (SSB/byrået).

I masteroppgaven har jeg brukt både kvalitative og kvantitative metoder. Så langt det er mulig har jeg forsøke "å bygge broer" mellom de metodiske tradisjonene fremfor å ekskludere den ene fra den andre, men det vil hovedsakelig bli lagt vekt på det kvalitative. Å bygge broer kan på en måte oversettes til metodetriangulering, men det er ikke fullstendig beskrivende og jeg har heller ikke lagt vekt på det.

"De kvalitative metoder vil typisk benyttes til naturalistiske studier. Og det vil sige være præget af, at de må tage materialet på dets egne, naturgroede betingelser. De er studier, hvor forskeren har indsamlet det empiriske materialet på livets egne betingelser, så at sige, og altså i ringe grad på grundlag af et tilrettelagt og kontrollert eksperiment design" (Fog 1994, s. 12)

Når det er snakk om by- og næringsutvikling skal man i virkeligheten ta stilling til mange spørsmål angående økonomiske, sosiale og fysiske forhold, i denne oppgaven er fokuset primært rettet mot det overordnede og strategiske plan.

Masteroppgaven er et casestudie hvor jeg bruker befaringer, intervju, registrering og observasjon, og dokumentstudier som metoder. Uavhengig av metodevalg har jeg helt konkret og enkelt forklart; analysert kommuneplaner, skaffet en del næringsdata og statistikk over de tre kommunene Asker, Skedsmo og Ski. Så har jeg satt det i perspektiv ved å sammenligne tre kommuneplaner i hver kommune og sammenstilt kvantitativ data og intervjuer for å se om noe er forskjellig i kommunenes tilrettelegging og om noe vesentlig skiller seg ut som tilsynelatende viktig i en kommunes næringsutvikling.

Undersøkelsene og funnene i forskningen resulterer i en analyse og en drøfting om og rundt funnene jeg gjør. I analysedelen skal de ulike undersøkelsene og funnene jeg har gjort sammenstilles. De kvantitative dataene blir hentet ut for fylkes- og kommunenivå, det vil se Oslo, Akershus, Asker, Skedsmo og Ski.

1.3.1 Valgte metoder

Dokumentstudier:

Tidlig i arbeidet har jeg gått gjennom kommunenes kommuneplaner, både samfunns- og arealdelen. Det for å få et overblikk over hva kommunens intensjoner er for næringsutviklingen, og også for å få en oversikt over hvor i kommunen næringsarealene er lokalisert. I tillegg har jeg lest ulike rapporter, planer, analyser og strategier som beskriver dagens situasjon for næringslivet og næringsutviklingen og hva som er veien videre.

Intervju:

Intervjuene ble gjennomført som semistrukturerte samtaler. Det vil si at intervjuobjektene har fått utdelt mellom 9 og 10 spørsmål som har vært førende for intervjuet uten at de har vært bindende. I tillegg har jeg stilt noen oppfølgingsspørsmål som ikke kommer frem av intervjuguiden. Noen har fulgt spørsmålene kronologisk, mens andre har snakket rundt de og noen ganger svart direkte. Intervjuguiden har i det store og det hele vært lik, men litt forskjellige har de likevel vært ettersom jeg følte behovet for å forme de etter intervjuobjektens arbeidsområder og fagfelt.

”Formålet med at bruke et kvalitativt forskningsinterview er at få fat i de betydninger, som personer, ting, og sager har for interviewpersonen, og/eller afdække de betydninger, som han ser i sin egen måte at forvalte sit liv og sine betingelser på. Formålet er at fange subjektets/aktørens perspektiv på verden og hans kognitive og følelsesmessige organisaton af verden, og samtalen er af gode grunde (...) specielt god til at afdække disse betydninger.” (Fog 1994, s. 14).

Intervjudeltakerne er plukket ut på eget skjønn og består av aktører i Akershus fylkeskommune, kommuneadministrasjonen i de tre kommunene, næringsorganisasjoner og eiendomsutviklere. De har blitt holdt i en periode som strekker seg fra 21.01.2015 – 13.04.2015.

Intervjuene ble gjennomført på et tidlig stadium. De er utelukkende kvalitative og har som hovedhensikt å belyse DEL III – ANALYSE og DEL IV – DRØFTING med ytterligere informasjon. Intervjuene er merket med denne fargen og er gjengitt som sitater.

Intervjuene har vært den mest spennende delen å arbeide med, siden jeg her har fått belyst masteroppgavens tema og problemstilling fra flere hold og fra flere ulike fagområder. Det har også vært frustrerende da jeg har brukt mye tid på etterarbeide med transkribering, Det har vært positivt å oppleve at det kom frem mye interessant informasjon som jeg gjerne ville ha gått videre med selv om det ikke har vært direkte relevant for min masteroppgave.

Intervjudeltakere:

Yngvar Sommerstad – Næringsutvikler i Moss, tidligere administrerende direktør i Höegh Eiendom Øst.

Grethe Salvesvold – Fagsjef i Samarbeidsalliansen Osloregionen, tidligere plan- og næringsjef i Ski kommune.

Morten Bastrup – Næringssjef i Asker kommune.

Andreas Bjørnnes – Plan- og næringssjef i Skedsmo kommune.

Marit Øhrn Langslet – Rådgiver samferdsel i Akershus fylkeskommune, og i Plansamarbeidet.

Erling Langeland – Administrerende direktør i Oxer Gruppen og styremedlem i Asker Næringsråd.

Marit Heiberg – Prosjektleder for bedriftsetableringer i Kunnskapsbyen Lillestrøm, tidligere avdelingsdirektør i Eiendoms- og byfornyelsesetaten i Oslo kommune.

Esben Trosterud – Seniorrådgiver næring i Akershus fylkeskommune.

Karl Erik Navestad – Höegh Eiendom AS, daglig leder i Ski og Askim og daglig leder for Ski Næringspark AS.

1.3.2 Casestudie

”Casestudier fokuserer på en eller noen få enheter og mange variabler. Sammenhenger nøstes opp i sin sosiale og historiske kompleksitet. Slike studier settes gjerne opp mot teoretisk styrte undersøkelser basert på representative utvalg.” (Andersen 1997, s.)

Som nevnt tidligere består dette casestudiet hovedsakelig av en analyse av Asker, Skedsmo og Ski og deres kommuneplaner. I analysekapittelet vil du til hver kommune først finne en beskrivelse av dagens situasjon flettet sammen med statistikk hentet fra blant annet Statistisk Sentralbyrå (SSB) og utdrag fra intervjuene. Deretter blir leseren presentert for en subjektiv analyse og sammenstilling av de tre kommuneplanene jeg undersøker i den respektive kommunen.

Sammenstillingen er lagt opp slik at kommuneplanene kommer i kronologisk rekkefølge, fra ca. 1995 – 2015 før du blir presentert for et sammendrag og funnene jeg har gjort i dette arbeidet.

Kommuneplanene er relativt lett tilgjengelig på nettsidene til kommunene eller på trykk i deres arkiv. I bearbeidelsen av disse har jeg valgt å kommentere de ut i fra et subjektivt syn siden de kommer fra en tidsperiode på 20 år og jeg kun har vært innenfor fagtradisjonen i fem år. I kommuneplanene undersøker jeg tre hovedsakelig tre hovedspørsmål: HVA (snakker man om)?, HVORDAN (skal kommunen legges til rette)? og HVOR (skal næringslivet være)?

Jeg vil først presentere HVA, HVORDAN og HVOR gjennom kulepunkter til hver kommuneplan før jeg oppsummerer og forenkler disse svarene i en matrise.

1.3.3 Reliabilitet, validitet og etikk

Oppgavens metode og undersøkelser er lagt opp så tydelig som mulig, slik at andre kan gjøre de samme funn eller etterprøve konklusjonene. Imidlertid er mange av vurderingene basert på et faglig skjønn, hvor det vil være rom for andre konklusjoner. Intervjuene, som foregikk som samtaler over gitte tema, har enda større rom for tolkninger. Likevel er det et håp at oppgaven gir relevante og riktige svar på spørsmålene.

Noe jeg la merke til tidlig i arbeidet med denne masteroppgaven var at jeg automatisk syntes "gammel" planlegging og strategier var mindre relevant og interessant for oppgaven. Det er åpenbart ikke riktig, men det er på en måte veldig logisk og naturlig.

Gjennom mine fem år som student på by- og regionplanlegging har jeg tilegnet meg kunnskap og teori som nødvendigvis må ligge til grunn. Men jeg har også vært del av en tid hvor for eksempel sentralisering og bilens rolle har blitt hyppig diskutert.

Poenget er rett og slett at jeg ikke fullt ut kan forstå konteksten og de institusjonelle rammene som var normen i det jeg vil omtale som tiden FØR 2015. Slik at når jeg leser kommuneplanene fra tiden FØR leser jeg de med et annet blikk enn når jeg leser gjeldende kommuneplaner i dag.

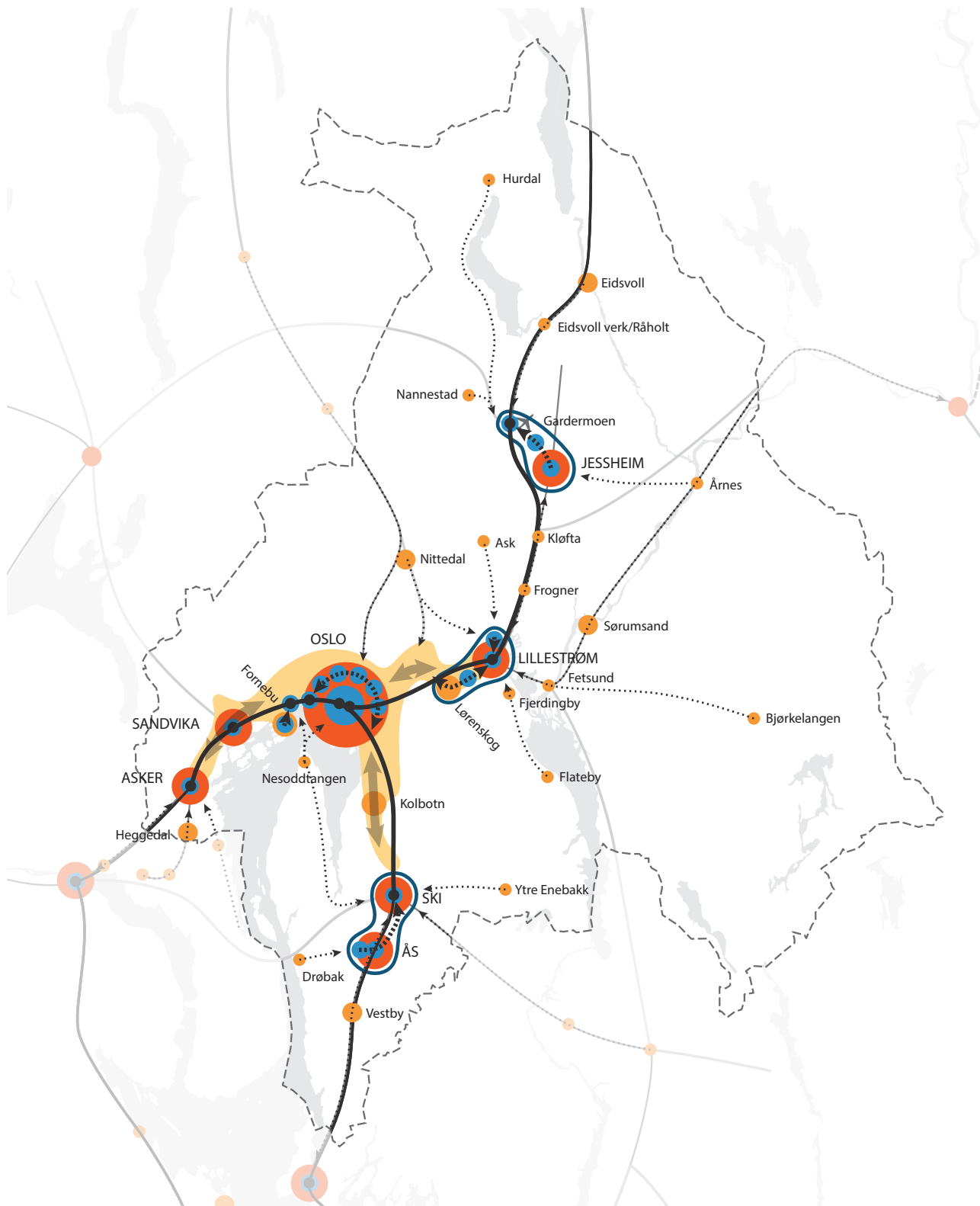
1.3.4 Prosess

For å få oversikt over Akershus og de tre kommunene som er casene undersøkte jeg først planer og strategier som omhandlet blant annet Osloregionen, Akershus og de fire regionene i Akershus før jeg åpnet opp de gjeldende kommuneplanene, både samfunns- og arealdel, i de tre kommunene.

Slik fikk jeg et overblikk over hva fylket og kommunene skriver om næringslivet og næringsutviklingen, samtidig som jeg tidlig fikk kartlagt hvilke områder i fylket og kommunene som var aktuelle å se på. I 'regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus' viser et kart (se Figur 1.3) tydelig hvor Akershus og Oslo vil lokalisere hovedtyngden av næringsutviklingen i årene fremover.

Figur 1.3 - Prosess

Regional areal- og transportstruktur

Prioriterte vekstområder:

- Oslo by
- Regionale byer
- Regionale områder for arbeidsplassintensive virksomheter
- Særlige innsatsområder for økt by- og næringsutvikling
- Bybåndet

Prinsipper for videreutvikling av kollektivsystemet:

- Knytte Oslo og de regionale byene tettere sammen
- Regionale kollektivknutepunkt
- ⋯▶ Knytte regionale byer og arbeidsplasskonsentrasjoner til regionale kollektivknutepunkt
- ⋯▶ Knytte prioriterte lokale byer og tettsteder til regionale byer

✈ Flyplasser

— Transportinfrastruktur

— - jernbane og vei

— - kun vei

○ Planområdet

Figur 1.4 – Regionale areal- og transportstrukturer.

I dette arbeidet har også innhenting av statistikk og data fra blant annet Statistisk Sentralbyrå (SSB) inngått. Ettersom jeg ser på kommunen som helhet har jeg ikke gått inn på enkelttall for tettsteder eller kommunenes administrasjonssentre. Etter å ha samlet inn mye kvantitativ informasjon som befolkningstall, netto tilflytting, innpendling, utdanningsnivå og så videre var det på tide å se nærmere på om det var noen sammenheng med kommunenes strategier og planer for næringsutviklingen i forhold til dataene, eller om det virket mer tilfeldig. Svaret på dette finner du i analysekapittelet.

Befaring:

Jeg har ved flere anledninger vært i de tre kommunene der næringslivet og næringsaktørene er lokalisert for å se hvordan det fysisk ser ut og for å få en individuell opplevelse av disse områdene. Det vil i hovedsak si kommunenes sentrum, men også de deler av kommunene der det er større næringsarealer og næringsvirksomhet satt av til mer plasskrevende virksomheter.

NHO:

Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) er Norges største interesseorganisasjon for bedrifter.

Jeg har deltatt på to konferanser i regi av NHO og jeg har funnet noe av deres arbeid relevant for denne oppgaven. NHO arrangerer noe som heter "Kommune-NM". Kommune-NM er av interesse siden det "rangerer kommunene etter attraktivitet og lokal vekstkraft basert på forhold ved næringsliv, arbeidsmarked, demografi, kompetanse, og kommunal økonomi." (Kilde: nho.no).

I min innhenting av faktainformasjon fra statistisk sentralbyrå (SSB) har jeg brukt blant annet denne kåringen som inspirasjon for å trekke ut relevante tall tilknyttet næringslivet i hver kommune.

Som sagt var jeg på to konferanser / seminar i arbeidet med masteroppgaven. Den første var på rådhuset i Ski og het "Ski – et attraktivt knutepunkt" mens den andre var på Næringslivets Hus på NHO Oslo og Akershus sin regionale årskonferanse 2015. Begge konferansene var i regi av NHO. I Ski ble konferansen avholdt 24.02.15 mens den regionale årskonferansen ble avholdt 06.03.2015.

Konferansene ble brukt som inspirasjon og for å se litt på hva NHO fokuserer på i deres arbeid, mange temaer innen by- og næringsutvikling ble tatt opp. Av de to var NHO Oslo og Akershus's regionale årskonferanse uten tvil den mest interessante med innlegg fra blant annet Rolf Rønnes (Damwad), Ståle Økland (forfatter av Bykamp), Dag Inge Fjeld (BTF), Bård Folke Fredriksen (daværende byråd for byutvikling), Solveig Schytz (UE, Venstre) og Atle Rønning (Norgesbuss).

1.4 Sentrale begreper

Arealkrevende næring – Gods og logistikk, “big-box” virksomhet eller større bilbasert næring med behov for nærhet til overordnet veinett.

Arealintensiv næring – Større kontorer, konsulentfirmaer og kunnskapsbasert næring med plass til mange arbeidstakere.

Etablerertjeneste - Tilbud til blant annet nyoppstartede virksomheter, enkeltmannsforetak og gründere, gjerne i regi i fylkeskommunen.

Flerkjernet / Polysentrisk – Brukt om en byregion med flere kjerner i motsetning til monosentrisk med bare en kjerne (storbyen i midten)

IC-utbyggingen – Utbyggingen av dobbelt jernbanespor til Halden, Skien og Lillehammer.

Kunnskapsbasert næring – Arbeidstakerne har minst tre års høyskole-/ universitetsutdanning.

Knutepunkt – Konsentrasjon av bebyggelse med arbeidsplasser, service og boliger.

Kollektivknutepunkt – Et byttested mellom reisemidler og/eller ulike kollektivlinjer.

Næringsliv / næringslivet – En helhetsbetegnelse for alt av bedrifter og virksomheter.

Osloregionen – Omfatter et større område enn Oslo og Akershus og inkluderer Østfold, Vestfold og deler av Buskerud fylke.

Region – Et område bestående av flere kommuner. Eksempelvis; Follo, Vestområdet, Nedre- og Øvre Romerike.

Vestkorridoren – Området som strekker seg fra Oslo til Asker.

Trippel helix – Er de tre aktørene: forskning og utvikling, næringsliv og offentlige myndigheter.

1.5 Oppgavens oppbygging

Oppgaven består av fire deler.

DEL I – INNLEDNING:

Beskriver hvorfor temaet er interessant, problemstillingen, metodevalget, validitet og etikk i oppgaven, prosessen og sentrale begreper som er nyttig for lesningen av denne oppgaven.

DEL II – KONTEKST:

Omhandler oppgavens rammevilkår og bakgrunnsinformasjon. Tar for seg det teoretiske rammeverket som omgir oppgaven og i hvilken kontekst oppgaven må sees i lys av. Underkapitlene beskriver hierarkisk hvilke dokumenter jeg har undersøkt fra statlige til kommunale dokumenter og avslutningsvis intervjuene som er gjennomført.

DEL III – ANALYSE:

Omhandler hovedarbeidet jeg har gjort. Analysen går ut på å sammenligne tre kommuneplaner i hver av de tre kommunene, og se i hvilken grad planene tilrettelegger for næringsutvikling.

Det er stilt tre hovedspørsmål ad. næringsutvikling:

1. HVA snakker man om?
2. HVORDAN skal kommunen legge til rette?
3. HVOR skal næringslivet være?

DEL IV – DRØFTING:

Diskuterer oppgavens funn gjort i analysen (DEL III) opp i mot konteksten (DEL II). Her kommer også oppsummeringen og besvarelsen på problemstillingen.

DEL II

KONTEKST

2.1 Hva er næringsliv?

Næring og næringsliv kan omfatte lite og stort, det spesialiserte og standardiserte, det lokale og det globale. Det er flere ulike måter å dele inn næringslivet i bransjer på. SSB opererer med en standard for næringsgruppering; SN2007. Telemarksforskning bruker en annen variant hvor de deler opp i basis-, besøks- og regionale næringer mens andre instanser lager sine egne variasjoner som ofte baseres på eller tar utgangspunkt i SN2007.

Hva er næringsliv eller hvem består næringslivet av? I denne oppgaven har det ikke vært rom for å gå inn på hver enkelt bransjes drivkrefter og forutsetninger for å øke eller minske virksomheten. Det har heller ikke vært hensikten. Hensikten har vært å finne ut hva som er de overordnede drivkreftene og strukturene, eller de strukturelle forutsetningene som må eller bør være på plass for en positiv næringsutvikling i kommunene.

I oppgaven brukes begrepet næring eller næringslivet som en helhetsbetegnelse for alt av bedrifter og virksomheter, både små, mellomstore og store bedrifter av alle slag og både offentlig og privat tjenesteyting.

2.2 KONTEKST

Dette kapittelet beskriver deler av det komplekse rammeverket som kommunal næringsutvikling foregår innenfor. Empirien består i all hovedsak av dokumenter innhentet fra statlig, regionalt og kommunalt forvaltningsnivå i tillegg til dokumenter fra andre offentlige organisasjoner som for eksempel Plansamarbeidet og Samarbeidsalliansen Osloregionen. I dette kapittelet vil det videre følge en hierarkisk oversikt over forvaltningsnivåene som sammen danner konteksten for denne oppgaven og rammeverket for kommunens planlegging for næringsutvikling i praksis.

Med bakgrunn i analysen, diskuteres temaene i konteksten i oppgavens drøftingskapittel. Der belyses hvordan de tre kommunene har bygget opp sin planlegging, og strategier for næringsutviklingen i tidsperioden jeg undersøker. Utfordrer kommunene denne konteksten? Hva er de opptatt av, og på den andre siden, hva er de ikke så opptatt av?

Kontekst betyr sammenheng og her vil det si hvilken sammenheng det er mellom næringsutvikling og det kommunene må forholde seg til. Eller mer presist; hvilket rammeverk har kommunene når de planlegger for næringsutvikling?

Rammeverket de siste 20 år (perioden jeg tar for meg) kan beskrives som følger:

- Den generelle samfunnsutviklingen i Norge og i Akershus
- Demografiske forhold
- Næringspolitikk og trender i produksjonen
- Lokaliseringsfaktorer for næringslivet

- Regionale føringer og tiltak
- Kommuneplanlegging som institusjon/loven
- Lokaldemokrati og lokalmiljø

2.2.1 Samfunnsutvikling

I tidsrommet fra ca. 1995 til 2015, som jeg undersøker, har det skjedd samfunnsmessige endringer, som har påvirket næringsutviklingen. Det gjelder både på det nasjonale nivå, men også i Oslo- og Akershusregionen.

I forkant av perioden, på slutten av 1980-tallet, opplevde Norge en bankkrise som følge av en opphetet økonomi ("Jappeboblen" som brast). Mange bedrifter gikk konkurs, arbeidsledigheten økte dramatisk og banker ble reddet av staten. Etter få år kom økonomien på fote og landet opplevde en jevn vekst, særlig som følge av store oljeinntekter. Men også rundt 2007 opplevde Norge en mindre konjunkturedgang som følge av bankkrisen i USA. I dag opplever Europa, særlig i sør, store økonomiske problemer. Dette påvirker også norsk økonomi og mange spår en utflating eller nedgang. I tillegg kommer nedgang i aktiviteten i oljesektoren med nedbemanning og konkurser.

Fortsatt er arbeidsledigheten lav, levestandarden har økt for folk flest, bankrenten er rekordlav og bedrifter gjør det jevnt over godt. Konjunktursvingninger påvirker næringslivet og arbeidsmarkedet.

Spørsmålet blir: Hvordan har kommunene vært forberedt eller lagt til rette for konjunktursvingninger?

Det er også utfordringer i det norske samfunnet, som direkte eller indirekte har betydning for næringsutviklingen i byene. Fordi byene vokser blir det lett arealknapphet. Større trafikkarealer som følge av økt bilbruk er et annet moment. Økte nedbørsmengder, som følge av klimaendringer, kan også gjøre arealer utsatte eller uegnede for næringsetableringer.

Uttrykket "bærekraftig utvikling", som ble introdusert av Gro Harlem Brundtland i 1987, blir brukt og misbrukt i mange kommuneplaner, rapporter og i ulike sammenhenger.

Spørsmålet blir: Hvordan har kommunene vært forberedt på eller lagt til rette for endringer i arealbehov?

2.2.2 DEMOGRAFISKE FORHOLD

Demografi er et annet ord for befolkningslære. Faget handler om menneskelige sammensetninger, hvem de består av, hvor små eller store de er og hvordan de utvikler seg eller har utviklet seg over tid.

I perioden jeg tar for meg, har trenden med fraflytting fra utkant til byene bare fortsatt. Det etterlater mange småsteder i krise og en landsbygd med gjengroing og redusert matproduksjon som resultat. Særlig har tilflytting til Østlandet og Oslo-området akselerert.

Spørsmålet blir: Hvordan har kommunene vært forberedt eller lagt til rette for befolkningsvekst?

2.2.3 Næringstrender og produksjonstrender

I perioden jeg undersøker har ikke næringspolitikken skiftet mye. Myndighetene på både nasjonalt, regionalt og kommunalt nivå har stort sett vært enige om strategier og satsinger. Dette på tross av skiftende regjeringer og politisk styre i fylkeskommuner og kommuner. Da tenker jeg først og fremst på næringspolitikk knyttet til næringsarealer og ser bort i fra privatiseringsvinden som blåser over landet i disse dager.

I perioden har utviklingen fortsatt med nedleggelse eller utflytting av industri. Handel- og servicenæringene har overtatt. Også innenfor disse næringene har det vært trendendringer i perioden. Jeg tenker da på kjøpe- og kultursentrenes æra. Først kom trenden med bilbaserte kjøpesentre utenfor byenes sentrum. Så kom en tid (som vi fortsatt ikke har ristet av oss) hvor alle kommuner skulle ha dyre og påkostede kulturhus, fordi det ble en slags vedtatt sannhet at kultur fører til ønsket befolkningsvekst i kommunene.

I de senere år har særlig kunnskapsbaserte næringer blitt vektlagt som attraktive i næringsutviklingen og kommuneplanlegging. Siste trend i rekken er det som kalles "det grønne skiftet". Det viser til en endring fra et olje- og gassdominert samfunn til et mer klimavennlig samfunn med fokus på kollektiv, sykkel og gange fremfor motorisert og forurensede transport. I tillegg til en satsing på mer klimavennlige energikilder og en mer bærekraftig byutvikling.

Spørsmålet blir: Hvordan har kommunene vært forberedt eller lagt til rette for næringspolitiske endringer eller produksjonstrender?

2.2.4 Næringslokalisering

Næringslokalisering kan ses fra hovedsakelig to synsvinkler. Den første er hva næringslivet selv ønsker. Det kan handle om samlokaliseringkrefter, i form av at bedrifter innenfor samme bransje søker seg til områder hvor tilsvarende bedrifter er lokalisert. Det kan også handle om prinsippet om "rett virksomhet på rett sted", jamfør ABC-prinsippet.

I tillegg til at "like barn leker best" prinsippet ser ut til å være viktig for bedrifter og virksomheter innen samme bransje, så er det også slik at hvis noe går bra i en region, så har det en positiv smitteeffekt.

Den andre synsvinkelen er fra kommunens side. Hvor er det gunstig å lokalisere næringsliv, sett i et helhetsperspektiv; i forhold til infrastruktur, boligområder, sentrumsfunksjoner, støy, støvplager, naturområder og så videre?

Målet for kommunene blir å skape vinn-vinn-situasjoner, hvor næringslivets og kommunenes ønsker sammenfaller.

Spørsmålet blir: I hvilken grad har kommunene lagt til rette for gjensidig gunstig lokalisering av næringslivet?

2.2.5 Regionale tiltak

Fylkeskommunen har ansvar for å koordinere og samordne fysisk planlegging i fylket. Det vil si å koordinere statlige planer, fylkesplaner og kommunale planer og legge føringer for løsninger. I tillegg har fylkeskommunen en tilretteleggerrolle i forhold til næringslivet, ved at den hjelper kommuner i å samarbeide og har midler til næringslivstiltak.

Spørsmålet blir: Hvordan har Akershus fylkeskommune lagt til rette for samordnete planer og næringsutvikling i fylket?

2.2.6 Kommuneplanen

Kommuneplanene er hovedkilden i hva jeg undersøker. Grunnen til det er at det er kommunene som har ansvar for næringsutviklingen og at kommuneplanen er kommunens øverste styringsdokument.

”Kommunal planlegging er forankret i plan- og bygningsloven og kommuneloven. Plan- og bygningsloven slår fast at alle kommuner skal ha ”en samlet kommuneplan som omfatter samfunnsdel med handlingsdel og arealdel” (§11). Kommuneplanen skal være det sentrale styringsdokumentet for alle planer, virksomheter og tiltak i kommunens regi, og for arealbruk, vern og miljø.” (Aarsæther et al. 2012, s. 230)

I en kommuneplan har man tre deler, en arealdel, en samfunnsdel og en handlingsdel. Av disse tre delene er bare arealdelen juridisk bindende, mens samfunnsdelen og handlingsdelen ikke er det. Samfunnsdelen er den delen jeg har rettet mitt hovedfokus mot siden det er strategiene og tilretteleggingen for næringslivet jeg er interessert i. Arealdelen og handlingsdelen er langt i fra uvesentlige, da de henger sammen med samfunnsdelen, men det er samfunnsdelen som er av størst betydning for mitt arbeid. For å kort oppsummere hva en kommuneplan handler om følger de tre første paragrafene i kapittel 11 fra plan- og bygningsloven (Plan- og bygningsloven 2008). De beskriver krav og anbefalinger til kommuneplanen. Ytterligere informasjon om kommuneplanen står i plan- og bygningslovens §§ 11-4 til 11-18.

§ 11-1. Kommuneplan

Kommunen skal ha en samlet kommuneplan som omfatter samfunnsdel med handlingsdel og arealdel.

Kommuneplanen skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver, og bør omfatte alle viktige mål og oppgaver i kommunen. Den skal ta utgangspunkt i den kommunale planstrategien og legge retningslinjer og pålegg fra statlige og regionale myndigheter til grunn.

Det kan utarbeides kommunedelplan for bestemte områder, temaer eller virksomhetsområder.

Kommuneplanen skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer, og revideres årlig. Økonomiplanen etter kommuneloven § 44 kan inngå i handlingsdelen.

Kongen kan gi forskrift om:

- a) innhold i generelle bestemmelser til kommuneplanens arealdel, jf. § 11-9
- b) underformål av arealformål, jf. §§ 11-7 og 12-5
- c) behandling av kommuneplanen, jf. §§ 11-12 til 11-17
- d) samordnet gjennomføring av samfunnsdelen av kommuneplan og økonomiplan etter kommuneloven, jf. §§ 11-2 til 11-12.

§ 11-2. Kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel skal ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Den bør inneholde en beskrivelse og vurdering av alternative strategier for utviklingen i kommunen.

Kommuneplanens samfunnsdel skal være grunnlag for sektorenes planer og virksomhet i kommunen. Den skal gi retningslinjer for hvordan kommunens egne mål og strategier skal gjennomføres i kommunal virksomhet og ved medvirkning fra andre offentlige organer og private.

Kommunedelplaner for temaer eller virksomhetsområder skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer. Handlingsdelen skal revideres årlig.

For utarbeiding og vedtak av kommuneplanens samfunnsdel gjelder §§ 11-12 til 11-15.

§ 11-3. Virkningen av kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel skal legges til grunn for kommunens egen virksomhet og for statens og regionale myndigheters virksomhet i kommunen.

Kommuneplanens handlingsdel gir grunnlag for kommunens prioritering av ressurser, planleggings- og samarbeidsoppgaver og konkretiserer tiltakene innenfor kommunens økonomiske rammer.

Spørsmålet blir: I hvilken grad og på hvilken måte legger kommunen til rette for næringsutvikling gjennom kommuneplanen?

2.2.7 Lokaldemokrati

Med lokaldemokratiet menes her folkevalgte til fylkesting og kommunestyre, interessegrupper, enkeltpersoner og de prosesser som disse gruppene til en hver tid befinner seg i. Lokaldemokratiet er fristilt fra staten og kan ta egne beslutninger eller påvirke statlige føringer og beslutninger.

Bygningsloven har over tid utviklet seg i en mer demokratisk retning, ved at offentlige og private aktører nå har plikt til å varsle om igangsetting av planarbeid og å gjennomføre høringer. Det kan resultere i langvarige prosesser, men det sikrer lokaldemokratiets mulighet til å påvirke planer.

Lokaldemokratiet kan være både en velsignelse og en kime til mye hodepine for næringsaktører og kanskje spesielt eiendomsutviklere. Politikere velges hvert fjerde år og planer kan endres. En fragmentert og lite forutsigbar politikk på regionalt eller kommunalt nivå, holder gjerne eiendomsutviklere borte.

På den andre siden skaper et sterkt lokaldemokrati tillit til kommunen og dens kontinuerlige arbeid med en helhetlig og samordnet samfunnsutvikling.

Spørsmålet blir: Hvordan fungerer lokaldemokratiet i de tre kommunen?

2.2.8 utfordringer for næringslivet

En stor utfordring for deler av næringslivet er fremkommelighet på veinettet, det gjelder både gods- og varetransport på vei og jernbane. At det er tilstrekkelig med arealer i fylket og kommunene er også avgjørende. Pris og variasjon i arealstørrelse er også viktige faktorer ved valg av sted.

De nasjonale og internasjonale næringsaktørene, som er opptatt av sitt rykte og hvordan de oppfattes, vil ha en større tendens til å lokalisere seg i for eksempel Bjørvika, på Aker Brygge og i Lysaker enn det en mellomstor lagerbedrift er. Den vil muligens finne Økern og Vestby mer egnet.

Noe av det viktigste for næringslivet generelt, er forutsigbarhet og langsiktighet. Det kommer frem både i intervjuene jeg har gjennomført og i kommuneplanene jeg har gjennomgått.

Næringsutvikling er ingen lovpålagt oppgave for kommunen sin del, men de aller fleste kommuner ønsker næringer velkommen.

Spørsmålet blir: Opplever næringslivet at deres behov blir imøtekommet i de tre kommunene?

DEL III

ANALYSE

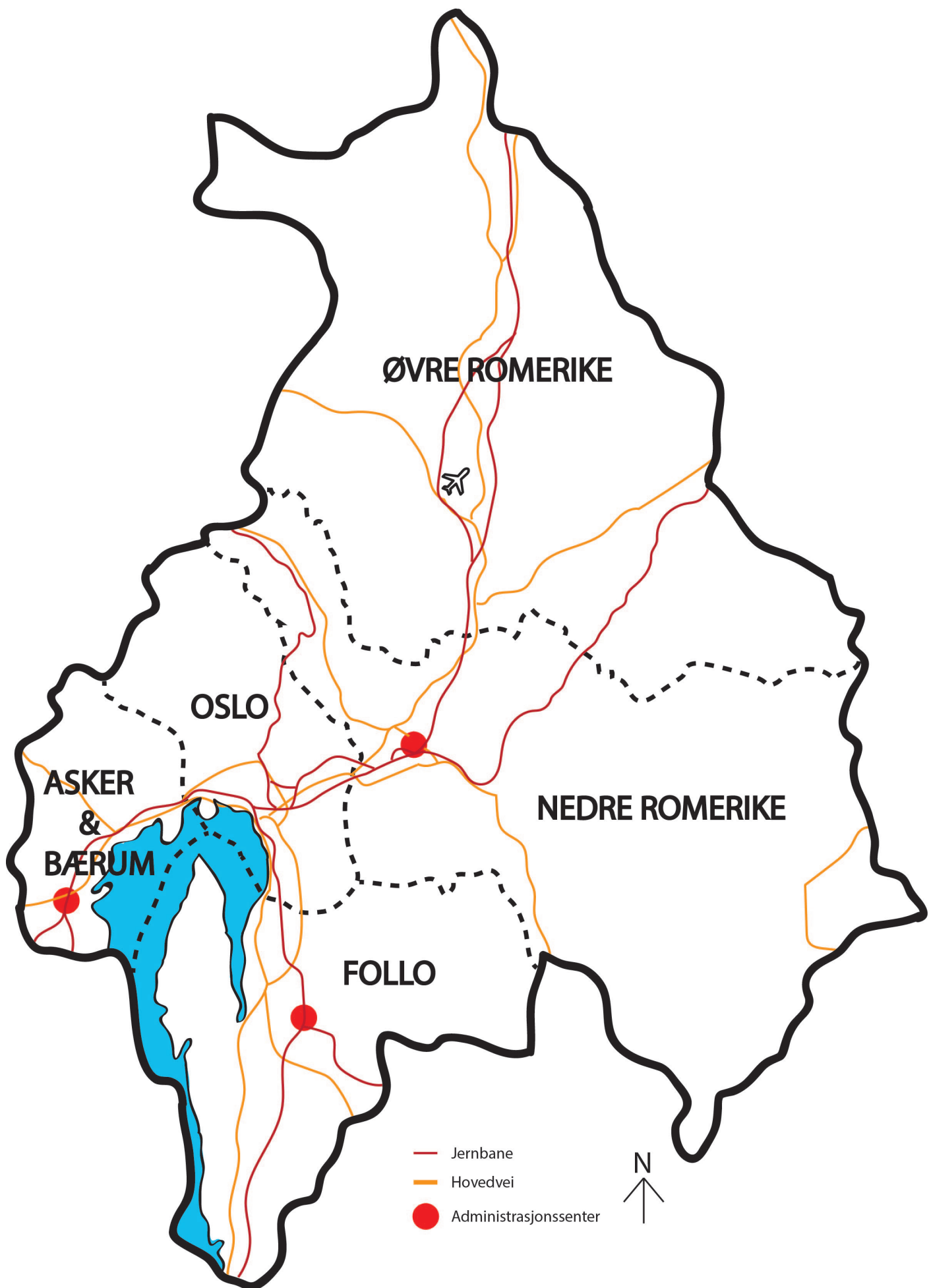
3.1 REGIONALT / AKERSHUS FYLKE

Generelle fakta:

Akershus fylke er 1 av 19 fylker i Norge og ligger som en halvmåne rundt Oslo. Fylket hadde per 1. januar 2015 en befolkning på omtrent 585 000, noe som er litt mindre enn befolkningen i Oslo. I størrelse er fylket relativt lite, med et areal på 4 918 km², som bare tilsvarer 1.5 prosent av Norges flateinnhold. Men målt i antall mennesker er det et stort fylke da det huser omtrent 11 prosent av landets befolkning (Akershus fylkeskommune 2013). Sånn sett er Akershus den rake motsetningen til Finnmark, siden Finnmark er det største fylket i areal mens det samtidig har færrest innbyggere.

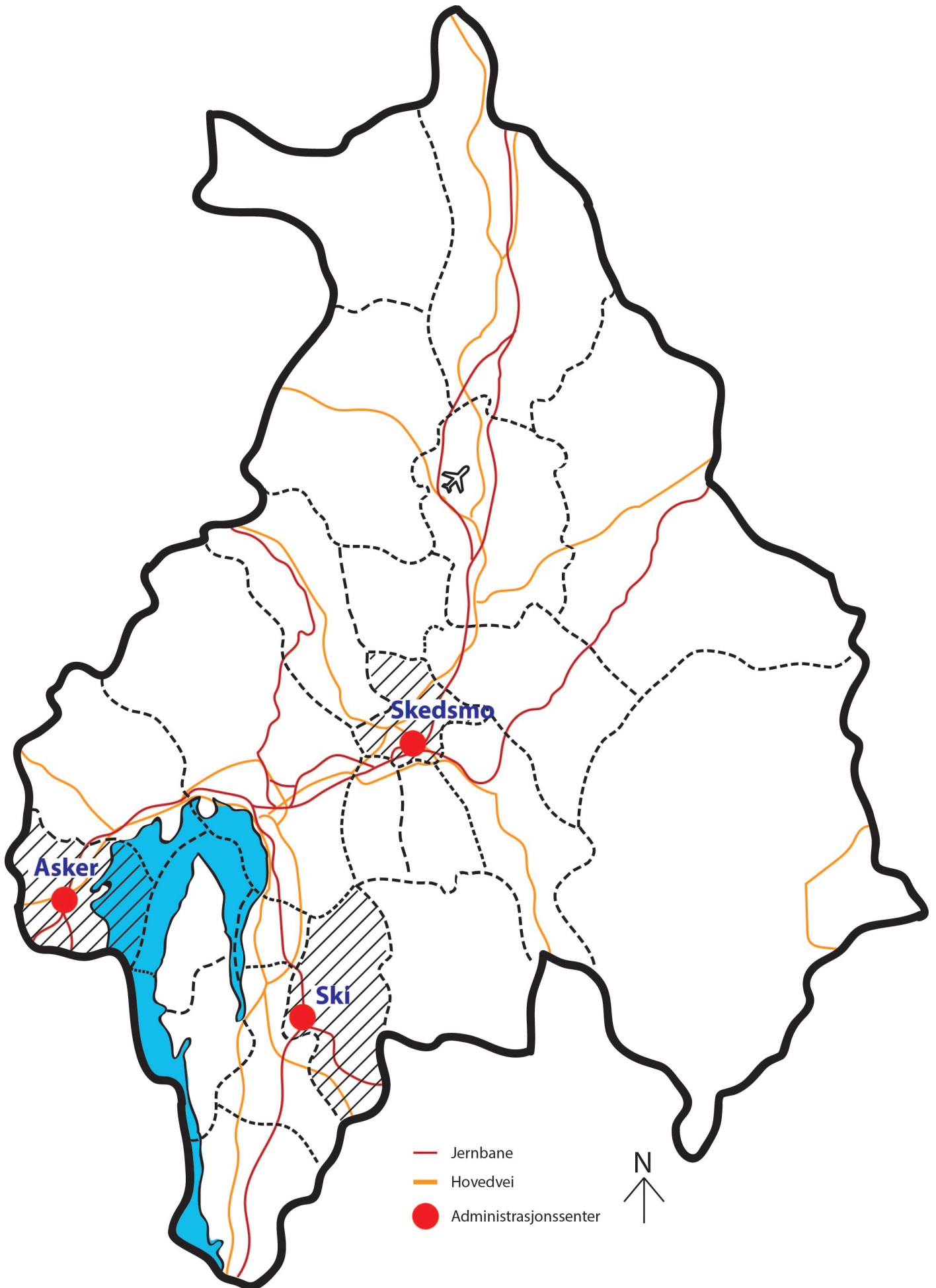
”Generelt er Akershus et veldig attraktivt fylke når det gjelder tilflytting og næringsattraktivitet. Altså med vekst i tilflytting og vekst i arbeidsplasser. Man er egentlig på den grønne gren hvis man sammenligner Akershus med enkelte steder i Nord-Norge og enkelte steder på Sørlandet og i innlandet.”
(Trosterud 2015)

Akershus er delt opp i tre regioner. De tre regionene er Vestregionen, Follo og Romerike. Men ofte deles Romerike opp i Øvre- og Nedre Romerike så sånn sett er det fire regioner. Skedsmo kommune er eksempelvis med i et interkommunalt samarbeid (Samarbeidsrådet for Nedre Romerike) for Nedre Romerike i stedet for hele regionen.

Figur 3.1 - Akershus fire regioner + Oslo

I Akershus er det 22 kommuner og jeg undersøker problemstillingen i 3 av de 22 kommunene, Asker i Vestregionen, Ski i Follo og Skedsmo på Romerike.

Figur 3.2 - Akershus 22 kommuner og Asker, Skedsmo og Ski uthevet + Oslo

Befolkning og befolkningsvekst:

Befolkningsveksten vi ser i dag er den viktigste drivkraften for bolig- og næringsutviklingen i regionen. Det blir en klisje å nevne, men den generelle trenden i verden er at flere flytter til de mest sentrale byene og mer enn 50% av verdens befolkning bor nå i byer. Den samme trenden ser vi i Norge, blant annet ved at ca. 1/4 av Norges befolkning bor og arbeider i Oslo og Akershus.

Befolkning og befolkningsvekst:	OSLO	AKERSHUS
Befolkning i 1995	483 401	434 451
Befolkning i 2005	529 846	494 218
Befolkning i 2015	647 676	584 899
Befolkningsvekst 1995 - 2005	46 445	59 767
Befolkningsvekst 2005 - 2015	117 830	90 681
Befolkningsvekst 1995 - 2015	164 275	150 448

Figur 3.3 - Befolkning og befolkningsvekst i Akershus og Oslo

Befolkning og befolkningsvekst:	ASKER	SKEDSMO	SKI
Befolkning 1995	44 396	35 717	23 595
Befolkning 2005	50 858	42 094	26 800
Befolkning 2015	59 571	51 725	29 775
Befolkningsvekst 1995 - 2005	6 462	6 377	3 205
Befolkningsvekst 2005 - 2015	8 713	9 631	2 975
Befolkningsvekst 1995 - 2015	15 175	16 008	6 180

Figur 3.4 – Befolkning og befolkningsvekst i Asker, Skedsmo og Ski

”Asker er den nest største kommunen i fylket med 59 571 bosatte per 1.januar 2015. Nedre Romerike er den nest største regionen i fylket med 170 769 bosatte per 1.januar 2015, hvor Skedsmo kommune er den største kommunen med 51 725 bosatte. Skedsmo er også den tredje største kommunen i fylket. 135 956 personer var bosatt i Follo hvor Ski og Oppegård er de to største kommunene med henholdsvis 29 775 og 26 580 bosatte.” (Akershus fylkeskommune 2015)

Næringslivet i fylket:

Totalt sett kan man si at næringslivet i Akershus går bra. På landsbasis ligger fylket på andre plass etter Oslo, målt i omsetning og inntektsnivå. En kraftig befolkningsvekst er også et tydelig signal på at det er nok av arbeidsplasser i området.

Foretak:	OSLO	AKERSHUS
Antall foretak totalt	73 202	46 175
Antall foretak 1-99 ansatte	21 968	15 188
Antall foretak 100 - 249 ansatte	375	156
Antall foretak < 250 ansatte	242	109

Figur 3.5 - Foretak i Akershus og Oslo

”Det som kjennetegner Akershus – spesielt når det gjelder kunnskapsbedrifter er at jo tettere på Oslo jo mer utvikling. Oslo er en veldig sterk drivkraft og det ser man på utviklingen av antall arbeidsplasser at det er de kommunene som ligger tett på Oslo som har den største arbeidsplassveksten.”
(Langslet 2015)

”Akershus har hatt en sterk og jevn vekst i befolkningen. Av fylkene er det bare Oslo som har hatt høyere befolkningsvekst siden 2000 (...) Næringslivet i Akershus er i tillegg sammensatt på en gunstig måte, slik at de strukturelle betingelsene er gode” (Telemarksforskning 2014, s.5) . I perioden 1995 – 2005 viser for øvrig mine beregninger at Akershus hadde større befolkningsvekst enn Oslo med henholdsvis 59 767 mot 46 445.

Det at første del av Norges største samferdselsprosjekt på Østlandet, IC-utbyggingen, skal stå ferdig til omtrent år 2025 (medregnet forsinkelser) er et enormt løft for hele Osloregionen. De tre casene Asker, Skedsmo og Ski kommune er alle heldige med at toget har stoppesteder i kommunen både for regionale og lokale avganger. Helt fra starten av har disse byene utviklet seg som stasjonsbyer, det er en ganske vesentlig detalj og det er noe som har vært gunstig for kommunenes utvikling.

Figur 3.6 - IC-kart, hele nettet, utbyggingstrinn

Kommune- /administrasjonssenteret i disse kommunene ligger i omtrent samme korte avstand til Oslo. Det gjør dem til gode pendlealternativer enten man bor eller jobber i Oslo, Asker, Skedsmo eller Ski. I realiteten jobbpendler de fleste ut av de tre kommunene siden de fleste arbeidsplassene ligger i Oslo.

Viktigste nærings-, handels- og industriområder:

Stort sett er disse områdene lokalisert til bybåndet som strekker seg fra Oslo og utover til de tre kommunene jeg undersøker. I høringsforslaget til "Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus" beskrives det hvor de viktigste regionale næringsområdene er lokalisert i dag, men også hvor satsingsområdene vil være i nær fremtid. Både Ski (og Ås) og Skedsmo (og Lørenskog) fremheves i denne planen som "særlige innsatsområder for økt by- og næringsutvikling". Det gir ulike næringsaktører en viss grad av forutsigbarhet i forhold til hvor de kan tenke seg å investere.

"Hovedstrategien er at alle kommuner skal kunne legge til rette for næringsutvikling ut fra sine fortrinn men at det skal skje etter prinsipper for rett virksomheter på rett sted."
(Langslet 2015)

I en tid hvor det fokuseres mye på "den kreative klassen" og et "kunnskapsbasert næringsliv" fremheves kompetansemiljøene i/på NMBU (universitetet på Ås), Kjeller, Ahus, "teknologiaksen" (Oslo-Fornebu-Lysaker-Bærum-Sandvika-Asker-Drammen-Kongsberg), Gardermoen og Gardermoen næringspark som viktige områder å videreutvikle. Samlet sett vil det styrke Osloregionens næringsattraktivitet både regionalt, nasjonalt og globalt. Dette stadfestes både i Vista Analyse sin rapport (Vista Analyse 2013), Telemarksforskning sin rapport (Telemarksforskning 2014) og i dokumentet utarbeidet i høringsforslaget til regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus (Plansamarbeidet 2014).

"I Akershus er det veldig stor forskjell på næringslivet. Øvre Romerike, lite kunnskapsbasert næring og en lavt utdannet befolkning. Asker og Bærum på den andre siden; hvor de har en høyt utdannet befolkning og et kunnskapsintensivt næringsliv. Også har du Follo som har en høy utdannet befolkning, men næringslivet er ikke helt i samsvar med det. Det er veldig mange i Follo og Akershus som helhet som jobber i Oslo."
(Trosterud 2015)

Infrastruktur:

Infrastrukturen i Akershus fylke består på et overordnet nivå av tre europaveier, henholdsvis E6, E16 og E18, og jernbanen. Jernbanen er som kjent noe som nå er under utvikling i form av IC-utbyggingen. Jernbanen er som sagt en av drivkreftene bak utviklingen av de tre stasjonsbyene jeg har som case.

Utdanningsnivå:

Det er interessant å se på utdanningsnivået, fordi det i en viss grad gir en pekepinn på boligmarkedet, type næringsliv, lønnsnivå og om kommunen er på rett vei i forhold til målet om å tiltrekke seg de kunnskapsrike hodene og den kreative klassen som visstnok skaper vekst. I hvert fall om man skal ta kommuneplanene bokstavelig.

”Akershus har en høyt utdannet befolkning. Bare Oslo har en høyere andel av befolkningen med minst tre års høgskole- eller universitetsutdanning. Akershus har også en høyere andel med høy utdanning av de som pendler ut av fylket enn inn. Dermed framstår fylket som et attraktivt bosted for de med høyere utdanning, og da spesielt mer attraktivt enn nabofylkene Østfold og Hedmark, men kanskje noe mindre attraktivt enn Oslo. Utdanningsnivået i næringslivet i Akershus er også nest høyest i landet, etter Oslo.” (Telemarksforskning 2014, s. 6)

Sitatet over kan gi inntrykk av at alt er i den skjønneste orden for befolkningen i Akershus. Det er det for så vidt også når man undersøker utdanningsnivået på befolkningen i kommuner utenfor Akershus. Men, det er selvsagt mange andre samfunnsfaktorer som spiller inn hvis man skal måle et fylkets attraktivitet og vellykkethet. For eksempel sier utdanningsnivået ikke noe om hvor mange som har droppet ut av grunnskole eller videregående, rusproblematikk eller hvor mange arbeidsledige det er i kommunen.

Utdanningsnivå i %	OSLO	AKERSHUS
Videregående skole-nivå	30.9 %	39.3 %
Universitets- og høgskolenivå kort	29.7 %	24.8 %
Universitets- og høgskolenivå lang	18.3 %	11.1 %

Figur 3.7 - Utdanningsnivå i Oslo og Akershus

Oppsummering:

De tre kommunene jeg undersøker ligger alle i Akershus fylkeskommune. De deler en del generelle problemstillinger, men de har i praksis ganske ulike forutsetninger for utvikling, blant annet naturlige, geografiske og demografiske. Forutsetninger som en kommune i liten grad har noen påvirkning på, men som den heller må tilpasse seg og rette seg etter.

Sett med regionale øyne er de tre kommunene en del av et sammenhengende funksjonelt område. De er blant annet en del av det samme arbeids- og boligmarkedet. De skal ta mye av veksten i Osloregionen. Det er det enighet om, men de konkurrerer samtidig om de gode investeringene og å tiltrekke seg de ”riktige” menneskene.

I tillegg til at de er store kollektivknutepunkt for tog og buss er de tre kommunene også godt tilknyttet hovedvegnettet ved at E6 eller E18 (Ski kommune har begge europaveiene) går gjennom kommunene. Til sammen gjør det at de tre casene er velegnet for utvikling i en flerkjernet/polysentrisk byutvikling i Osloregionen.

De kunnskapsarbeidsplassene og kontorbedriftene som Skedsmo og Ski kommune ønsker å tiltrekke seg har i all hovedsak blitt etablert vest for Oslo. Blant annet i Asker som er en del av Vestkorridoren som også kalles kunnskapsaksen og teknologiaksen.

”I Skedsmo har de noen sterke forskningsmiljøer og også i Lørenskog, Ski og Ås har de noen sterke kunnskapsmiljøer. Det som kjennetegner de områdene som ikke er den tunge aksen mellom Oslo og Asker er at tyngden av den kunnskapsbaserte virksomheten er offentlig basert.” (Langslet 2015)

Asker kommune har ikke samme nærhet til FoU-miljøer slik som Ski og Skedsmo. Men Ingen av stedene ligger langt unna Oslo så det er ikke sikkert dette er så viktig for næringslivet selv, men at det er viktigst for de som prøver å markedsføre Skedsmo og Ski.

3.2 - ASKER KOMMUNE

Generelle fakta:

Navnet Asker kommer fra treslaget ask, og det er dette treslaget man kan se i kommunevåpenet. Asker kommune ligger vest for Oslo i Akershus fylke, i det som omtales som Vestområdet (samlebetegnelse for Asker og Bærum). Asker grenser til Buskerud fylke i vest og i sør, til kommunene Lier og Røyken. I øst grenser Asker til indre Oslofjord og i nord til Bærum, som også ligger i Akershus.

Asker kommune har et totalt landareal på 101 km² og er med det en relativt liten kommune i Norge målt i areal. Men med sine ca. 60.000 innbyggere og ca. 30.000 sysselsatte er det en stor kommune befolkningsmessig og ikke minst økonomisk sett. Administrasjonssenteret er Asker sentrum, og her finner man blant annet kommuneadministrasjonen, kulturhus, kino, Trekanten (kjøpesenter) og Asker stasjon som er et regionalt kollektivknutepunkt.

Næringslivet i kommunen:

I dag er næringslivet hovedsakelig lokalisert i Asker sentrum og i områdene rundt Holmen, Billingstad og Slependen. Disse områdene står for 93% av Askers totale omsetning og det er her de fleste arbeidsplassene befinner seg. Næringslivet i Asker omsatte for nærmere 100 milliarder i 2012 og det er to næringssegmenter som dominerer her. De to er varehandelen og ingeniør-/teknologibedriftene (Bastrup 2015).

”Det som kanskje er mest spesielt i Asker kommune er at det er veldig mye kunnskapsbasert næring, dvs. mye offshore-relatert virksomhet. Så er man veldig opptatt av å ikke lenger kalle det ”offshore”, men kalle det ”kunnskapsbasert” eller ”engineering” fordi at offshore, olje og gass er noe som på sikt vil forsvinne.” (Langeland 2015)

Næringslivet i Asker blir ofte omtalt som en del av Engineering Valley, en slags norsk variant av Silicon Valley. Det skyldes at Asker ligger i et sammenhengende belte fra Asker og innover mot Oslo hvor det er mange virksomheter tilknyttet olje- og gassektoren, med flere store og betydelige bedrifter. Asker er også en del av næringsklyngen Subsea Valley som er en slags videreføring av Engineering Valley. Etableringen av Engineering Valley på 1970-tallet ser ut til å være hovedårsaken til Askers gode næringsutvikling fram til i dag.

Asker Næringsråd er en viktig interesseorganisasjon i forhold til å legge til rette for knoppskyting, nyetableringer og generell hjelp og støtte til bedrifter i Asker. Asker Næringsråd står for Etablerertjeneste i Asker og Bærum, som er en del av Etablerertjenesten i Akershus, og holder til i det de kaller Askershus.

”Asker Næringsråd er driveren på vegne av hele næringslivet og alle bedriftene i Asker som kommuniserer politisk og med organisasjonene for å få til næringsutvikling i kommunen.”
(Langeland 2015)

Av de tre kommunene jeg har undersøkt, finner jeg også flere foretak i Asker enn i de to andre kommunene.

Foretak:	ASKER
Antall foretak totalt	5 708
Antall foretak 1-99 ansatte	1 849
Antall foretak 100 - 249 ansatte	23
Antall foretak < 250 ansatte	15

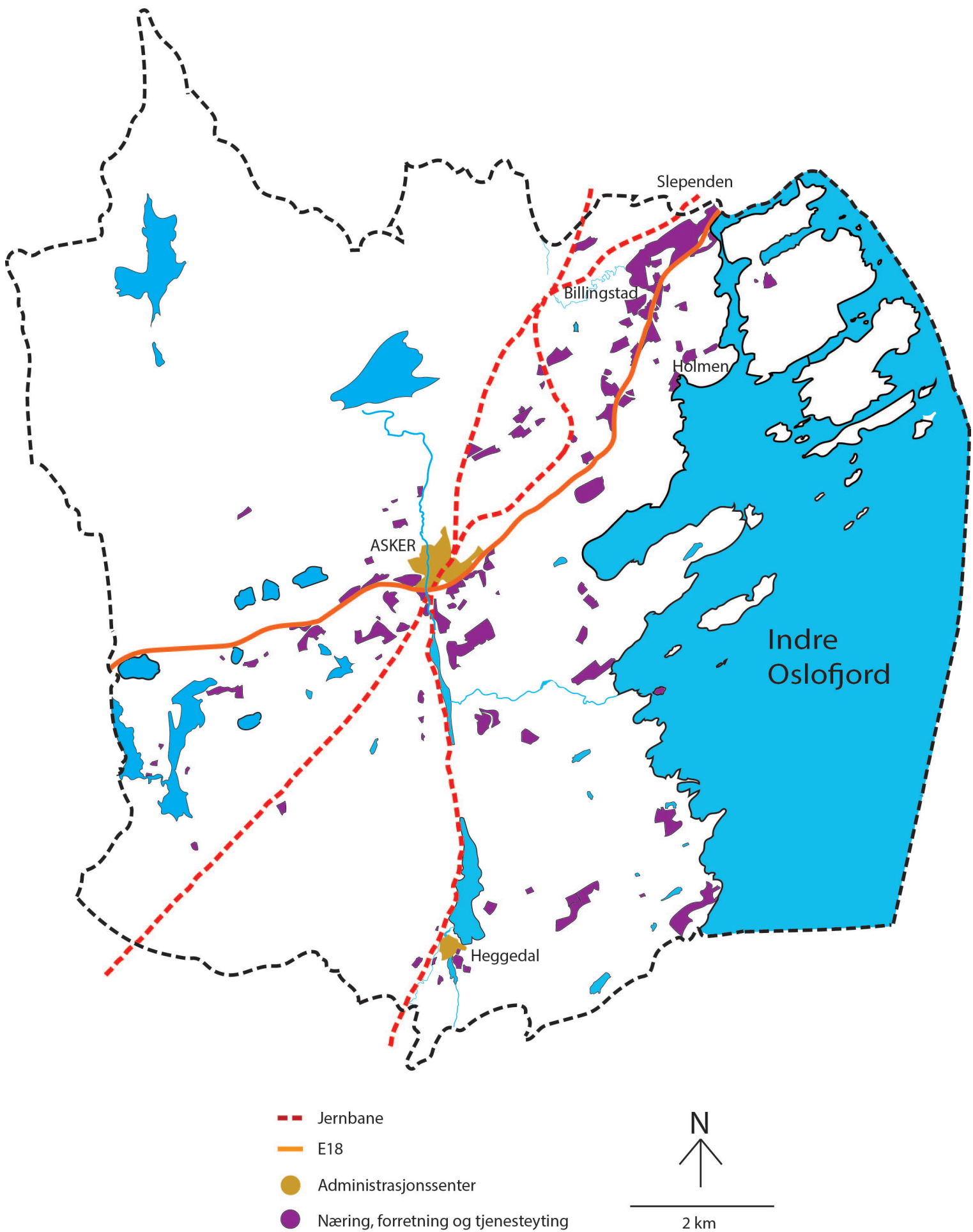
Figur 3.8 - Antall foretak og foretak fordelt etter antall ansatte i Asker kommune.

Det kan være fordi kommunen har hatt tydelige mål og strategier over tid for næringsutviklingen i kommunen, eller/og fordi olje- og gassnæring (som nevnt over) tidlig lokaliserte seg i Vestområdet.

Viktigste nærings-, handels- og industriområder:

Som nevnt over finner man hovedområdene for næring i Asker sentrum, på Billingstad, Holmen og Slepanden, disse områdene står for ca. 9/10 av antall ansatte og omsetningen i kommunen. Ellers finner man en del spredte næringsarealer på Vollen, Heggedal, Holmen og Dikemark, men det er i liten skala så det har lite å si for næringslivet totalt.

”EB (Elektrisk Byrå) som det het, som flytta til Billingstad rundt 1970 var kanskje den bedriften som virkelig løfta opp en ny æra i næringsutviklingen med et 10 etasjer høyt bygg og kanskje rundt 1000 ansatte på det meste. Denne effekten av EB medførte at særlig Billingstadsletta fikk en oppblomstring av næringsetablering med tilhørende regulering, reguleringsplan og relativt store områder hvor næring dominerte. Asker sentrum har ligget som et nummer to område i forhold til næring i relativt mange år, hvor da Billingstadsletta har dominert når det gjelder blant annet antall arbeidsplasser, verdiskaping og omsetningstall.”
(Bastrup 2015)

Figur 3.9 - Områder for næring, forretning og tjenesteyting i Asker kommune

Infrastruktur:

E18 og jernbanen gjennom kommunen er de to viktigste ferdselsårene. E18 mellom Oslo og Asker er blant Norges mest trafikkerte strekninger, noe som synliggjøres i ÅDT, kø- og klimautfordringer. E18 ligger sentralt gjennom hele kommunen. Det er en av Norges mest belastede stamveier og 75% av klimagassutslippene i kommunen kommer fra biltrafikken. Staten planlegger også en ny E18 gjennom Vestregionen for å bedre fremkommeligheten. Dette ønsker kommunen velkommen

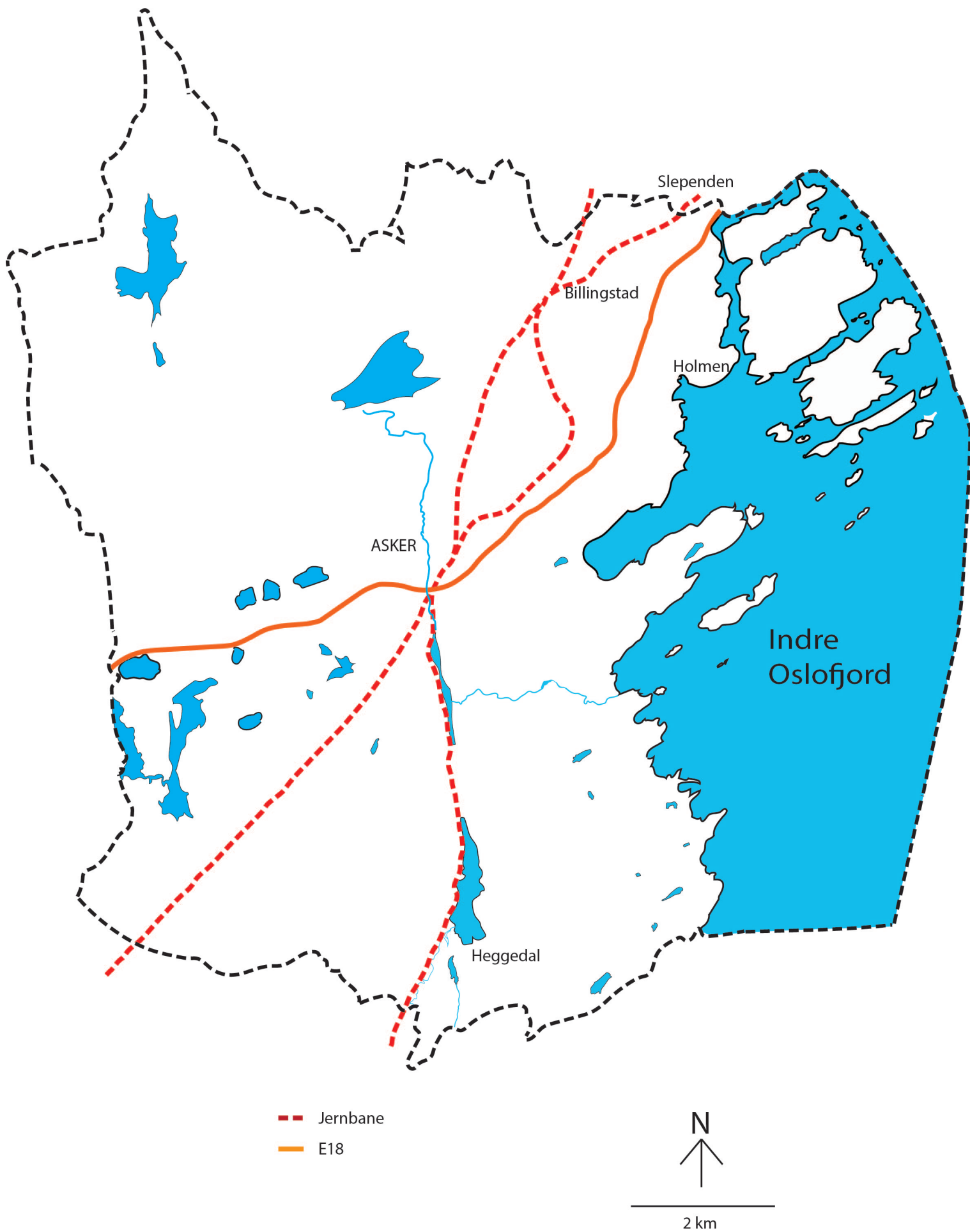
”Asker har engasjert seg voldsomt med å få politisk støtte for å trekke E18 helt forbi Asker sentrum. Vi har flyttet argumenteringen og grunnene til å bygge en ny E18 fra å handle om ”matpakkekjøerne”, det er ikke det det dreier seg om.”
(Bastrup 2015)

Asker ligger omtrent der køen på E18 ofte begynner og slutter om man skal inn og ut av Oslo i rushtiden. Det er åpenbart en utfordring for de av kommunens innbyggere som bor i villastrøk og er avhengig av bilen for å komme til og fra bygda si.

”Da industrialiseringen kom til Norge fikk vi fabrikker i Heggedal og på Bondi på 1880-tallet. I tillegg kom også jernbanen til Asker i 1872. Det at jernbanen kom hit var vesentlig for utviklingen av andre typer næringer enn landbruket.”
(Bastrup 2015)

Jernbanen kom tidlig til Asker kommune og det har hatt mye å si for næringsutviklingen som en viktig kommunikasjonslinje og et sted (stasjon) å bygge tettsteder rundt. Det må nevnes at også ”Heggedal fikk jernbane i 1872 og etter dette betydelig industri. Isskjæring og frukt- og bærdryrking ble betydelige næringsgrener. Trass i sterk utbygging er Asker fortsatt en betydelig jordbrukskommune. Hagebruk er av særlig betydning. Asker har fylkets største areal til grønnsaker, bær og blomster, både på friland og under glass” (Thorsnæs & Askheim 2014).

Asker jernbanestasjon åpnet også 1872, da Drammensbanen sto ferdig. Siden den gang har stasjonen blitt ombygd flere ganger, men den siste store ombyggingen skjedde i forbindelse med anleggelsen av Flytoget i 1998 og utvidelsen fra to til fire spor i 2003-2006 (Jan-Tore 2010). I dag er Asker jernbanestasjon blant de mest trafikkerte jernbanestasjonene i landet og er å regne som et regionalt kollektivknutepunkt med bussterminal og plass for drosjer på stasjonen.

Figur 3.10 – Overordnet infrastruktur i Asker kommune

Utdanningsnivå:

Sammenlignet med de to andre kommunene jeg har undersøkt, har Asker en høyt utdannet befolkning. Det gjelder både videregående, kort høyere utdanning og lang høyere utdanning. Det er interessant å se på utdanningsnivået, fordi det i en viss grad gir en pekepinn på boligmarkedet, lønnsnivå og om kommunen er på rett vei i forhold til målet om å tiltrekke seg de kunnskapsrike hodene og den kreative klassen som visstnok skaper vekst. I hvert fall om man skal ta kommuneplanene bokstavelig.

Utdanningsnivå i %	ASKER
Videregående skole-nivå	34.3 %
Universitets- og høgskolenivå kort	30.5 %
Universitets- og høgskolenivå lang	16.9 %

Figur 3.11 – Utdanningsnivå i Asker kommune.

ASKER KOMMUNE Δ KOMMUNEPLAN 1995 – 2010

Sentrale temaer i kommuneplanen knyttet til næringsutviklingen: tilrettelegging for et allsidig næringsliv, samarbeid, verdiskapning, høyt kompetansenivå, sysselsettingsproblemer, Fornebu hovedflyplass nedlegges, uavklart trafikksituasjon, kapasitet på overordnet veinett (riks- og fylkesveier).

- **HVA snakker man om?**
- I denne perioden er det klart at kommunen har utfordringer med sysselsettingen. Fornebu hovedflyplass skal nedlegges sammen med Dikemark sykehus i tillegg til at oljerelaterte virksomheter sliter, det fører til færre arbeidsplasser. Hovedutfordringen er derfor ”å legge forholdene til rette for å opprettholde og videreutvikle et variert og verdiskapende næringsliv” .
- Befolkningens kunnskaps- og kompetansenivå er en viktig ressurs for kommunen, i tillegg til at det virker tiltrekkende for bedrifter som ønsker seg den type arbeidskraft å etablere seg i Asker kommune.
- Trafikksituasjonen er noe vektlagt, nærmere bestemt den uavklarte trafikksituasjonen i forhold til at 40% av arealene er beheftet med ’tunge restriksjoner’, 40% er beheftet med ’mildere restriksjoner’ mens 20% enkelt kan bebygges. Styrket kapasitet på veinettet og en bedre trafikksituasjon er et mål her. Altså er trafikksituasjonen ikke et nytt tema å diskutere i Asker.
- **HVORDAN skal kommunen legge til rette?**
- Kommunen vil legge til rette for et allsidig næringsliv med ”spesiell vekt på virksomheter med høy verdiskapning og med arealbehov som står i forhold til Askers arealressurser og beliggenhet”
- Samarbeid med nabokommunene nevnes, men det virker mer politisk enn praktisk rettet.
- Samarbeidet med næringslivet og næringsorganisasjonene i Asker ønskes styrket for å legge til rette for et ”godt og fruktbart bedriftsmiljø”.
- Styrke kapasiteten på det overordnede veinettet (riks- og fylkesveier).
- **HVOR skal næringslivet være?**
- Asker sentrum, Slependsen-, Billingstadsletta-, Engelsrud- og Nesbruområdet pekere ut som viktige arealreserver og fremtidige utbyggingsområder for ulike typer næringsformål. Industri/kontorformål får avsatt ca. 5/6 av arealene, mens forretnings/serviceformål får ca. 1/6. Av dette igjen skrives det at bare ca. 20% enkelt kan bebygges.

ASKER KOMMUNE Δ KOMMUNEPLAN 2002 – 2016

Sentrale temaer i kommuneplanen knyttet til næringsutviklingen:
varierte næringsliv, felles arbeids- og boligmarked, samarbeid, dialog, kvalifisert arbeidskraft, strategisk næringsplan, Asker næringsråd

- **HVA snakker man om?**
- Et variert næringsliv og Asker kommunes 24.000 sysselsatte.
- Næringspolitisk ”er det viktig å ta utgangspunkt i at Asker inngår i hovedstadsregionens felles arbeids- og boligmarked, noe som gjør interkommunalt samarbeid om næringsliv og bosetning nødvendig.”
- Det listes opp fem generelle/politiske/strategiske ønsker fra kommunens side etterfulgt av fem viktige hensyn for at Asker skal fremstå som en attraktiv kommune for næringslivet.

- **HVORDAN skal kommunen legge til rette?**
- Fokuset på samarbeid mellom næringsliv og kommune tatt et steg videre i denne planen, her kan man også lese at Asker Næringsråd vil ”innta en sentral rolle” i dialogen mellom aktører fra det offentlige og private næringslivet. Videre handler det om å sikre rekruttering av kvalifisert arbeidskraft gjennom ”samarbeid mellom næringslivet, skoleverket og høyere utdanningsinstitusjoner, og arbeidsmarkedsetaten.”. Noe som er beskrevet nærmere i Næringsplanen fra 2001.
- Sørge for konkurransedyktige rammebetingelser og god tilgang på lokal, kvalifisert arbeidskraft, både innen praktiske og teoretiske yrker.
- Asker kommune legger opp til en fortetting av bolig og næring i sentrum og legger med det prinsippene for samordnet areal- og transportplanlegging til grunn.

- **HVOR skal næringslivet være?**
- ”Arealreserver til næringsformål er fra tidligere relativt god samtidig som etterspørselen av areal til dette formål for tiden er beskjedent” . Det sier noe om at tidligere utlagte områder til næringsformål har vært tilstrekkelig og disse områdene hovedsakelig er lokalisert til Asker sentrum, Slepends-, Billingstadsletta- og Engelsrudområdet.

ASKER KOMMUNE Δ KOMMUNEPLAN 2014 – 2026

Sentrale temaer i kommuneplanen knyttet til næringsutviklingen: vekst i arbeidsplasser/økt sysselsetting, arbeidsinnvandring, internasjonalt og variert næringsliv, kunnskapsbasert næring, godt kollektivtilbud, høy kompetanse, tettstedsutvikling, landbruk, mål og delmål, Asker sentrum, Holmen-Billingstad-Slependen.

- **HVA snakker man om?**
- Handel-, service- og kulturnæringene fremheves som positive for tettstedsutviklingen. I tillegg står det også at næringslivet i Asker har lett tilgang på arbeidskraft og at det er blitt mer internasjonalt rettet (og med det flere nasjonaliteter som er bosatt og arbeider i kommunen). Noe som igjen gir et variert og inkluderende næringsliv.
- Det står i kommuneplanens samfunnsdel at ”Asker har en attraktiv beliggenhet for kunnskapsbasert næring på grunn av nærheten til Oslo, et godt kollektivtilbud og tilgang på arbeidstakere med høy kompetanse.” . At kommunen ligger i Vestkorridoren, hvor mesteparten av det kunnskapsbaserte næringslivet i Akershus er lokalisert nevnes ikke direkte, men det er muligens underforstått.
- Asker sine kvaliteter som bygd(?) og tidligere landbrukskommune er også noe som trekkes frem som positivt. Selv om jordbruket ikke står for en stor prosentandel av den samlede omsetningen til næringslivet har kommunen store arealer regulert til jordbruk.
- **HVORDAN skal kommunen legge til rette?**
- Nytt i denne planen i forhold til de to tidligere er at det legges opp delmål og strategier for å nå delmålene. Strategiene er kort sagt at kommunen skal ha god dialog med næringslivet, sikre tilstrekkelig planberedskap og effektiv forvaltning i tillegg til å sikre tilstrekkelig kapasitet i transportsystemet.
- **HVOR skal næringslivet være?**
- I forhold til de to tidligere kommuneplanene er det nytt at næringsområdene hovedsakelig skal lokaliseres i, til og rundt kollektivknutepunktene. Da spesielt Asker sentrum og Holmen – Slependenområdet. Servicenæringer lokaliseres til sentrene, kontorvirksomheter til Asker sentrum og Billingstad-Slependen mens industri- og lagervirksomheter lokaliseres til Bjerkås næringspark hovedsakelig. Avslutningsvis står det at kommunen har mer enn nok næringsarealer fremover hvor det ”ved effektiv utnyttelse kan gi rom for 50-60% næringsvekst”. Noe det står er et vekstpotensial som er langt utover antatt behov.

3.2.1 Oppsummering:

1. Hvordan tilrettela kommunen for næringsutvikling i årene mellom 1995 og 2005?

Asker kommune har i denne perioden lagt middels vekt på HVA som er fokusområdet for kommuneplanperioden, stor vekt på HVORDAN kommunen skal legge til rette for næringslivet og liten vekt på HVOR næringsarealene skal være. Det siste har sammenheng med at arealene avsatt til næringsformål har vært fastsatt og fulgt i en lang periode, en periode som begynte før tidsperioden jeg har tatt for meg.

Generelt er det lite konkret som står om næringsliv og næringsutviklingen. Noe som gjør at jeg som leser får et inntrykk av at det egentlig står bra til og at temaet ikke trenger mye fokus.

2. Hvordan planlegges det for næringsutvikling i dag, og hvilke strategier legges til grunn?

I den nyeste kommuneplanen står det relativt lite om næringsutviklingen. Det står ikke mer enn to sider om temaet. Likevel ser det ut til at Asker kommune i praksis har utviklet seg positivt i rollen som tilrettelegger for fremtidens næringsutvikling i kommunen og i det regionale bolig- og arbeidsmarkedet. Blant annet gjennom å ha en relativt ny strategisk næringsplan som utfyller det som står i kommuneplanen.

Av det lille som står skrevet har denne kommuneplanen lagt stor vekt på HVA som omtales i kommuneplanen, liten vekt på HVORDAN kommunen skal legge til rette og middels vekt på HVOR næringslivet skal være.

Asker kommune har vektlagt lokaliseringsspørsmålet mer i denne kommuneplanen (i forhold til de to tidligere) ved å gi en mer presis forklaring på hvor og hvorfor det skal lokaliseres der det skal.

3.3 - SKEDSMO KOMMUNE

Generelle fakta:

Navnet Skedsmo er opprinnelig et gårdsnavn og kommer av det norrøne ordet Skeiðismór, som består av skeið (bane til kappløp eller –ridning) og mo (tørr sandslette). Tidligere ble det drevet med kappløp eller kappridning i dette flate området, derfor er det også tre hestehoder i kommunevåpenet (Thorsnæs & Askheim 2013). Skedsmo kommune ligger nordøst for Oslo. Kommunen ligger nokså midt i Akershus fylke og grenser ikke til noe annet fylke, men har grenser til nabokommunene Oslo, Lørenskog, Rælingen, Fet, Sørum, Gjerdrum og Nittedal.

Skedsmo kommune har et totalt landareal 77km² og er med det en liten kommune i Akershus, målt i landareal. Kommunen har ca. 52.000 innbygger, mens det er nærmere 26.500 sysselsatte. Administrasjonssenteret er i Lillestrøm, og her finner man blant annet kommuneadministrasjonen, kulturhus, Norges varemesse og Lillestrøm stasjon som er Norges tredje travleste kollektivknutepunkt (Skedsmo kommune 2015) .

56

”Antagelig så er vi i en særstilling på Romerike når det gjelder å ha potensial for å tiltrekke seg kontoretableringer og det vi kaller kunnskapsbasert næringsliv. Og vi har nå etter hvert kommet inn i et samarbeid med Lørenskog hvor den aksen Lillestrøm-Lørenskog blir sett på som en byakse. I planene nå legges det opp til et høyfrekvent transporttilbud langs den aksen som skal binde sammen en sånn bystruktur.”
(Bjørnnes 2015)

Næringslivet i kommunen:

I dag har kommunen et allsidig næringsliv. Mye tyder på at Skedsmo er den kommunen av de jeg undersøker som har det mest allsidige/størst variasjon i næringslivet. Her ligger den militære flyplassen og de store offentlige forskningsinstitusjonene på Kjeller, handels- og industriområdene i Lillestrøm, Strømmen og Skedsmokorset, Norges Varemesse, Exporama på Hellerudsletta, Lillestrøm Kultursenter, kino og stasjonsområdet med tog, buss og taxi. I tillegg har de interesseorganisasjonene Kunnskapsbyen Lillestrøm og Kjeller Innovasjon. Dette viser noe av variasjonen og noen av de viktigste aktørene og ”magnetene” i kommunen.

”Kjeller Innovasjon er en kommersialiseringsaktør for forskning som prøver å få forskningen ut i tjenester, produkter, ny teknologi osv. Kunnskapsbyen Lillestrøm fikk mer det samfunnsoppdraget med å få medlemmene til å tenke synergier i alt de gjør, og samarbeid.”
(Heiberg 2015)

Industrien har gått veldig tilbake likhet med mange andre Norske kommuner, Skedsmo kommune har vært gjennom et paradigmeskifte eller strukturendring når det gjelder kommunens næringsgrunnlag. Tidligere var Skedsmo en stor industrikommune, men de siste tiårene har kommunen vært gjennom en stor næringsmessig omstilling som har gjort at antall arbeidsplasser i industriyrker har dalt og fortsatt synker (Skedsmo kommune 2015, s. 10).

”Skedsmo har vært en utpreget industrikommune generelt. Opprinnelsen til kommunen og stedet var trelastindustrien. Med elva, sagbruk basert på dampsager og fløting med dampbåter på Øyeren, som fikk tømmer fra Glomma og opp hit.”
(Bjørnnes 2015)

”Både Lillestrøm og Strømmen var tidligere betydelige industrisentre. På Strømmens Værksted ble det bygd jernbanevogner, biler, busser, og Strømmen-propellen til skip. Dessuten var det Strømmen Trævarefabrikk, Sportsartikkelfabrikken Tarzan, Kjeller Flyfabrikk, Dynea og Tandbergs Radiofabrikk.” (Thorsnæs & Askheim 2013)

I dag ser man at det er arbeidsplassene innen handel og service som har økt voldsomt med både Lillestrøm og Strømmen som betydelige handelssteder. Slike arbeidsplasser tilbyr for øvrig de uten særlig utdanning muligheter for lønnet arbeid.

Utdanningsnivå i %	ASKER
Videregående skole-nivå	34.3 %
Universitets- og høgskolenivå kort	30.5 %
Universitets- og høgskolenivå lang	16.9 %

Figur 3.12 - Antall foretak og foretak fordelt etter antall ansatte i Skedsmo kommune.

Viktigste nærings-, handels- og industriområder:

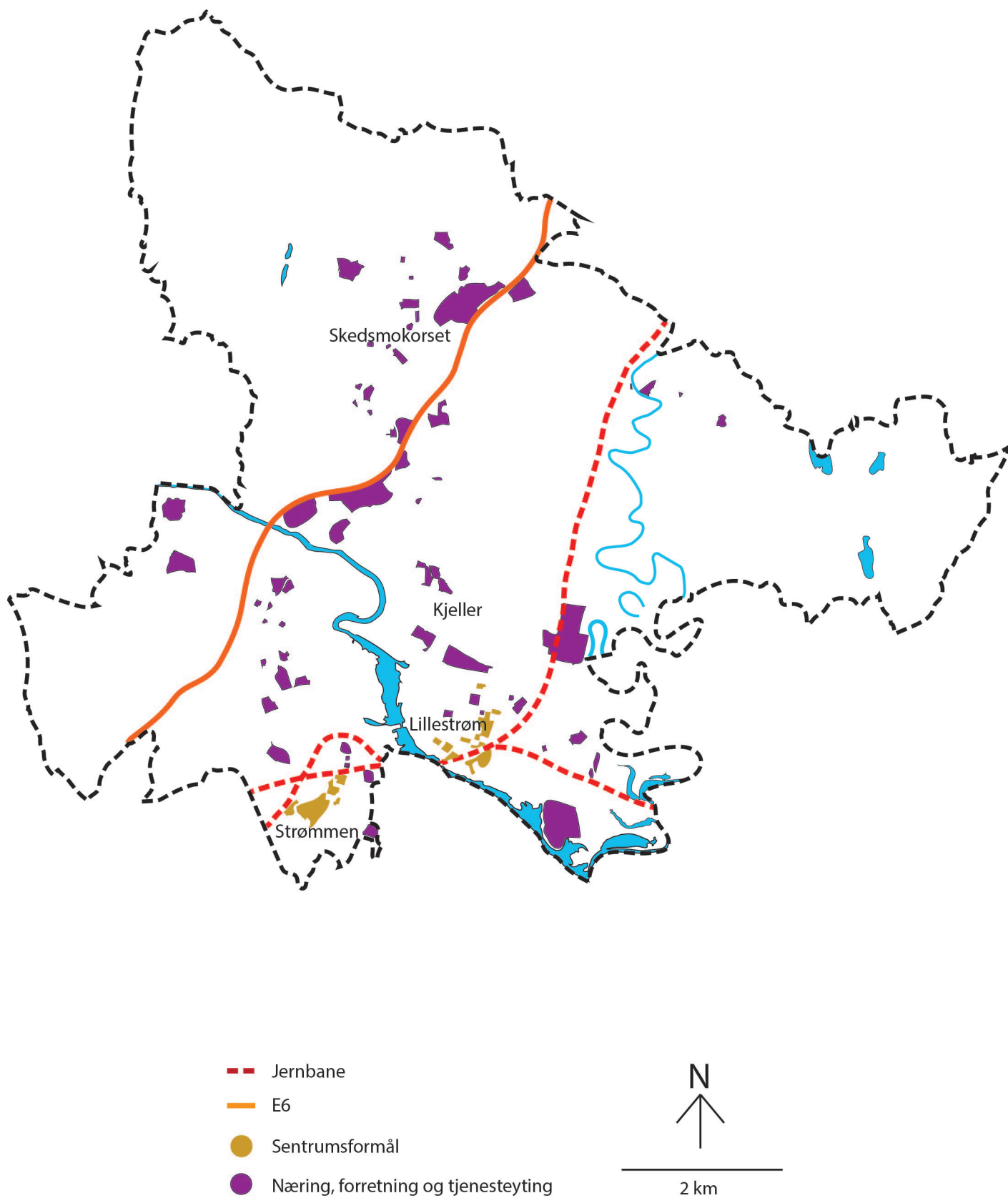
Hovedområdene for ulike næringsformål finner man i administrasjonssenteret Lillestrøm, på Strømmen, Kjeller og på Skedsmokorset. I Lillestrøm sentrum finner man hovedsakelig handels- og servicenæringer og offentlige institusjoner. På Strømmen finner man Norges største kjøpesenter, på Kjeller har Skedsmo et betydelig forskningsmiljø og militær aktivitet i tillegg til en kjent atomreaktor. Rundt Skedsmokorset er det hovedsakelig gods- og logistikkvirksomhet som er lokalisert. Det meste av næringslivet er lokalisert i LSK-triangelet, altså områdene mellom Lillestrøm, Strømmen og Kjeller.

”Det vi er veldig på kommunen på er at de ikke må selge flere sentrale tomter til bolig. Vi trenger næring i sentrum. Kommunen har også sagt det samme, at vi må sørge for å holde av en del areal til kunnskapsnæring og kontorarbeidsplasser tett på jernbanestasjonen.”

(Heiberg 2015)

”Vi tenker noe helt annet enn tidligere, hvor man så etter arealer langs E6, innfartsveiene og ringveiene. Nå tenker vi transformasjon og fortetting inne i sentrum og en prioritering av de tomtene og eiendommene som ligger nærmest jernbanestasjonen.”

(Bjørnnes 2015)

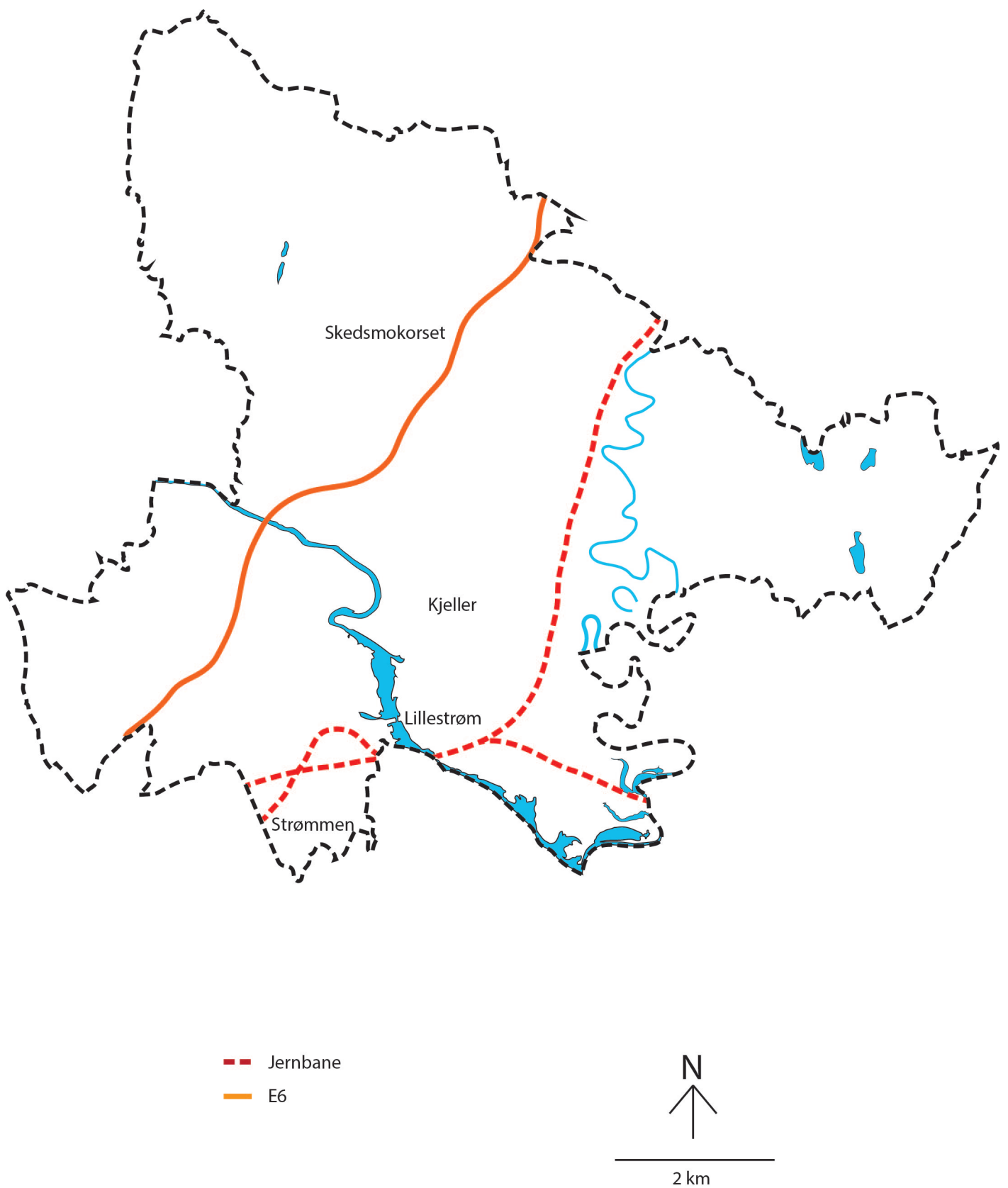

Figur 3.13 – Områder for næring, forretning og tjenesteyting i Skedsmo kommune.

Infrastruktur:

E6 og Gardermobanen er de viktigste ferdselsårene i kommunen. "Lillestrøm kollektivterminal er landets tredje mest trafikkerte jernbanestasjon, og er et knutepunkt for flytoget" (Skedsmo kommune 2015b) med gode forbindelser nordover, sørover, og flere gode tverrforbindelser.

Nitelva har hatt stor betydning for Lillestrøm og Skedsmos utvikling. Det var langs denne elven at mye av industrien lå og hvor de fløtet tømmer i tidligere tider. Da Hovedbanen fra Oslo (Kristiania) til Eidsvoll ble anlagt i 1854 var det av stor betydning for Skedsmos videre utvikling som regionsenter og næringsutvikling generelt. Lillestrøm stasjon ble åpnet i 1862, og da hadde Strømmen stasjon eksistert i 10 år allerede. Noe som forøvrig var landets første jernbanestasjon utenom Oslo S i hovedstaden (Skedsmo kommune 2015).

Figur 3.14 – Overordnet infrastruktur i Skedsmo kommune.

Utdanningsnivå:

Skedsmo kommune ligger litt under fylkesgjennomsnittet og har en lavere andel av befolkningen med fullført høyere utdanning enn det Asker og Ski har. Utdanningsnivået er en pekepinn på boligmarkedet, lønnsnivå og hvordan kommunens demografi er. Dette skaper vekst og er et mål i henhold til gjeldende kommuneplan.

Utdanningsnivå i %	SKEDSMO
Videregående skole-nivå	41.7 %
Universitets- og høgskolenivå kort	21.9 %
Universitets- og høgskolenivå lang	7.7 %

Figur 3.15 - Utdanningsnivå i Skedsmo kommune.

SKEDSMO KOMMUNE Δ KOMMUNEPLAN 1996 – 2008

Sentrale temaer i kommuneplanen knyttet til næringsutviklingen: regionsenter (Lillestrøm), hovedflyplass (Gardermoen), befolkningsutvikling, samordnet areal- og transportplanlegging (RPR), jernbaneaksen & europavei-aksen , kjøpesentre nær Oslo, attraktivitet, arbeidsledighet, Kjeller.

- **HVA snakker man om?**
- ”Skedsmo skal være møtestedet på Romerike. Lillestrøm er kjernen eller motoren i regionsenteret (...) med høy grad av spesialiserte tjenester og tilbud”.
- Lillestrøm sliter med sentrumshandelen og at kjøpesentre nærmere Oslo tar handelen derfra.
- Etableringen av hovedflyplass på Gardermoen og Gardermobanen fører til press på etablering av boliger og arbeidsplasser.
- Jernbaneaksen og europavei-aksen har vært der utbyggingen tidligere har foregått. Visjonen for sysselsetting og arbeidsplassutvikling: Skedsmo kommune skal jobbe for etablert og ny virksomhet innen handel, industri og forskning.
- **HVORDAN skal kommunen legge til rette?**
- Kommunens rolle i jobbskapning og næringsutvikling ønskes å være mer fremtredende i fremtiden da de i denne planen erkjenner at de er relativt passive på den fronten. Kunnskapsmiljøet på Kjeller fremheves som et viktig fortrinn i næringsutviklingen både lokalt og regionalt. Allerede i 1996 var det 2750 arbeidsplasser der (i dag: ca. 17.000).
- **HVOR skal næringslivet være?**
- I kommuneplanen står det at utbyggingen skal konsentreres rundt tettsteder og kollektivknutepunktene etter nasjonale myndigheters ønske, blant annet gjennom RPR, og også at muligheter og begrensinger for sentrumsområdene må undersøkes.
- Berger sandtak og Strømmen, i tillegg til et lokalsenter på Skedsmokorset.

SKEDSMO KOMMUNE Δ KOMMUNEPLAN 2006 – 2017

Sentrale temaer i kommuneplanen knyttet til næringsutviklingen: næringsmessig tyngdepunkt, inn- og utpendling, paradigmeskifte, ”frykt” for kunnskapsløshet, mål om offentlig-privat-samarbeid, mål om nasjonalt og internasjonalt rettet næringsstruktur/næringsliv, utvikle kunnskapsindustri, knoppskyttinger, strategisk næringsplan (SNP 2003-2006)

- **HVA snakker man om?**
- I første setning slås det fast at Skedsmo er et næringsmessig tyngdepunkt på Romerike med ca. 20 000 arbeidsplasser, og at kommunen har mye inn- og utpendling til og fra nabokommunene. Paradigmeskiftet fra industri til et mer handels- og serviceorientert samfunn beskrives litt, men først og fremst ved at kommunen er bekymret for at næringslivet i fremtiden vil være preget av bedrifter og virksomheter med små krav til kunnskap og lønnsevne.
- Derfor er hovedutfordringen: ”å forebygge utvikling av en ensidig næringsstruktur med små krav til kunnskapsnivå, og lav lønnsevne” – s.8
- **HVORDAN skal kommunen legge til rette?**
- Tre strategier for å nå næringspolitiske mål:
 - o Utvikling av kunnskapsindustri og kunnskapsintensiv næring
 - o Styrke nivået for næringsrelevant kompetanse i befolkningen
 - o Positiv profilering av området (identitetsbygging/positiv markedsføring)
- ”I dette ligger at Skedsmo og Lillestrømsregionen utvikler en variert og framtidrettet næringsstruktur med en betydelig andel bedrifter som er nasjonalt og internasjonalt rettet, er kunnskapsbaserte og har god lønnsevne”. Hovedstrategien for å nå det målet er å skape en bred ”samhandlingskoalisjon” med offentlig sektor, næringsliv, FoU-miljøer. Det er i dette arbeidet hvor Kunnskapsbyen Lillestrøm først ble etablert, i forbindelse med SNP-prosessen.
- Strategisk næringsplan (2003-2006) er noe som fremheves som et viktig arbeid hvor kommunen har samarbeidet med næringslivet og sammen satt felles mål og strategier for å møte utfordringen som er sitert over.
- **HVOR skal næringslivet være?**
- Et mål for næringspolitikken er at ”Skedsmo skal være en motor for næringsutvikling på aksene Oslo-Gardermoen.”

SKEDSMO KOMMUNE Δ KOMMUNEPLAN 2015 – 2026

Sentrale temaer i kommuneplanen knyttet til næringsutviklingen: regionsenter, næringsmessig tyngdepunkt, vekstkommune, skatteeffekt av god lønnsevne, LSK-triangelet, bymessig utvikling, redusert transportbehov, netto innpendling, handel klart størst, paradigmeskiftet, frykt for lav lønnsevne og lite krav til kunnskap, Kjeller, profilere området, utvikle kunnskapsindustri og kompetanse.

- **HVA snakker man om?**
- I Skedsmos KP 2015-2024 er målet for næringsutvikling at; "Skedsmo skal være en motor for næringsutvikling i regionen.
- Skedsmos rolle som "regionsenter, samferdselsknutepunkt og et betydelig næringsmessig tyngdepunkt" fremheves i denne planen, videre sies det at det er det som er "utgangspunktet for kommunens videre utvikling".
- Et næringsliv med god lønnsevne og krav til kunnskap (høyere utdanning) er i likhet med KP 2006-2017 høyt oppe på dagsorden. Fordi det "styrker vilkårene for en god kommuneøkonomi", men også på grunn av at det tiltrekker seg flere bedrifter og virksomheter med god lønnsevne. "Frykten" for et arbeidsliv som er preget av lav lønnsevne og lite krav til kunnskap er fortsatt til stede i denne KP, men det snakkes heller om det positive med god lønnsevne og krav til kunnskap enn det negative om det motsatte. Det stadfestes under Skedsmos mål for næringsutvikling.
- **HVORDAN skal kommunen legge til rette?**
- Det innebærer at Skedsmo og Lillestrømregionen utvikler en variert, robust og framtidsrettet næringsstruktur med en betydelig andel bedrifter som er nasjonalt og internasjonalt rettet, er kunnskapsbaserte og har god lønnsevne." Avsnittet over bærer preg av politisk korrekthet og målorientering, men det forteller likevel hva som er Skedsmos overordnede mål for næringsutviklingen selv om det har liten praktisk betydning.
- **HVOR skal næringslivet være?**
- LSK-triangelet, Lillestrøm sentrum og Kjeller. Ikke Skedsmokorset.

3.3.1 Oppsummering:

1. Hvordan tilrettela kommunen for næringsutvikling i årene mellom 1996 og 2006?

Skedsmo kommune har i denne perioden lagt stor vekt på HVA som er fokus/ utfordringene i denne perioden, middels vekt på HVORDAN kommunen skal legge til rette for næringslivet og liten vekt på HVOR næringsarealene skal være. Vektleggingen av HVOR beskrives som liten fordi de er ganske presise, det trengs ikke mange ord for å si eksempelvis Berger sandtak, Strømmen, Kjeller eller Lillestrøm sentrum.

De strategiske næringsplanene fra 1999 og 2003 er med på å utfylle videre det som står i kommuneplanen.

2. Hvordan planlegges det for næringsutvikling i dag, og hvilke strategier legges til grunn?

Generelt virker det som Skedsmo i denne kommuneplanen har hatt et sunt og realistisk fokus i forhold til det at mye av utviklingen ligger utenfor kommunens kontroll, og at kommunen må ha en tydelig rolle som tilrettelegger og samarbeidspartner i utviklingsspørsmål. Det må nevnes at denne kommuneplanen er relativt lik den fra 2006-2017 i forhold til de temaer som tas opp og fokusområdene men det er kommet inn langt flere grafer og statistikk som underbygger det som omtales. Alt i alt et godt verktøy for kommunen og næringsaktører da områder avsatt til næringsformål hovedsakelig har ligget fast gjennom rullinger av kommuneplanen.

3.4 – SKI KOMMUNE

Generelt:

Navnet Ski er opprinnelig et gårdsnavn og har nesten eksakt samme opprinnelse som Skedsmo, i det norrøne ordet skeið (bane til kappløp) (Thorsnæs, Geir & Askheim, Svein. 2013) . I likhet med Skedsmo kommune har også Ski kommune tre hestehoder i kommunevåpenet sitt som igjen henviser til kommunenavnet. Ski kommune ligger sør for Oslo. Kommunen ligger sør i fylket og grenser til Hobøl kommune i Østfold fylke i tillegg til Oslo, og Oppegård, Ås, og Enebakk i Akershus.

Ski kommune har et landareal på 166km² og er med det en av de større kommunene i Akershus arealmessig. Befolkningsmessig er de omtrent halvparten så mange som i Asker kommune med sine ca. 30.000 innbyggere og ca. 15.000 sysselsatte. Administrasjonssenteret ligger i tettstedet Ski og her finner man blant annet kommuneadministrasjonen, kulturhus og kino, kjøpesenteret Ski Storsenter, Follo politikammer og det regionale kollektivknutepunktet Ski stasjon som huser tog, busstasjon og taxiholdeplass.

Næringslivet i kommunen:

Ski, har i likhet med de to andre kommunene også utviklet seg som en stasjonsby der administrasjonssenteret er lokalisert. Her er hovedtyngden av Skis næringsliv og arbeidsplasser lokalisert i tillegg til Langhus som også har noe næringsvirksomhet.

Foretak:	SKI
Antall foretak totalt	2 166
Antall foretak 1-99 ansatte	756
Antall foretak 100 - 249 ansatte	9
Antall foretak < 250 ansatte	4

Figur 3.16 - Antall foretak og foretak fordelt etter antall ansatte i Ski kommune.

Ski kommune har hatt en sterk vekst innen handel og logistikk de siste 20 årene, mest på grunn av etablering og utvidelse av Ski storsenter. I sentrum er det fokus på publikumsrettet detaljhandel mens bilbasert handel med plasskrevende varer og transportavhengig servicevirksomhet er lokalisert til Langhus og i tilknytning til overordnet veinett.

”Man har en kommuneplan for Ski, men der er det ikke tatt de store grepene og satt av arealer til en langsiktig utvikling. Det er fire store planer nå, en for Langhus, Ski Vest, Ski sentrums og bydel Ski Øst. Alle de tre ”sentrumsplanene” er jo veldig viktige og henger sammen. Den ene er ikke noe dårligere enn den andre og de utfyller hverandre for å kunne få den dynamikken som man er helt avhengig av for å klare en utvikling av Ski som man ønsker, håper og tror skal skje. Får kommunen til dette så har man en robust reserve for Ski i mange mange år fremover.”

(Navestad 2015)

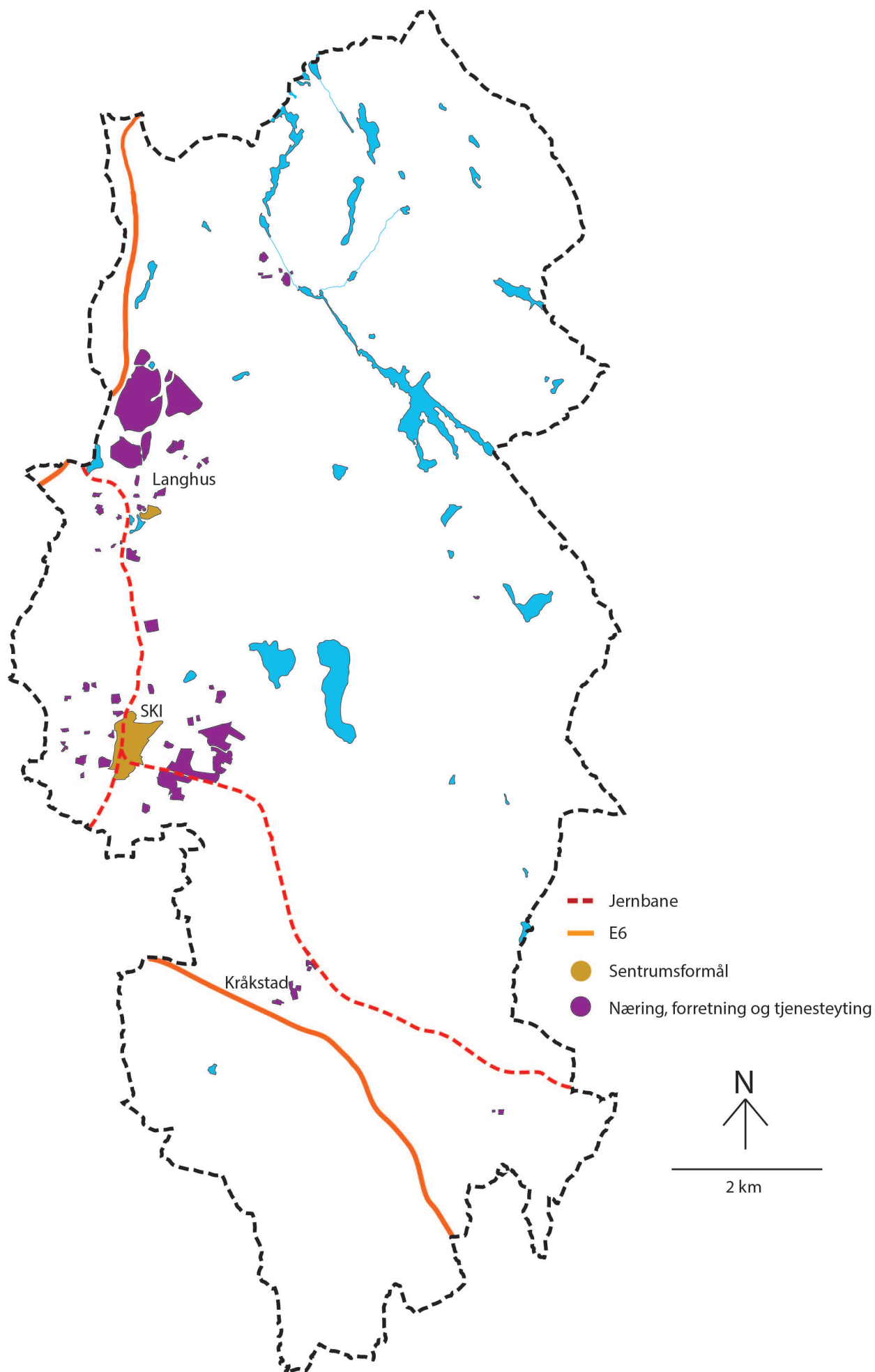
Næringslivet i Ski og Folloregionen har en organisasjon som heter ”Follo Næringsråd”, men jeg har fått inntrykk av at dette organet ikke fungerer optimalt.

Viktigste nærings-, handels- og industriområder:

De viktigste områdene regulert til næringsformål finner man som sagt hovedsakelig i og rundt Ski sentrum og på Langhus. I Ski sentrum har kommunen for øvrig delt det opp i Ski Vest, Ski Sentrum og Ski Øst som også har hver sin kommunedelplan.

Det er lite næringsarealer ellers i kommunen, men man finner noe på Kråkstad og Siggerud i tillegg til noe spredte næringsarealer. Ski er først og fremst en kommune som er tettbygd der det er bebygd, men ellers lite spredt bebyggelse.

”Ski har gode forutsetninger for «å gjøre alt etter boka» i sin videre byutvikling. Vi har et voldsomt potensiale for bymessig næringslokalisering. Det er et relativt kompakt sted, som ikke har store, utflytende næringsarealer i byens randzone. Korte avstander gjør byen veldig troverdig som en gang- og sykkelby - pluss at vi får et strålende kollektivtilbud når Follobanen står ferdig.”
(Salvesvold 2015)

Figur 3.17 – Områder for næring, forretning og tjenesteyting i Ski kommune.

Infrastruktur:

Jernbanen, E6 og E18 er viktige ferdsels- og kommunikasjonslinjer i kommunen, i tillegg til jernbanen. Ski er for øvrig den eneste kommunen av de tre jeg undersøker, hvor både E6 og E18 går gjennom kommunens landskap. E18 er og en utfordring i forhold til utviklingen på hver side av kommunegrensene til Ås og Ski kommune. Det funksjonelle området går på tvers av kommunegrensene og det er lite samarbeid om dette.

Ved å undersøke arealdelen i kommuneplanen finner man at det ligger transportkrevende og betydelig arealkrevende næringer på innsiden av byen (Ski øst). Paradokset er at E18 ligger på andre siden av byen (i Ås kommune), så ideelt sett burde man nok ga relokalisert virksomhetene som ligger her til motsatt side av byen. Blant annet for å slippe mye unødvendig transport som belaster byen med forurensing og mindre kapasitet på veinettet.

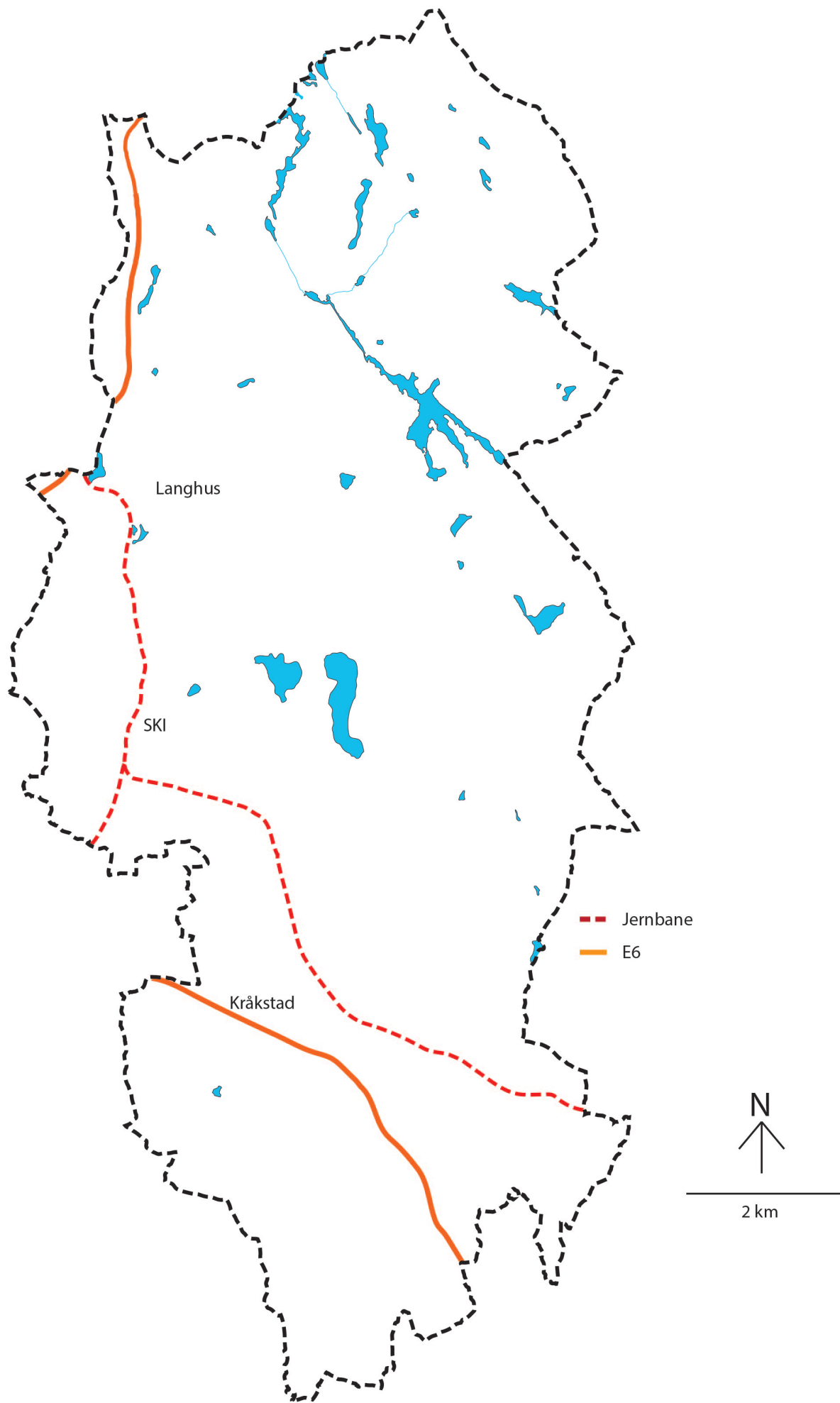
”Ski kommune har i tidligere tider bygd opp transportkrevende og betydelig arealkrevende næringer på østsiden av sentrum, der tilgangen til hovedvegsystemet er dårlig.”
(Salvesvold 2015)

Som i Asker og Skedsmo kom jernbanen også tidlig til Ski og har vært en stor drivkraft for byens utvikling. Den kom noe senere her, nærmere bestemt i 1879 da Ski stasjon ble innviet. Dagens stasjon er fra 1989. Størstedelen av tettstedsutviklingen har skjedd rundt denne stasjonen også før 2004, da byen fikk bystatus (Jan-Tore 2012). I dag stopper regional- og lokaltog her, noe som sammen med busstasjonen gjør det til det regionale kollektivknutepunktet det er.

”De utpekte vekstkommunene i en regional plan bør få ekstra midler, eller låne til gode vilkår, for å kunne investere i skoler, veier, bruer, og øvrig nødvendig infrastruktur. Det er urimelig å kreve at Ski kommune alene skal ta de store tunge investeringene som kommer nå.. Hvis man ikke skal stoppe veksten er de avhengig av finansiell hjelp.”
(Navestad 2015)

Ski sin posisjon som den regionale byen og største kollektivknutepunkt i Follo vil øke betraktelig når Follobanen står ferdig. Det vil ha stor påvirkning på bolig- og næringsutviklingen i kommunen i årene fremover. Når Follobanen står klar i første del av 2020-tallet øker kapasiteten og frekvensen på avgangene betraktelig. Follobanen er den enkelthendelsen som har gitt størst føringer for innholdet i gjeldende kommuneplan, naturlig nok. Kommuneplanen handler derfor mye om hvilke muligheter Ski har som regionsenter og som kollektivknutepunkt.

”Når Follobanen står ferdig tidlig på 2020-tallet så er det ca. 12 minutter mellom Oslo og Ski med tog, og det er en voldsom utviklingskraft i dette.”
(Salvesvold 2015)

Figur 3.18 – Overordnet infrastruktur i Ski kommune.

Utdanningsnivå:

I forhold til de to andre kommunene jeg har undersøkt ligger utdanningsnivået midt imellom Asker og Skedsmo. De har altså en høyere prosentvis andel av befolkningen med utdanning på universitets- og høyskolenivå, men det vises ikke tydelig i kommunens næringsliv da Follo er en region med mye utpendling til Oslo.

Utdanningsnivå i %	SKI
Videregående skole-nivå	41.2 %
Universitets- og høyskolenivå kort	25.2 %
Universitets- og høyskolenivå lang	9.1 %

Figur 3.19 - Utdanningsnivå i Ski kommune.

SKI KOMMUNE Δ KOMMUNEPLAN 1992 – 2002

Sentrale temaer i kommuneplanen knyttet til næringsutviklingen: arbeidsplassetablering, ski sentrum som regionsenter, landbruk, arbeidsplasser i kommunen for kommunenes innbyggere, samarbeid med de øvrige Follo-kommunene om etablering av næringsvirksomheter i regionen,

- **HVA snakker man om?**
- Kort oppsummert er det de overordnede målene i kommuneplanens næringslivskapittel hele kapittelet handler om.
- **HVORDAN skal kommunen legge til rette?**
- 4.1 Ski kommune skal i kommuneplanperioden arbeide aktivt for ny næringsetablering i kommunen. Kommunen skal ved sin arealdisponering og ved nødvendig utbygging av infrastrukturen legge forholdene til rette for dette.
- 4.2 Ski kommune skal i samarbeid med de øvrige Follo-kommunene og på likeverdig grunnlag arbeide aktivt for ny næringsetablering i regionen som er til beste for regionen samlet.
- 4.3 Ski kommune skal arbeide aktivt for videre utvikling av Ski sentrum som et levedyktig og ”rikt” regionsenter for handel, service, og kultur for Folloregionen.
- 4.4 I samarbeid med de øvrige kommunene i regionen går Ski kommune inn for å markedsføre Follo-regionen som et attraktivt sted for bosetting og næringsetablering.
- **HVOR skal næringslivet være?**
- Det står lite om hvor, men det er tydelig at kommunen vil utvikle Ski som regionsenter.

SKI KOMMUNE Δ KOMMUNEPLAN 2004 - 2014

Sentrale temaer i kommuneplanen knyttet til næringsutviklingen:
bærekraftig utvikling, Ski sentrum som regionsenter i Follo, samordning/samhandling/
samarbeid med de andre Follokommunene, status-fakta 2004 vs. ønsket tilstand 2014,
etablering av viktige servicetilbud i sentrum, regionalt kollektivknutepunkt, økt fortetting
rundt stasjonsområdet,

- **HVA snakker man om?**
- I denne kommuneplanen har de gjort et skille mellom ”status-fakta 2004” og ”ønsket tilstand 2014”. For meg virker det nesten useriøst og ideelt forankret, det er ikke bare fordi det står ”ønsket tilstand”, men også måten det er formulert på.
- Hovedmålet er at ”Ski skal ha en bærekraftig utvikling som gir økonomisk grunnlag for tilstrekkelig service, tjenesteyting og kulturtilbud til innbyggerne.” Dette målet er åpenbart et politisk mål da det sier mest om hvor kommunen ideelt sett vil være, uten å nevne for eksempel virkemidlene.
- Det mest interessante delmålet er at ”Ski sentrum skal videreutvikles som det regionale handels-, service og kultursenter i Follo.” Det er et konkret mål som man tydelig kan se jobbes med i de tre kommuneplanene, men også i det rent fysiske uttrykket i sentrum. Det står under dette delmålet at ” Ski sentrum har utviklet seg til å bli det sentrale handelssentrum i Follo.
- Dette er en følge av funksjonen som det viktigste regionale knutepunktet for kollektivtrafikken i Follo og etablering av viktige servicetilbud som Ski storsenteret, nytt hotell og flerkino.” Etter dette poengteres det at det ikke kun har vært en positiv utvikling da det har ført til større trafikkproblemer og hardere konkurranse for de andre virksomhetene i sentrum, selv om det ikke sies så tydelig selvfølgelig. Også i denne planen sies det at samarbeid på tvers av ”kommunegrenser og forvaltningsnivåer” er viktig, men det virker ikke veldig troverdig da man i Ski eksempelvis ikke har et veldig tett samarbeid med Ås kommune om E6 og næringslokalisering tilknyttet denne infrastrukturen.
- At befolkningsveksten vil øke i årene fremover, i Ski og kommunene rundt Oslo understrekes. Både barn/ungdom og eldre er den befolkningsgruppen det forventes størst vekst i denne kommuneplanen.
- **HVORDAN skal kommunen legge til rette?**
- Uvisst, det er ingen ting i denne planen som tyder på at det er lagt opp noen mekanismer for å tilrettelegge.
- **HVOR skal næringslivet være?**
- Det står lite konkret, men fokuset er på utviklingen av Ski sentrum.

SKI KOMMUNE Δ KOMMUNEPLAN 2011 – 2022

Sentrale temaer i kommuneplanen knyttet til næringsutviklingen: regionale utfordringer, flere innbyggere og arbeidsplasser, sterk økning i antall eldre, vekst i biltrafikken, økt internasjonal konkurranse, effektive areal- og transportløsninger, utfordringer med å tiltrekke seg kvalifisert arbeidskraft, kommuneøkonomien, Ski sentrum, Langhus, netto utpendling / ønsker netto innpendling, Skis styrker og utfordringer i et regionalt perspektiv, flere kompetansebaserte arbeidsplasser og kunnskapsbasert næringsutvikling, utnytte næringsmessige synergier av Follobanen og NMBU, prinsipper for næringslokalisering (ABC-prinsippet), store offentlige arbeidsplasser / ingen store kontorbedrifter, Ski øst, Follobanen 2018, samarbeid lokalt og regionalt,

- **HVA snakker man om?**
- I denne kommuneplanen virker det som om Ski har hatt fokus på både den objektive virkeligheten og virkeligheten slik den faktisk oppleves for ulike aktører og parter i by- og næringsutviklingen. I forhold til de to tidligere planene jeg har undersøkt i Ski kommune er mye av ”ønsketenkningen” erstattet av et større fokus på eksisterende utfordringer og en mer ærlig fremstilling av kommunen slik den er. Eksempelvis står det: Som de fleste norske kommuner, har Ski en rekke utfordringer knyttet til det å gi innbyggerne et tilfredsstillende tjenestetilbud og til å rekruttere og beholde kvalifiserte medarbeidere (...) Ski kommune er en del av det pressede arbeidsmarkedet i hovedstadsregionen, og har store utfordringer med å tiltrekke seg kvalifisert arbeidskraft i konkurranse med privat sektor og andre offentlige virksomheter. Den største utfordringen for Ski kommune er imidlertid kommuneøkonomien.
- I denne planen står det utfyllende om næring og hvordan næringsutviklingen ideelt sett bør foregå. Det er fordi næringsstrategien er bygget inn i kommuneplanen. For meg gjør det midlertidig arbeidet med å sammenligne kommuneplanenes næringskapitler litt mer omfattende enn på de tidligere. Det på grunn av at mål og strategier som omfatter næringsutviklingen er plassert i forskjellige og ulike kapitler. Eksempelvis under kapitlene om tettstedsutvikling, befolkningsvekst og samferdsel. Dog er kapitlet ”4.5 Verdiskapning og arbeidsplasser” veldig utfyllende.
- Der det står om regionale utfordringene handler det hovedsakelig om at det forventes flere innbyggere og arbeidsplasser, en økning i antall eldre, videre vekst i biltrafikken og at det blir en økt internasjonal konkurranse mellom storbyregionene i denne kommuneplanperioden.
- Ski kommunes styrker knyttes for det meste opp til Ski sentrum sin rolle som regionsenter og kollektivknutepunkt, og de synergier (positive og negative) som skapes av dette. I sentrum er også ”en stor andel offentlige arbeidsplasser, både kommunale og regionale” lokalisert. Handel og service er i tillegg en stor næringsgruppe her i sentrum.

- **HVORDAN skal kommunen legge til rette?**
- Ski kommune vil være med i et tettere regionalt samarbeid om næringsutvikling og areal- og transportutvikling for å utvikle Ski kommunes rolle i Osloregionen ytterligere. ”Det er definert omforente mål og strategier for slikt samarbeid, der flerkjernestruktur, miljøvennlige transportløsninger og satsing på næringer med internasjonal konkurransekraft er sentrale elementer.” .
- Det jobbes mot et mer kunnskapsbasert næringsliv i denne kommuneplanen, viktige faktorer i deres arbeid med dette er å tiltrekke seg ønsket næringskompetanse, konsentrere arbeidsplassintensive virksomheter i og rundt sentrum, styrke samhandlingen med FoU-miljøene på Ås, bedrifter, nabokommunene og regionale myndigheter, i tillegg til å jobbe aktivt med hvilke næringer som passer inn i kommunens profil (næringslokalisering etter ABC-prinsippet). Noe som med andre ord betyr tilrettelegging for A-lokaliteter i sentrum, mens bilbasert- og arealkrevende næringsvirksomheter skal lokaliseres utenfor sentrum til overordnet veinett/hovedveisystemet (E6 & E18).
- **HVOR skal næringslivet være?**
- Etableringen av Ski storsenter og tilretteleggingen for plasskrevende næring på Langhus har de siste 20 årene gitt kommunen en sterk vekst i handels- og logistikknæringene. I tillegg er Ski øst (Ski næringspark) et betydelig næringsområde hvor det blant annet ligger flere lagerlokaler og en videregående skole. Dette er et område som er i utvikling og det vil utvikles videre som et område med blandede reguleringsformål i årene fremover.

3.4.1 Oppsummering:

1. Hvordan tilrettela kommunen for næringsutvikling i årene mellom 1992 og 2004?

Hva kommunen ønsker for næringslivet i kommuneplanen fra '92' er i all hovedsak listet opp i forskjellige hovedmål for kapitlene "1. Arbeidsetablering" og "2. Ski sentrum som regionsenter. I tillegg står det litt om Ski kommune som landbrukskommune i kapittel "3. Landbruk", før det rundes av med "4. Overordnede mål for næringslivsområdet".

Virkemidler eller praktisk gjennomføring nevnes ikke, i mine øyne er denne planen først og fremst et politisk skriv om en ønsket og ideell utvikling og i liten grad egnet som kommunens fremste styringsverktøy.

I den andre kommuneplanen er en viktig detalj at det satses tungt på kunst og kultur. Blant annet illustrert ved at det gjennom kommuneplanen stadig dukker opp fotografier av ymse kunstverk, enten det er malerier, skulpturer eller andre former for kunst. "Utvidede kulturtilbud og flere sosiale møtesteder skaper et godt sentrumsmiljø. Ski kinosenter, Ski hovedbibliotek, Ski rådhuseteater og Waldermarhøy er arenaer for et bredt spekt spekter av kunst, kultur og rekreasjon i Ski sentrum."

2. Hvordan planlegges det for næringsutvikling i dag, og hvilke strategier legges til grunn?

En strategi for næringsutviklingen er å "aktivt søke å utnytte næringsmessige synergier av Follobanen og flytting av Norges veterinærhøgskole til Ås" (s.14).

Som mål og strategi for Ski tettsted har de: "Ski skal styrke sin rolle som regionsenter og kollektivknutepunkt, og være et utstillingsvindu for fremtidens utbyggingsmønster, næringsstruktur og transportsystem" – s.19. Også Langhus fremheves som det andre satsingsområdet.

I denne kommuneplanen har Ski kommune tatt innover seg fremtidens utfordringer i mye større grad enn tidligere. For ikke å si fagkompetanse nok til å utforme en tydelig strategi for næringsutviklingen. Kommunens rolle som arealplanmyndighet og tilrettelegger er i denne tredje og siste kommuneplanen krystallklar i forhold til de to øvrige. Blant annet gjennom et eget kapittel om regionale og lokale utfordringer hvor det henvises til et tettere samarbeid med nabokommunene og regionale planmyndigheter, Samarbeidsalliansen Osloregionen, økt internasjonal konkurranse mellom storbyregioner og et tydelig fokus på prinsipper for næringslokalisering (rett virksomhet på rett sted).

I denne kommuneplanen er det blitt lagt stor vekt på både HVA som omtales i kommuneplanen, HVORDAN kommunen skal legge til rette og HVOR næringslivet skal være. Det er uten tvil den mest presise, klare og forklarende kommuneplanen av de ni jeg har analysert.

DEL IV

DRØFTING

4.1 Innledning til drøftingen

Innledningsvis kan det være greit å minne om masteroppgavens overordnede problemstilling:

Hvordan har kommunenes tilrettelegging for næringsutvikling manifestert seg gjennom de siste 20 år (1995 – 2015)? Har den kommunale arealplanleggingen noe betydning for næringsutvikling?

I DEL III – ANALYSE, ble det undersøkt hvilke planer og strategier kommunene har lagt for næringsutviklingen i perioden 1995 – 2015. Jeg brukte blant annet to forskningsspørsmål for å belyse det:

1. **Hvordan tilrettelata kommunene for næringsutvikling i årene mellom 1995 og 2005?**
2. **Hvordan planlegges det for næringsutvikling i dag, og hvilke strategier legges til grunn?**

Dette blir mer spesifikt besvart gjennom spørsmålene som ble presentert i DEL II – KONTEKST, og som her i drøftingen vil fungere som overskrifter i det følgende.

4.2 Samfunnsutvikling

Det virker som både offentlige og private aktører lærte mye av den økonomiske boblen som sprakk på slutten av 1980-tallet. Et gjennomgående tema i de ni kommuneplanene jeg har analysert er at kommunene ønsker å utvikle et variert næringsliv og konkurransedyktige rammebetingelser, med andre ord: ikke satse alt på en hest. I senere tid har begrep som ”kunnskapsbedrifter” og ”en positiv markedsføring av regionen” kommet til, mens det i Skedsmo kommune sin kommuneplan fra 2006 står at ”hovedutfordringen er å forebygge utvikling av en ensidig næringsstruktur med små krav til kunnskapsnivå, og lav lønnsevne”.

Høy verdiskapning, god lønnsevne og et mer kunnskapsbasert næringsliv går igjen i de seneste kommuneplanene.

Hvordan har kommunene vært forberedt på eller lagt til rette for endringer i arealbehov?

Perioden før 1995 – perioden før den jeg har tatt for meg – har vært preget av en planlegging som har resultert i det som omtales som ”urban-sprawl”. Urban sprawl, henviser til det at boligområder og næringsområder har blitt lokalisert til områder utenfor byene/tettstedene, hvor det tidligere ikke har vært folk eller bebyggelse.

Etter hvert som blant annet kjøpesentrene viste seg å være veldig bilbasert og at de trakk menneskene ut fra de tradisjonelle handelsområdene, og dermed bylivet ut av kommunenes sentrum, har fokuset forandret seg.

Eksempelvis sier både Morten Bastrup (Asker), Andreas Bjørnnes (Skedsmo) og Grethe Salvesvold (Ski) at tiden for arealkrevende næringsvirksomhet i kommunenes sentrum er forbi. Slike virksomheter ønskes nå hovedsakelig lagt til Ullensaker/Gardermoen eller Vestby, eller der slik virksomhet allerede har etablert seg inntil overordnet veinett.

Parkeringsarealene i kommunenes administrasjonssentrum er en viktig arealreserve for fremtidige arealintensive virksomheter. I de seneste kommuneplanene jeg har undersøkt, brukes disse arealene nå strategisk fra kommunenes side og det tas vel imot av eiendomsutviklere. I tillegg er det områder i kommunenes sentrum som må transformeres om det skal være mulig å få på plass flere arealintensive arbeidsplasser i sentrum. Eksempelvis er noe av villabebyggelsen i Lillestrøm nå regulert til fremtidig sentrumsformål. Det samme gjelder næringsområdet rett sør for Ski stasjon hvor det i dag er lokalisert flere bilbaserte og arealkrevende virksomheter.

Kommunene har lagt til rette for endringer i arealbehov ved å følge tanker i tiden, nasjonale mål og strategier. I tillegg har Asker og Skedsmo holdt fast ved områder regulert til næringsformål gjennom flere rullinger av kommuneplanene.

4.3 Demografiske forhold

Hvordan har kommunene vært forberedt eller lagt til rette for befolkningsvekst?

Det er lokale forskjeller på de tre kommunene jeg har undersøkt. Eksempelvis er det store forskjeller i pendlingsmønsteret når man sammenligner Akershus, Oslo, Asker, Skedsmo og Ski.

Inn- og utpendling:	OSLO	AKERSHUS	ASKER	SKEDSMO	SKI
Innpendling	170 260	87 219	15 870	19 342	8 946
Utpendling	63 242	122 382	19 043	17 383	9 823

Figur 4.1 – Inn- og utpendling i regionen og kommunene.

Mitt inntrykk er at alle de tre kommunene i sine tidligere planer først og fremst fokuserte på boligutvikling og boligområder utenfor sentrum for å imøtekomme befolkningsveksten. Et annet poeng er at både Lillestrøm og Ski har bystatus, mens Asker ikke har det. Det kan virke som ønsket om å forbli en bygd har vært en viktig drivkraft for befolkningsveksten i Asker, mens fokuset på å få bystatus og å bli en by med bymessige kvaliteter har vært et todelt sverd for Skedsmo og Ski.

I de tidlige planene ble befolkningsveksten lagt til perifere deler av kommunene. I dag ønsker kommunene å lokalisere befolkningen og folk til kommunenes sentre.

4.4 Næringspolitikk og produksjonstrender

Hvordan har kommunene vært forberedt eller lagt til rette for næringspolitiske endringer eller produksjonstrender?

I mange dokumenter om strategier i statlige- regionale og kommunale planer er trendordene "kunnskapsbasert næringsliv" og "kunnskapsbedrifter" gjengangere. Det er et uttrykk som for så vidt er lett oppfattelig, men samtidig kan en spørre seg om hvilke næringer som ikke er kunnskapsbaserte? Både bakeren, læreren, fabrikkarbeideren, tannlegen, taktekkeren, ingeniøren, rørleggeren, arkitekten, byplanleggeren og så videre har kunnskap om sitt fagfelt. I "Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus" bruker de uttrykket "arbeidsplassintensive virksomheter". Det er et mer presist uttrykk, i hvert fall innen arealplanlegging, da det er mer hensiktsmessig å legge føringer for det fysiske enn hva bedriftene skal inneholde eller drive med.

Et annet trendord og satsingsområde, som har dukket opp i perioden jeg har undersøkt, er "kultur" og "kulturhus". I boken Bykamp blir dette temaet tatt opp og det står blant annet: "Siden tidlig 2000-tallet har kulturhus blitt sett på som en redningsbøye for norske byer og bygder. Å satse på kultur skulle tiltrekke seg kompetent arbeidskraft. (...) Satsingen har for en stor del vært inspirert av teoriene til den amerikanske byutviklingsguruen Richard Florida. I boken *The Rise of the creative class* (2002) argumenterer Florida for at en bys befolkningssammensetning er dens viktigste vekstimpuls. Kreative mennesker tiltrekker andre kreative mennesker, og "den kreative klassen" er sentral for å skape innovasjon, nye bedrifter og arbeidsplasser. Siden disse menneskene er opptatt av kultur, er kultursatsing viktig for å tiltrekke seg dem" (Økland 2014, s. 115)

I dag ser man at kulturhustrenden er veldig kostbar både i utvikling og drift, og uegnet som drivkraft for god by- og næringsutvikling, med mindre stedet allerede allerede har et rikt kulturliv. Her er kanskje Lillestrøm i Skedsmo et unntak fra den generelle regelen. Kommunen opplever en stor oppsving i antall besøkende til det regionale kulturhuset.

Disse trendordene kan kanskje fungere på et politisk og retorisk nivå. I likhet med hvordan "bærekraftig utvikling" og "klima" tidligere ble brukt som pynteord i politiske og strategiske planer. Jeg tviler på at de har noen praktisk betydning uten gode virkemidler. Det blir spennende å se om de nye trendordene "klimavennlig" og "grønt skifte" fører til konkrete endringer.

Generelt virker det som kommunene har fulgt godt med i timen når det gjelder næringspolitiske trender, på den måten at de har tilpasset seg pågående endringer globalt og nasjonalt sett. Det betyr ikke nødvendigvis at det har ført til en positiv byutvikling, men at kommunene liker å gi inntrykk av at de følger med i tiden og er innovative.

4.5 Næringslokalisering

I hvilken grad har kommunene lagt til rette for gjensidig gunstig lokalisering av næringslivet?

Undersøkelsene mine viser at kommunene i liten grad har hatt fokus på dette i tidligere planlegging, men at det er et tema som har modnet litt i denne tidsperioden, jamfør ABC-prinsippet og rikspolitiske retningslinjer om å utvikle tettsteder og byer i større grad enn tidligere. Det er nok heller næringslivet selv, som har påvirket kommunene til å gi dem gunstige lokaliseringer.

“Jeg er veldig klar på og er av den oppfatningen om at politikere ikke kan bestemme hvor bedriftene skal etablere seg, det bestemmer bedriften selv. Politikere vil bestemme at nå skal vi ha ”den type” virksomhet til Ski og Ås knyttet til universitetsmiljøet der, også vil de ha ”den type” virksomhet til Kjeller og Lillestrøm. Mens bedriftene selv ser ikke på hva de vil en gang, de bestemmer seg for at de skal være der de andre er for få synergieffekter bedriftene imellom. Så de som er offshore-/kunnskapsbasert de flytter til Vestkorridoren, enkelt og greit.” (Langeland 2015)

I de tre kommunene og i landet for øvrig, er det nå stor enighet om å lokalisere arealintensive næringer til kommunenes sentrum og tettsteder. Det kan være gunstig for næringslivet av flere grunner. Sentralisering av næringsvirksomheter og kompetansen er et tema. Et annet tema er at flere mennesker betyr flere muligheter og også økte inntekter hvis man driver med salg av varer eller tjenester. I et samfunnsøkonomisk perspektiv fører det også til flere transaksjoner og at transaksjonskostnadene minsker.

Det pågår en flerkjerneutvikling i Osloregionen som prioriterer de regionale kollektivknutepunktene. Det ser ut til at kommunenes og næringslivets ønsker sammenfaller her.

Mitt inntrykk er at spørsmål rundt næringslokalisering først og fremst handler om hvor næringslivet selv vil være, men at kommunene stadig blir bedre til å tilpasse seg næringslivets behov.

4.6 Regionale tiltak

Hvordan har Akershus fylkeskommune lagt til rette for samordnete planer og næringsutvikling i fylket?

Akershus fylkeskommune utarbeider flere planer og strategier for det regionale arbeidet (meso-nivået). For meg har det vært relevant å se på arbeidet Akershus fylkeskommune og Oslo kommune har samarbeidet om i høringsforslaget til ”Regional plan for areal

og transport i Oslo og Akershus”. Dette handler om konkret fysisk planlegging. Jmfør kartet fra rapporten på side 19 (i denne oppgaven figur 1.3 på side 21), hvor det kommer tydelig frem hvor satsingsområdene for næringsutviklingen er på fylkesnivå.

Den regionale planen for areal og transport i Oslo og Akershus, som har vært gjennom høringsrunden og venter på å bli vedtatt, er en prinsipiell plan. Likevel setter den klare retningslinjer for den videre utviklingen i prioriterte vekstområder. Prioriterte vekstområder er spesielt bybåndet som strekker seg fra Oslo by og ut til de regionale byene (og regionale kollektivknutepunktene) Asker, Lillestrøm og Ski. Denne planen gir tydelige signaler til kommuner og næringsliv om hvor det vil satses og skaper sådan en viss form for forutsigbarhet og langsiktighet i planleggingen, for blant annet næringsaktører, eiendomsutviklere og kommunene i Akershus.

I høringsforslaget til den regionale planen for areal- og transport er flere retningslinjer beskrevet, blant annet denne:

”Retningslinje 11: Regionale områder for arbeidsplassintensive virksomheter

I regionale områder for større arbeidsplassintensive virksomheter i den regionale areal- og transportstrukturen forventes det at det legges til rette for høy arealutnyttelse, lokalisering av arbeidsplassintensive virksomheter nærmest mulig kollektivknutepunkt, og lav parkeringsdekning for bil” (Plansamarbeidet 2014, s.)

Forslaget til en regional plan for ”Innovasjon og nyskaping i Oslo og Akershus fram mot 2025”, viser at fylkeskommunen gjerne er en aktør for samhandlings- og samarbeidsformene i tillegg til å gi støtte til ulike prosjekter. Midlene fylkeskommunen har til å støtte ulike prosjekter er egentlig ikke mye, men sett i forhold til kommuneøkonomien i de fleste kommuner er det store summer.

“Av egne midler har vi 21 millioner, altså innsatsmidler som vi kan bruke til finansiering av samarbeidsprosjekter i regionen. Også får vi 7 millioner hvert år fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD), så til sammen har vi 28 millioner som vi kan bruke til finansiering av ulike prosjekter.”
(Trosterud 2015)

For øvrig er den viktigste regionale planen fylkesplanen, som stort sett tilsvarer en kommuneplan. Fylkesplanen danner grunnlaget for de fleste innsigelsler fylkeskommunen kommer med. I tillegg er den verktøyet fylkeskommunen har for å gjennomføre den koordineringen og samordninger jeg har snakket om. Den peker blant annet ut hvilke områder som kan bygges ut til næring, og i hvilken rekkefølge. Det kan også legges inn føringer om for eksempel jordvern, som kan være begrensende på kommunenes muligheter til å utvikle andre næringer i sin kommune.

Fylkesplanen kan virke positivt gjennom den forutsigbarheten den gir næringslivet. I tillegg ser den næringsområdene på tvers av kommuner og i sammenheng med samferdselsløsninger.

”Alle ønsker seg kunnskapsbedrifter. Når alle 22 kommunene i Akershus har de samme målene så prøver vi å bidra til i plansamarbeidet at man i større grad tenker at man må konsentrere seg om noen steder i regionen.”
(Langslet 2015)

Fylkeskommunen har som nevnt støtteordninger for næringslivet, særlig viktig her er støtte til Forskning og Utvikling (FoU). Den fylkeskommunale støtten kan også være med å utløse summer fra EU-systemet. Utover dette er det mye oppbygging av klynger osv. Mye gjøres i forskjellige partnerskap med organisasjoner, private, forskningsinstitusjoner og/eller andre offentlige organer.

”Det viktigste for næringslivet i regionen er jo rammebetingelsene og infrastrukturen. Tilgang på kompetanse og transport, alt det som vi ikke driver med her på næringsavdelingen er det som er viktigst. Det som er mest på et makronivå. Det er derfor vi spisser vår innsats der vi tror det har mest effekt.”
(Trosterud 2015)

Roller som eier av fylkesveiene er en viktig del av fylkeskommunens arbeid med næringsutvikling. Flere av disse er særdeles viktige for næringslivet da vare- og godstransport utgjør en stor kostnad for mange. Tilrettelegger man for rask og sikker tilgang til markedene kan det bety mye for lokal og regional verdiskaping.

Gjennom overordnede planer, utbygging av infrastruktur, fokus på samarbeid og samhandling, og å gi støtte til verdiskapende prosjekter skaper Akershus fylke gode rammer for næringsutvikling og forutsigbarhet for næringsaktører.

4.7 Kommuneplanen

I hvilken grad og på hvilken måte legger kommunene til rette for næringsutvikling gjennom kommuneplanen?

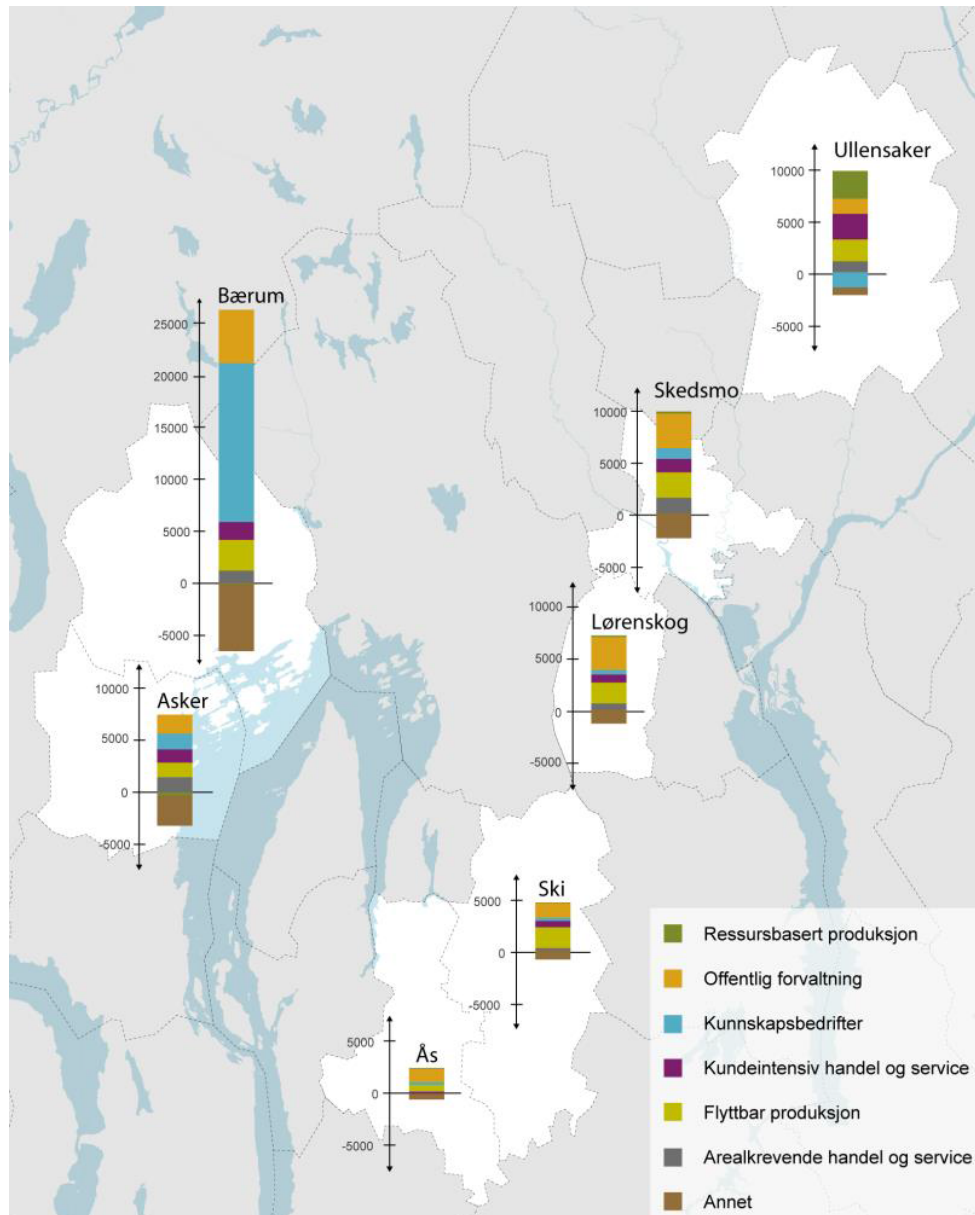
I kommuneplanen trekkes hovedlinjene og grunnleggende strategier opp. Disse føres ofte videre og utbroderes i strategiske næringsplaner. Kommuneplanen er kommunens øverste styringsdokument, men det er ikke alle kommuneplanene som gjenspeiler det. Hvert fall ikke de tidligste jeg har undersøkt. Der er det mye ideologi og politisk ønsketekning å spore. De nyeste kommuneplanene vitner om at kommunene har styrket sin fagkompetanse vesentlig.

Det ”alle” kommuner ønsker seg er et kunnskapsbasert næringsliv og at den kreative klassen – som ofte er de med kunnskap og kompetanse – skal etablere seg i sin respektive kommune. Det sier seg selv at ikke alle vil tiltrekke seg denne type næring og segment av befolkningen. Det går ikke. Det er noen kommuner og byer som vil

tiltrekke seg mer kunnskapsbasert næring enn andre byer og kommuner. De kommunene som allerede ligger sentralt til og har etablert eller er på vei til å etablere et mer kompetansebasert næringsliv, vil fremstå som attraktive.

”I Akershus har vi en høyt utdannet befolkning, vi har sterke kompetansemiljøer, det er noen sterke klynger, vi er sterke innenfor maritim, offshore og finans.”
(Trosterud 2015)

Av de tre kommunene jeg undersøker er det Asker som har høyest utdanningsnivå og mest av den kunnskapsbaserte næringen som del av teknologi- og kunnskapsaksen som strekker seg fra Oslo til Asker og som kalles Vestkorridoren. Her har den

Figur 4.2 - Vekst i antall sysselsatte fordelt på ulike næringer i utvalgte kommuner i Akershus. Casekommunene og nabokommuner.

kunnskapsbaserte næringen nærmest falt ned i fanget på Asker uten at de har trengt å planlegge spesielt for det. Noe av årsaken er at samlokaliseringkreftene, som fungerer som prinsippet om at like barn leker best, har virket over tid. Der det allerede eksisterer et næringsliv som driver innenfor samme bransje vil det på sikt utvikle seg flere "like" bedrifter. En annen årsak til dette er også at Asker bygde opp et næringsmiljø rundt olje- og gassnæringer på 70-tallet. Uten etableringen av dette næringsmiljøet ville nok ikke Asker sett ut slik som det gjør i dag i forhold til kompetansen på arbeidstakerne, utdanningsnivå og eiendomspriser.

I Skedsmo og Ski ønsker de et mer kunnskapsbasert næringsliv, som de mener vil gjøre kommunene mer attraktive for eksisterende og nye innbyggere, og sysselsatte. Et viktig funn i denne sammenhengen er at det kunnskapsbaserte næringslivet i Asker stort sett er privat, mens det i Skedsmo og Ski hovedsakelig er offentlig (se figur 4.2).

Gjennom kommuneplanen viser de tre kommunene til hvilke områder som er egnet som næringsområder, enten det er arealkrevende eller arealintensive næringer. Strategier og mål for å styrke kommunens og næringsaktørers rammebetingelser er en stor del av kommuneplanene.

4.8 Lokaldemokrati

Hvordan fungerer lokaldemokratiet i de tre kommunene?

På bakgrunn av at mitt arbeid baserer seg på kilder fra det offentlige apparatet og at jeg kun har fått et innblikk i private eiendomsutvikleres verden gjennom tre intervjuer, har jeg lite empirisk belegg for å mene noe om dette spørsmålet. Skulle jeg svart skikkelig på dette punktet måtte jeg ha undersøkt blant annet hvordan private reguleringsforslag har blitt behandlet politisk i kommunene og sett på kravene til utbyggingsavtaler og medfølgende rekkefølgebestemmelser.

Som nevnt i konteksten kan lokaldemokratiet være både en velsignelse og kime til mye hodepine for næringsaktører og eiendomsutviklere. Som følge av for eksempel behandlingstid, fagkompetanse, samarbeidsklime og forutsigbarhet.

“Næringsutvikling får man ikke til hvis ikke samfunnet der du etablerer deg fungerer. Mindre enheter og mindre næringsdrivende er veldig avhengig av et samspill med kommune og lokalsamfunn (...) Når kommunene og spesielt kanskje politikere sitter rundt et bord og snakker med næringslivet så har man fokus på hva næringslivet tjener på å slippe igjennom en sak. Istedenfor å tenke ”hva har lokalsamfunnet vårt å tjene på at tingene blir gjennomført.”
(Sommerstad 2015)

4.9 utfordringer for næringslivet

Oplever næringslivet at deres behov blir imøtekommet i de tre kommunene?

Det er ikke lett å gi noe entydig svar på det, først og fremst fordi jeg ikke kan samle næringslivets behov under en fane. Men basert på intervjuene er jeg fristet til å si ja. Blant annet illustrert gjennom sitatet nedenfor.

“Vi er fornøyd med samarbeid med kommunen. Vi har en god dialog og tett dialog, både administrativt og politisk. Det tror jeg begge parter er fornøyd med. De vet hva vi tenker og har en og har en direkte kontakt inn i vårt system og vice versa. Vi får da litt mer forståelse og respekt for hverandres ønsker og behov, og kanskje forutsetninger.”
(Navestad 2015)

Slik tendensen er i dag er ”alle” enige om å konsentrere arbeidsplassintensiv næring til sentrum og arealkrevende næring til overordnet veinett. Det skaper forutsigbarhet for næringsaktørene. En utfordring er å ha ledige lokaler og ledig areal i kommunenes sentrum til større kontorer og foretak med mange ansatte. Utbyggingsavtaler og rekkefølgebestemmelser er en annen utfordring, hvor går balansen mellom rimelige og urimelige krav fra kommunens side?

“Det som også er veldig viktig er hva de pålegger av kostnader på eiendomsselskapene, med såkalte rekkefølgebestemmelser. Noen kommuner drar det veldig langt, noe som gjør at det rett og slett blir urimelige krav, mens andre kommuner bruker ikke dette virkemiddelet i det hele tatt. Rekkefølgebestemmelser og forutsigbarhet er det som ofte gjør om man investerer i en kommune eller ikke. Det betyr i praksis at det er noen kommuner vi har satt kryss over, som vi ikke investerer i.”
(Langeland 2015)

“Når man ikke kommer til bordet og ikke får satt seg ned og kommunisert på en ordentlig måte så vil du forsinke en prosess, og du vil miste noe av økonomien i prosjektet som følge av forsinkelser, vanskelige krav eller uforutsette ting.”
(Sommerstad 2015)

Næringslivets utfordringer handler ofte om kommunenes kompetanse og hvordan de kommuniserer. En annen utfordring kan være om kommunen har ressurser og midler til å drive med næringsutvikling da det ikke er en lovpålagt oppgave.

4.10 Oppsummering:

Næringsutvikling skjer ikke bare som følge av kommuneplaner eller kommuners strategier og politiske føringer, selv om det har vært fokus i denne oppgaven. Andre sider av samfunnslivet påvirker også næringsutviklingen, slik som politiske prosesser og statlige føringer som NOUer, Nasjonal transportplan, rikspolitiske retningslinjer og regionale planer. Næringslivet selv er også en viktig faktor og samfunnsaktør der de opererer.

“Næringsutvikling er virkelig å få til et samspill mellom mange aktører og det offentlige. Det samspillet er veldig viktig å få til. Arenaene og kommunikasjonsarenaene er veldig viktige. Den uformelle arenaen må være der for at man kan forberede den formelle delen. Man får innspill begge veier – både fra det offentlige og private – før man begynner å planlegge.”
(Sommerstad 2015)

Det naturlig å trekke frem Asker som den kommunen hvor næringslivet har best vilkår i dag. Av de tre kommunene har Asker flest sysselsatte, flest foretak, flest kunnskapsbedrifter, høyest utdanningsnivå og et tilsynelatende velfungerende næringsråd og etablerertjeneste. Det er som visjonen deres sier ”mulighetenes kommune” for næringslivet.

“I forhold til Asker kommune vil jeg si at det er den kommunen som jeg opplever som den aller dyktigste i klassen i de områdene vi holder på. Fordi de er fremoverlent, de er forutsigbare og de holder det de lover.”
(Langeland 2015)

Skedsmo og Ski ønsker seg, og jobber mot å tiltrekke seg mer av den næringsutvikling som finner sted i Asker og Vestkorridoren, men har en mye svakere kommuneøkonomi og dårlig fungerende næringsorganisasjoner (Samarbeidsrådet Nedre Romerike og Follo Næringsråd). Asker har egne midler, som igjen utløser midler fra fylkeskommunen til å drive med næringsutvikling.

OPPSUMMERT:

- Kommunene har lagt til rette for endringer i arealbehov ved å følge tanker i tiden, nasjonale mål og strategier. I tillegg har Asker og Skedsmo holdt fast ved områder regulert til næringsformål gjennom flere rullinger av kommuneplanene.
- I de tidlige planene ble befolkningsveksten lagt til perifere deler av kommunene. I dag ønsker kommunene å lokalisere befolkningen og folk til kommunenes sentre.

- Generelt virker det som kommunene har fulgt godt med i timen når det gjelder næringspolitiske trender, på den måten at de har tilpasset seg pågående endringer globalt og nasjonalt sett. Det betyr ikke nødvendigvis at det har ført til en positiv byutvikling, men at kommunene liker å gi inntrykk av at de følger med i tiden og er innovative.
- Mitt inntrykk er at spørsmål rundt næringslokalisering først og fremst handler om hvor næringslivet selv vil være, men at kommunene stadig blir bedre til å tilpasse seg næringslivets behov.
- Gjennom overordnede planer, utbygging av infrastruktur, fokus på samarbeid og samhandling, og å gi støtte til verdiskapende prosjekter skaper Akershus fylke gode rammer for næringsutvikling og forutsigbarhet for næringsaktører.
- Gjennom kommuneplanen viser de tre kommunene til hvilke områder som er egnet som næringsområder, enten det er arealkrevende eller arealintensive næringer. Strategier og mål for å styrke kommunens og næringsaktørers rammebetingelser er en stor del av kommuneplanene.
- Næringslivets utfordringer handler ofte om kommunenes kompetanse og hvordan de kommuniserer. En annen utfordring kan være om kommunen har ressurser og midler til å drive med næringsutvikling da det ikke er en lovpålagt oppgave.

4.11 Refleksjon

Faglig sett har oppgaven vist meg at de tre kommunene og næringslivet stort sett har samme syn på hvordan det tilrettelegges for næringslivet, og at alle parter er tilsynelatende fornøyde med hverandre. Men oppgaven har også vist at det er store forskjeller på kommunenes ressurser, noe som påvirker deres evne til å tiltrekke seg ønskede virksomheter. Det har fått meg til å fundere over flere ting;

Er mine funn representative for alle kommuner i Norge.

Hvordan skaper man positive synergier for en by/et sted gjennom næringsutvikling?

Det er et tankekors at mange kommuner er fattige, mens staten er meget rik. Er det grunnen til at noen fattige kommuner lettere hiver seg på siste trend, som kan føre til en større befolkning og dermed flere skattekroner i kommunekassa?

På det personlige plan har det vært veldig lærerikt å arbeide med denne masteroppgaven. Temaet for oppgaven har ligget fast, men har vært gjennom flere små endringer. Metoden med å lese litteratur, studere offentlige dokumenter, diskutere og intervju offentlige ansatte og private aktører har vært givende av to grunner. For det første har det vært en forutsetning for å gjennomføre masteroppgaven. For det andre har det lært meg en del om fagmiljøet og samfunnet, som venter meg når jeg nå skal ut i "den virkelige verden".

Jeg har blant annet lært at det en person sier i et intervju, ikke nødvendigvis kan trykkes i en masteroppgave. Det har også lært meg at det er store forskjeller på ressursene i kommunene; både menneskelige, faglige og økonomiske, som igjen gir utslag i hvor godt kommunene er rustet til å møte fremtiden.

Arbeidet med oppgaven har også lært meg å være mer strukturert og analytisk, noe jeg håper å få nytte av når jeg skal starte i min første jobb som by- og regionplanlegger.

Litteraturliste:

- Akershus fylkeskommune. (2013). *Akershus i tall og fakta*. Tilgjengelig fra: [http://www.akershus.no/om-fylkeskommunen/om-akershus/tall og fakta/](http://www.akershus.no/om-fylkeskommunen/om-akershus/tall-og-fakta/) (lest 04.10.2015).
- Akershus fylkeskommune. (2015). *Datsett: Folkemengde i kommunene*. Tilgjengelig fra: <http://statistikk.akershus-fk.no> (lest 14.10.2015).
- Andersen, S. (1997). *Case-studier og generalisering. Forskningsstrategi og design*. Bergen: Fagbokforlaget. 155 s.
- Asker kommune. (1995). *KOMMUNEPLAN FOR ASKER 1995 - 2010*. 45 s.
- Asker kommune. (2002). *Kommuneplan for Asker 2002 - 2016*. 55 s.
- Asker kommune. (2014). *Kommuneplan for Asker 2014-2026*. <https://http://www.aker.kommune.no/Samfunnsutvikling/Kommuneplan/> 48 s.
- Bastrup, M. (2015). *Intervju med næringssjef Morten Bastrup ved Asker kommune*. Asker (25.02.2015).
- Bjørnnes, A. (2015). *Intervju med plan- og næringssjef Andreas Bjørnnes ved Skedsmo kommune*. Lillestrøm (25.02.2015).
- Fog, J. (1994). *Med samtalen som utgangspunkt. Det kvalitative forskningsinterview*. 5. utg. Viborg: Akademisk Forlag A/S. 241 s.
- Heiberg, M. (2015). *Intervju med prosjektleder for bedriftsetableringer Marit Heiberg ved Kunnskapsbyen Lillestrøm*. Lillestrøm (13.03.2015).
- Jan-Tore. (2010). *Asker stasjon*. Tilgjengelig fra: http://jernbane.origo.no/-/bulletin/show/562803_aker-stasjon?ref=checkpoint (lest 15.11.2015).
- Jan-Tore. (2012). *Ski stasjon*. Tilgjengelig fra: http://jernbane.origo.no/-/bulletin/show/740874_ski-stasjon?ref=checkpoint (lest 20.11.2015).
- Langeland, E. (2015). *Intervju med administrerende direktør Erling Langeland ved Oxer Gruppen*. Asker (13.03.2015).
- Langslet, M. (2015). *Intervju med rådgiver samferdsel Marit Langslet ved Akershus fylkeskommune*. Oslo (27.02.2015).
- Navestad, K. E. (2015). *Intervju med daglig leder Karl Erik Navestad ved Ski Næringspark AS*. Ski (13.04.2015).
- Plan- og bygningsloven. (2008). *Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)*.
- Plansamarbeidet. (2014). *Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus : høringsforslag*. [https://http://www.dropbox.com/s/xxzo24llu4jq0ax/H%C3%B8ringsforslag Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus.pdf?dl=0](https://http://www.dropbox.com/s/xxzo24llu4jq0ax/H%C3%B8ringsforslag%20Regional%20plan%20for%20areal%20og%20transport%20i%20Oslo%20og%20Akershus.pdf?dl=0). 72 s.

- Salvesvold, G. (2015). *Intervju med fagsjef Grethe Salvesvold ved Osloregionen*. Oslo (22.01.2015).
- Skedsmo kommune. (2015). Tilgjengelig fra: [http://lokalhistoriewiki.no/index.php/Skedsmo - Jernbanen medf.C3.B8rte omfattende endringer](http://lokalhistoriewiki.no/index.php/Skedsmo-Jernbanen_medf.C3.B8rte_omfattende_endringer) (lest 19.11.2015).
- Skedsmo kommune. (1996). *KOMMUNEPLAN 1996 - 2008*. 41 s.
- Skedsmo kommune. (2006). *Kommuneplan 2006 - 2017 : mål, strategier og arealbruk*. 44 s.
- Skedsmo kommune. (2015a). *Kommuneplan 2015 - 2026*. [https://http://www.skedsmo.kommune.no/Documents/Sentraladministrasjonen/Org-Pers-IT/Politisk sekretariat/Kommuneplan/1 Samfunnsdel.pdf](https://http://www.skedsmo.kommune.no/Documents/Sentraladministrasjonen/Org-Pers-IT/Politisk_sekretariat/Kommuneplan/1_Samfunnsdel.pdf) 31 s.
- Skedsmo kommune. (2015b). *Om oss*. Tilgjengelig fra: <https://http://www.skedsmo.kommune.no/Om-Skedsmo/En-kommune-i-utvikling/> (lest 22.11.2015).
- Ski kommune. (1992). *Rullering av KOMMUNEPLANEN 1992 - 2002*. 1, 5-7, 9-10, 28-29 s.
- Ski kommune. (2004). *Kommuneplan 2004 - 2014*. 34-39, 25-26 s.
- Ski kommune. (2011). *Kommuneplan 2011 - 2022*. 100 s.
- Sommerstad, Y. (2015). *Intervju med daglig leder ved Mosseregionens Eiendoms Utvikling AS*. Moss (21.01.2015).
- Telemarksforskning. (2014). *Regional analyse for Akershus 2014*. I: Vareide, K. (red.). *Attraktivitetsanalyse: Befolkningsutvikling, næringsutvikling og scenarier*, 56/2014. 77 s.
- Thorsnæs, G. & Askheim, S. (2013). *Skedsmo: Store Norske Leksikon*. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/Asker> (lest 19.11.2015).
- Thorsnæs, G. & Askheim, S. (2013). *Ski*. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/Ski> (lest 20.11.2015).
- Thorsnæs, G. & Askheim, S. (2014). *Asker: Store Norske Leksikon*. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/Asker> (lest 22.09.2015).
- Trosterud, E. (2015). *Intervju med seniorrådgiver næring Esben Trosterud ved Akershus fylkeskommune*. Oslo (10.04.2015).
- Vista Analyse. (2013). *Næringsutvikling i Osloregionen - Vekstmuligheter i alternative utbyggingsmønstre*. I: Toftdahl, H. (red.), 2013/05. 68 s.
- Økland, S. (2014). *BYKAMP*. Oslo: Frekk forlag. 173. s.
- Aarsæther, N., Falleth, E., Nyseth, T. & Kristiansen, R. (2012). *Utfordringer for norsk planlegging : Kunnskap, bærekraft, demokrati*. Kristiansand: Cappelen Damm Høyskoleforlaget. 334 s.

FIGURLISTE:

DEL I – INNLEDNING:

Figur 1.1 – Kommunene i Akershus + Oslo. Kilde: egen fremstilling. S. 13.

Figur 1.2 – Prosess. Kilde: egen fremstilling.

Figur 1.3 – Regionale areal- og transportstruktur. Kilde: høringsforslag til regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus. Side 19.

DEL III – ANALYSE:

Figur 3.1 – Akershus fire regioner + Oslo. Kilde: egen fremstilling.

Figur 3.2 – Akershus 22 kommuner og Asker, Skedsmo og Ski uthevet + Oslo. Kilde: egen fremstilling.

Figur 3.3 – Befolkning og befolkningsvekst i Akershus og Oslo. Kilde: SSB Tabell: 06913: Folkemengde 1. januar og endringer i kalenderåret (K) + egen utregning.

Figur 3.4 – Befolkning og befolkningsvekst i Asker, Skedsmo og Ski. Kilde: SSB Tabell: 06913: Folkemengde 1. januar og endringer i kalenderåret (K) + egen utregning.

Figur 3.5 – Foretak i Akershus og Oslo. Kilde: SSB Tabell: 07196: Foretak (1.1.) unntatt offentlig forvaltning og primærnæringene, etter næring (SN2007), organisasjonsform og antall ansatte 2014.

Figur 3.6 - IC-kart, hele nettet, utbyggingstrinn. Kilde: http://www.jernbaneverket.no/contentassets/64fe92c0a27f482183ed6df1449ef522/ic_kart_web_hele-nettet-utbyggingstrinn.png - Hentet 02.12.2015.

Figur 3.7 – Utdanningsnivå i Akershus og Oslo. Kilde: SSB Tabell: 09429: Personer 16 år og over, etter kjønn og utdanningsnivå. Absolutte tall og prosent 2014.

Figur 3.8 - Antall foretak og foretak fordelt etter antall ansatte i Asker kommune. Kilde: Tabell: 07196: Foretak (1.1.) unntatt offentlig forvaltning og primærnæringene, etter næring (SN2007), organisasjonsform og antall ansatte 2014.

Figur 3.9 - Områder for næring, forretning og tjenesteyting i Asker kommune. Kilde: Egen fremstilling.

Figur 3.10 – Overordnet infrastruktur i Asker kommune. Kilde: Egen fremstilling.

Figur 3.11 – Utdanningsnivå i Asker kommune. Kilde: SSB Tabell: 09429: Personer 16 år og over, etter kjønn og utdanningsnivå. Absolutte tall og prosent 2014.

Figur 3.12 - Antall foretak og foretak fordelt etter antall ansatte i Skedsmo kommune. Kilde: Tabell: 07196: Foretak (1.1.) unntatt offentlig forvaltning og primærnæringene, etter næring (SN2007), organisasjonsform og antall ansatte 2014.

Figur 3.13 – Områder for næring, forretning og tjenesteyting i Skedsmo kommune. Kilde: Egen fremstilling.

Figur 3.14 – Overordnet infrastruktur i Skedsmo kommune. Kilde: Egen fremstilling.

Figur 3.15 - Utdanningsnivå i Skedsmo kommune. Kilde: SSB Tabell: 09429: Personer 16 år og over, etter kjønn og utdanningsnivå. Absolutte tall og prosent 2014.

Figur 3.16 - Antall foretak og foretak fordelt etter antall ansatte i Ski kommune. Kilde: Tabell: 07196: Foretak (1.1.) unntatt offentlig forvaltning og primærnæringene, etter næring (SN2007), organisasjonsform og antall ansatte 2014.

Figur 3.17 – Områder for næring, forretning og tjenesteyting i Ski kommune. Kilde: Egen fremstilling.

Figur 3.18 – Overordnet infrastruktur i Skedsmo kommune. Kilde: Egen fremstilling.

Figur 3.19 - Utdanningsnivå i Ski kommune. Kilde: SSB Tabell: 09429: Personer 16 år og over, etter kjønn og utdanningsnivå. Absolutte tall og prosent 2014.

DEL IV – DRØFTING:

Figur 4.1 – Inn- og utpendling i regionen og kommunene. Kilde: Tabell: 03333: Sysselsatte per 4. kvartal, etter bosted, arbeidssted, inn- og utpendling og kjønn 2014.

Figur 4.2 - Vekst i antall sysselsatte fordelt på ulike næringer i utvalgte kommuner i Akershus. Kilde: <http://planurban.no/wp-content/uploads/files/400.pdf> , side. 128 - 02.12.2015.

VEDLEGG

VEDLEGG 1:

ASKER KOMMUNE Δ KOMMUNEPLAN 1995 – 2010

2. HOVEDMÅLSETTINGER

2.4. Næringsvirksomhet. (s.8)

Kommunen vil arbeide aktivt med tilrettelegging for et allsidig næringsliv med et differensiert tilbud av arbeidsplasser.

Ved regulering og utbygging av infrastruktur legges forholdene til rette for etablering av nye næringsvirksomheter, samtidig som eksisterende næringsliv søkes gitt utviklingsmuligheter.

Det legges spesielt vekt på virksomheter med høy verdiskapning og med arealbehov som står i forhold til Askers arealressurser og beliggenhet.

Gjennom en styrking av samarbeidet med næringslivet i Asker og næringsorganisasjonene, legges forholdene til rette for et godt og fruktbart bedriftsmiljø.

Samarbeidet med kommunene i delregionen (Bærum, Lier, Røyken, Hurum, Drammen) styrkes bl.a. å bidra til større allsidighet i næringslivet enn den enkelte kommune har muligheter for.

2.5. Sysselsetting. (s.8)

Flest mulig skal sikres en meningsfylt tilværelse gjennom et arbeide. Arbeidsplassdekningen søkes opprettholdt på det nåværende nivå.

Kommunen vil alene og i samarbeide med andre myndigheter og organisasjoner søke å klarlegge årsakene til sysselsettingsproblemene i kommunen og sette ut i livet nødvendige tiltak for å løse disse. Tiltak som kan øke mulighetene for ungdom etter avsluttet utdanning til å få arbeid prioriteres.

4. RETNINGSLINJER FOR SEKTORENS PLANLEGGING – SATSINGSOMRÅDER.

4.13 Sysselsetting og næringsliv (s. 29-30)

Utfordringene innenfor denne sektor vil være å legge forholdene til rette for å opprettholde og videreutvikle et variert og verdiskapende næringsliv.

Nedbygging av de oljerelaterte virksomheter i området Asker og Bærum, nedleggelse av Fornebu som hovedflyplass og nedleggelse av Dikemark sykehus innebærer en reduksjon av antall arbeidsplasser i området. Disse må kompenseres ved at det etableres nye. Nyetableringer skjer som oftest innenfor gruppene små og mellomstore bedrifter (SMB).

Asker har en befolkning med høyt kompetansenivå. Det er ønskelig å sikre at dette nivået opprettholdes som en ressurs, som får bedrifter med behov for slik arbeidskraft til å søke seg hit.

Kommunens næringspolitikk kan med de utfordringer den står overfor ikke begrenses til den lokale næringsutvikling, men også omfatte et regionalt samarbeide for å løse oppgavene. Det samarbeidet som er etablert med Bærum, Lier, Røyken, Hurum og

Drammen om næringsutvikling både på kort og lang sikt er et ledd i en slik strategi. I kommuneplanen for perioden 1995-2010 er det medtatt arealer som til sammen utgjør ca. 590 da til næringsformål. De største arealreservene ligger omkring Asker sentrum og i Slependen-, Billingstadsletta- og Nesbruområdet.

I tillegg til de arealer som er avsatt som byggeområde for sentrums- og næringsformål i kommuneplanen for perioden 1991-2000, er et areal på ca. 80 da kommunal eiendom i Engelsrudområdet mellom E 18 og Liahagen lagt ut som næringsområde. Området egner seg for noe mer arealkrevende næringsvirksomhet med behov for god kjøreatkomst. Kommunen vil med dette arealet medregnet totalt eie ca. 110 da næringsarealer.

Det er grunn til å være oppmerksom på at ca. 40 % av de foreslåtte arealene er beheftet med så tunge restriksjoner at utbygging ikke på lang tid kan anses å være mulig. Det dreier seg blant annet om båndlegging og begrensninger/hindringer knyttet til trafikksituasjonen på det overordnede veinett. Ca. 40 % av arealet er beheftet med mildere restriksjoner som i normale tilfeller likevel ikke vil forhindre utbygging, så som rekkefølgebestemmelser og lokale trafikktiltak. Av det totale areal er det bare ca. 20 % som enkelt kan bebygges.

5. AREALDEL

5.2.2. Nærings- og sentrumsområder (s. 36-37)

Denne arealkategori omfatter områder avsatt for industri- og kontorbedrifter, forretninger og annen kommersiell tjenesteyting. Som det fremgår av arealoversikten nedenfor er det i alt avsatt ca. 590 da til næringsformål, fordelt med ca. 515 da til industri/kontorformål og ca. 75 da til forretnings/serviceformål. De største arealreservene befinner seg omkring Asker sentrum og i Slependen-, Billingstadsletta- og Nesbruområdet.

For nyetablering av næringsvirksomhet og utvidelse av eksisterende bedrifter er styrket kapasitet på de overordnede veinett (riks- og fylkesveier) en avgjørende forutsetning. Mange av de næringsformål som er avsatt kan ikke tas i bruk før så har skjedd. ”

VEDLEGG 2:

ASKER KOMMUNE Δ KOMMUNEPLAN 2002 – 2016

Næringslivet i Asker

I dag har Asker et variert næringsliv som samlet sysselsetter 24.000 personer. Mer enn 6.000 registrerte bedrifter, herav en betydelig andel enmannsforetak, gjør næringslivet til en viktig del av kommunens samlede virksomhet.

I næringspolitikken er det viktig å ta utgangspunkt i at Asker inngår i hovedstadsregionens felles arbeids- og boligmarked, noe som gjør interkommunalt samarbeid om næringsliv og bosetting nødvendig.

Sett fra kommunens side er det ønskelig at næringslivet skal:

- Tilfredsstillende behovet for lokale tjenester
- Ha utfordrende arbeidstilbud og gi tilstrekkelige muligheter for lokal sysselsetting
- Ha sunn økonomi og være utviklingsdyktig
- Være miljøvennlig og lite arealkrevende
- Være langsiktig og ha innovasjonskompetanse.

Kommunen må sørge for konkurransedyktige rammebetingelser for at Asker også i fremtiden skal fremstå som en attraktiv kommune for utvikling og etablering av fremtidsrettet virksomhet. Viktige hensyn i denne sammenheng er:

- En situasjonstilpasset kommuneplan og reguleringspolitikk
- Et målrettet engasjement og samarbeid om utvikling av transporttilbudet
- Et differensiert boligtilbud både mht. standard og prisnivå
- Et godt tjenestetilbud
- Velferd og trivsel for sysselsatte i Asker.

Samarbeidet mellom næringsliv og kommune bør videreutvikles til et nettverk bestående av kvalifiserte krefter både fra det offentlige, og fra bedrifter og selvstendig næringsdrivende. Det er behov for kontinuerlig dialog mellom partene. I denne prosessen vil Asker Næringsråd innta en sentral rolle. Beregninger viser at landet i tiden fremover vil få knapphet på arbeidskraft. En forutsetning for at Asker skal fremstå som attraktiv for næringslivet, vil derfor være god tilgang på lokal, kvalifisert arbeidskraft, både innen praktiske og teoretiske yrker. Som et tiltak for å sikre rekruttering av den arbeidskraft det er behov for i privat og offentlig sektor i Asker bør det innledes samarbeid mellom næringslivet, skoleverket og høyere utdanningsinstitusjoner, og arbeidsmarkedsetaten.

De synspunkter som er kommet til uttrykk ovenfor er nedfelt i en strategisk næringsplan som vil være retningsgivende for kommunens næringspolitikk. Næringsplanen ble vedtatt av kommunestyret i juni 2001.

Areal til næringsformål (s.43)

Arealreserver til næringsformål er fra tidligere relativt god samtidig som etterspørselen av areal til dette formål for tiden er beskjeden. Det er derfor kun avsatt tre mindre næringsareal syd og vest for Asker sentrum (til sammen ca. 25 daa) ved denne rulleringen.

VEDLEGG 3:

ASKER KOMMUNE Δ KOMMUNEPLAN 2014 – 2026

Kapittel 3 – Vekst og utvikling

Næringsutvikling (s.17)

Asker har de siste årene hatt en vekst i arbeidsplasser tilsvarende øvrige kommuner i Osloregionen. Høy arbeidsinnvandring har påvirket arbeidsmarkedet med stor aktivitet og medført lett tilgang på arbeidskraft. Næringslivet i Asker har i den senere tid blitt mer internasjonalt orientert og svært mange nasjonaliteter er ansatt og bosatt i Asker. Internasjonal skole har vært etterspurt og åpner skoleåret 2013-2014. Asker kommune bistår i tilrettelegging og veiledning. Asker har en attraktiv beliggenhet for kunnskapsbasert næring på grunn av nærhet til Oslo, et godt kollektivtilbud og tilgang på arbeidstakere med høy kompetanse. Asker fremstår i dag som en robust kommune med et variert næringsliv. Handels-, service-, - og kulturnæringene i Asker bidrar til opplevelser, folkeliv og gode møteplasser og er en forutsetning for god tettstedsutvikling. I Asker er det viktig å ivareta disse næringsvirksomhetene i alle lokalsentrene. Dette gjøres gjennom videre detaljplanlegging og regulering. Askers bygdepreg videreføres gjennom et aktivt landbruk. Det er få landbruksvirksomheter igjen, men driften ønskes opprettholdt selv om marginene er små. Det er viktig for kulturlandskapet og Askers grønne preg at landbruks- og gartnerinæringene stimuleres til videre drift der dette er lønnsomt. Derfor er det åpnet for alternativ næringsvirksomhet, tilpasset kulturlandskap og omgivelser i landbruket.

Delmål:

- Nye næringsområder lokaliseres i tilknytning til kollektivknutepunkt, primært i og rundt Asker sentrum og i Holmen – Slependenområdet.
- Næringslivet i Asker skal være attraktivt for arbeidstakere bosatt i Asker.
- Handels-, - service og kulturnæringene skal bidra til god tettstedsutvikling.

Strategi:

Asker kommune skal:

- videreføre god dialog med næringslivet, inklusiv primærnæringen
- sikre tilstrekkelig planberedskap og effektiv forvaltning
- være pådriver for å sikre tilstrekkelig kapasitet i transportsystemet.

Kapittel 8 – Kommuneplanens handlingsdel

Næringsutvikling (s.34)

Kommuneplanen 2007–2020 har avsatt arealer for næringsutvikling, primært i og rundt Asker sentrum, og i Holmen-Billingstad-Slependen området. Servicenæringer lokaliseres til sentrene og kontorvirksomheter til Asker sentrum og Billingstad-Slependen. Industri/lager virksomheter først og fremst til Bjerkås næringspark. Kommuneplanen har avsatt arealreserver som ved effektiv utnyttelse kan gi rom for 50-60 prosent næringsvekst i Asker. Dette er et vekstpotensial langt utover antatt behov i kommuneplanperioden. Det er ikke lagt inn nye næringsområder, derimot er flere områder foreslått endret fra næring til annet formål, primært bolig. Dette gjelder både bebygde og ubebygde næringstomter, som områdene i Bergerveien på Billingstad (i henhold til vedtatt kommunedelplan), Blakstadmarka, Langenga og kommunens eiendom i Liahagen. ”

VEDLEGG 4:

SKEDSMO KOMMUNE Δ KOMMUNEPLAN 1996 – 2008

Visjon:

SKEDSMO SKAL VÆRE MØTESTEDET PÅ ROMERIKE

TEMADEL

Skedsmo i regional sammenheng (s.4)

Skedsmo skal være møtestedet på Romerike. Lillestrøm er kjernen eller motoren i regionsenteret, som også dekker andre deler av kommunen. Kommunen bør utvikle sin identitet som sentrum på Romerike og en viktig hjørnestein i Oslo/Akershus-regionen.

I begrepet regionsenter legges et bymessig utviklet område med høy grad av spesialiserte tjenester og tilbud, og som med disse betjener et visst omland. Det er et viktig samvirke mellom disse aktivitetene, kommunikasjonene til/fra senteret samt befolkningskonsentrasjonene nær senteret og i regionen. Ved utvikling av regionsenteret er det spesielt viktig å legge vekt på utvikling av kulturtilbud, utforming av offentlige rom samt vektlegging av stedets egenart.

Med den pågående etableringen av hovedflyplass På Gardermoen, blir det et press på etablering av arbeidsplasser og boliger Akershus og på Romerike. Antagelig vil dette gi seg tydeligst utslag i Skedsmo og Oslo. Dette stiller store krav til utarbeidelse av ulike typer planleggingsverktøy, samt oppfølging og kontroll i forhold til disse. Det må tas standpunkt til ønsket framtidig befolkningsutvikling med tilhørende offentlige tilbud, omfang og type av næringsvirksomhet, samt hvilken del av veksten det er ønskelig at Skedsmo skal ta.

Hvor veksten skal lokaliseres i kommunen er også en problemstilling. Før krigen var så å si all utbygging knyttet til ”jernbaneaksen”. Senere har mye av utviklingen foregått langs ”europavei-aksen”.

Rikspolitiske retningslinjer for samordnet areal- og transportplanlegging legger opp til økt utbygging nær knutepunkter på kollektiv-nettet, - selv om dette eventuelt går på bekostning av landbruksinteresser.

Sysselsetting og arbeidsplassutvikling (s.5)

For motoren i vårt regionsenter – Lillestrøm – kan vi konstatere at de byskapende næringer har tapt terreng de senere år. Nye kjøpesentre nærmere Oslo har trukket mange som tidligere handler i Lillestrøm. Figuren nedenfor viser imidlertid at Skedsmo har en sterk posisjon som ”handelskommunen” i Akershus.

En viktig problemstilling er hva som kan gjøres for å øke attraktiviteten til vårt kommunesenter – slik at folk og næringsliv trekkes til stedet.

Nasjonale myndigheter vil at utbyggingen fremover skal konsentreres sterkere omkring og i tettsteder med et godt kollektivtilbud. Et godt eksempel på næringsarealer som oppfyller dette, representerer området sør for Lillestrøm stasjon. Hensynet til en samordnet transport- og arealbruk tilsier en gjennomgang av muligheter og begrensinger for fortetting i eksisterende sentrumsområder.

Kommunen har ca. 17.100 arbeidsplasser, dette gir en egendekning av arbeidsplasser på 97%. Antall arbeidstakere i Skedsmo utgjør noe i overkant av 17.700. I 1994 var 3.5% av arbeidsstokken uten arbeid, i 1995 steg arbeidsledigheten til 4.3%.

Kommunen spiller i dag en relativt passiv og tilretteleggende rolle i forhold til sysselsetting og arbeidsplassutvikling. Kommunen benytter de sysselsettingstiltak staten setter i verk, samt markedsfører og selger næringseiendommer. Næringslivet får forhåpentligvis god service og riktig behandling i møte med kommunens tjenester. I fremtiden bør kommunen være mer aktivt initierende også i jobbskaping og næringsutvikling.

Kompetansemiljøet på Kjeller er et av kommunens fortrinn for næringsutvikling og etablering. Arealene ved instituttene er utpekt som ett av de to viktigste regionale næringsområder. Realisering av visjonen "Campus Kjeller" er en stor utfordring fremover. Området må tilrettelegges planmessig, slik at det er tilstrekkelig med hensiktsmessige næringsarealer. Kjellerområdet har allerede i dag 2750 arbeidsplasser, og gir derfor et tilbud til 17% av kommunens arbeidstakere.

Berger sandtak kan bli et meget attraktivt næringsområde med god tilgjengelighet til E6, men det ligger store utfordringer i å få tilrettelagt arealene til dette formålet. Det er ønskelig med kontor og lettere industri i dette området, som arealmessig vil utgjøre en stor prosent av det næringsarealet som skal utvikles fremover.

MÅLDEL

SKEDSMO I REGIONAL SAMMENHENG (s.15)

Visjon:

Skedsmo kommune skal være et regionalt møtested hvor kvalitet i bo- og oppvekstmiljø samt variasjon i arbeids- og næringsliv er grunnmuren for en positiv utvikling.

Mål:

1. Utbyggingstempoet skal gi en forsiktig og harmonisk utvikling, uavhengig av presset som evt. følger av hovedflyplassen.
2. Ny utbygging skal i større grad være planlagt lokalisert til jernbanestasjonenes nærområder, både som fortetting i tettstedene og ved utvikling av ubebygde arealer.
3. Skedsmo skal ha et variert arbeids- og næringsliv med et bredt internasjonalt kontaktnett.
4. Vår identitet som regionsenter og vertskommune for Gardermobanen skal være utviklet ved at tilreisende møter en naturlig serviceinnstilling på alle plan.
5. Sentrumsområdene i kommunen skal framstå som attraktive med høy kvalitet på uterom, plasser og parker.
6. Lillestrøm skal være befestet som et attraktivt handlested for flertallet av befolkningen på Romerike.
7. Lillestrøm skal oppfattes som et kulturelt sentrum og samlingspunkt på Romerike med høy kvalitet på kulturtilbudene.
8. Nordbyveien skal være lagt om og Strømmen skal ha fått en samlet ny veiløsning utenom sentrum.
9. Det skal vektlegges å skape et godt bo- og arbeidsmiljø samt et attraktivt lokalsenter i Strømmen,
10. Skedsmokorset skal ha utviklet en omfattende og attraktivt lokalsenter for befolkningen i den delen av kommunen.

11. Flomutsatte bolig- og næringsområder i kommunen bør søkes sikret i størst mulig grad mot flomskader.
12. Parkeringsbehovet i Strømmen og Lillestrøm dekkes.
13. Kollektivtrafikken må bygges ut med matebusser innen kommunen. Busstilbudet inn til Oslo via motorveien utvides.

SYSSELSETTING OG ARBEIDSPLOSSUTVIKLING (s.16)

Visjon:

Skedsmo kommune skal jobbe for etablert og ny virksomhet innen handel, industri og forskning.

Mål:

1. Kommunen skal spille en aktiv rolle i arbeidsplass- og næringsutvikling. Det skal legges til rette for ønsket langsiktig utvikling, med aktiv innsats på presentasjon av Skedsmo som etableringssted. Det skal legges vekt på kommunens fortrinn som kommunikasjonssenter og det teknologiske forskningsmiljøet på Kjeller.
2. Kommunen skal opprettholde et variert næringsliv med et stort mangfold av arbeidsplasser. Arbeidsplassdekning skal være på nær 100%.
3. E6 gjennom Skedsmo skal bidra til å markere kommunen positivt, uten nye bilbaserte kjøpesentre og skjemmende virksomhet.
4. Berger næringspark skal bli utviklet etter en helhetlig plan. Kommunen skal ha styring med utbyggingen og sikre kvalitet i helhet og detaljer.
5. Campus Kjeller skal være realisert ved betydelig økt studietilbud og etablering av flere nye teknologibedrifter.
6. Sentrale forretningsfunksjoner og offentlige kontorer samt nye etableringer av denne art i Strømmen, prioriteres til de etablerte forretningsområder utenom Storsenteret.
7. Det stimuleres til handels- og næringsutvikling langs Strømsveien.

VEDLEGG 5:

SKEDSMO KOMMUNE Δ KOMMUNEPLAN 2006 – 2017

Næringsutvikling (S. 8)

4.1 Utfordringer knyttet til næringsutvikling:

Skedsmo er et næringsmessig tyngdepunkt på Romerike med totalt vel 20 000 arbeidsplasser, og betydelig innpendling fra nabokommunene. Samtidig pendler en stor del av egen arbeidsstyrke til arbeidsplasser utenfor kommunen. Som tidligere industrikommune, har kommunenes næringsliv vært gjennom en betydelig omstilling de siste 10-årene. På samme måte som for Romerike for øvrig, kan bransjer med relativt begrenset lønnsnivå og små krav til kunnskap og kompetanse, komme til å dominere næringsstrukturen. På denne bakgrunn vil en hovedutfordring for næringspolitikken være:

Hovedutfordring:

Å forebygge utvikling av en ensidig næringsstruktur med små krav til kunnskapsnivå, og lav lønnsnivå.

I strategisk næringsplan (SNP 2003-2006) har kommunen i samarbeid med næringslivet, nedfelt omforente mål og strategier for å møte denne utfordringen. I plangrunnlaget påpekes sammenhenger mellom næringsutvikling, kommuneøkonomi og det framtidige velferdsnivå for befolkningen. Det må i tillegg tilrettelegges for nye områder for næringsutvikling i tråd med satsingsområder for næringsutvikling i kommunen.

4.2 Mål for kommunens næringspolitikk

Skedsmo skal være en motor for næringsutvikling på aksene Oslo-Gardermoen.

I dette ligger at Skedsmo og Lillestrømsregionen utvikler en variert og framtidsrettet næringsstruktur med en betydelig andel bedrifter som er nasjonalt og internasjonalt rettet, er kunnskapsbaserte og har god lønnsnivå. Den sentrale strategien i dette arbeidet skal være samhandling mellom offentlig sektor, næringslivet og FoU/undervisning. Kunnskapsbyen Lillestrøm er gjennom SNP-prosessen etablert for å muliggjøre et slikt samarbeid og er en viktig partner ved gjennomføring av kommunens næringspolitikk.

4.3 Strategier for å nå næringspolitiske mål

Flere strategier innen øvrige politikkområder i planen understøtter målsettingene i næringspolitikken. Hovedstrategier i kommunens næringspolitikk er utviklet i strategiske næringsplaner for Skedsmo og for Samarbeidsrådet for Nedre Romerike:

Strategi 1: Utvikling av kunnskapsindustri og kunnskapsintensiv næring

Det skal legges vekt på at kommunen medvirker i samarbeidsprosesser om næringsutvikling med næringslivsorganisasjonene, FoU/høgskolene og det offentlige virkemiddelapparatet. Det skal videre tilrettelegges for at lokale bedrifter kan hente kompetanse fra høgskolene og forskningsinstituttene, og for at knoppskytinger fra eksisterende virksomheter etablerer seg som bedrifter i kommunen og regionen.

Strategi 2: Styrke nivået for næringsrelevant kompetanse i befolkningen

Det skal legges vekt på å skape økt bevissthet om betydningen av næringsrelevant kunnskap, bidra til utvikling av et variert tilbud av yrkesrelevant undervisning, og skape interesse for slike fag.

Strategi 3: Positiv profilering av området

Det skal legges vekt på samarbeid med nabokommunene og næringslivet om systematisk innsats for å oppdatere omverdens bilde av kommunen, og øke kunnskapen om kommunens og regionens fortrinn.

VEDLEGG 6:

SKEDSMO KOMMUNE Δ KOMMUNEPLAN 2015 – 2026

1.2 Urbanisering og næringsutvikling – som basis for kommuneøkonomi, velferd og helse

Som regionsenter, samferdselsknutepunkt og et betydelig næringsmessig tyngdepunkt, er Skedsmo sterkt integrert i Osloregionen for øvrig. De demografiske og økonomiske forutsetningene som følger av dette, gjør kommunen til en vekstkommune både med hensyn til næringsliv og befolkning. Dette vil også være utgangspunktet for kommunens videre utvikling.

Skatteeffekten av et næringsliv med god lønnsevne har betydning for kommunen og regionen. Det styrker vilkårene for en god kommuneøkonomi, og dermed grunnlaget for offentlige tjenester som skal sikre innbyggerne levekår og velferd. Kommuneplanen bygger på en forutsetning om at kommunen ved å utvikle sine fortrinn, på forskjellige måter, og særlig gjennom en god urban utvikling i Lillestrøm og det såkalte LSK-triangelet, vil bidra til å styrke betingelsene for etableringer av ny næringsvirksomhet og bedrifter med bedre lønnsevne enn det som preger kommunens næringsliv i dag (jfr. kap.4).

En videre bymessig utvikling av de sentrale delene av kommunen vil i årene som kommer, kunne gi ytterligere høyning av stedskvaliteter her. Vekst knyttet til eksisterende sentra kan styrke lokale tilbud kultur, fritid, varer og tjenester for de forskjellige aldersgruppene. Et økt tilbud av boliger nær disse sentrene kan bidra til enklere hverdagsorganisering for flere av kommunens innbyggere og til et redusert transportbehov for den enkelte. En byutvikling som forsterker gode bostedskvaliteter i byen og bybåndet, gjør kommunen attraktiv og vil bedre livskvalitet, levekår og helse for kommunens innbyggere. (s. 4-5)

4 Næringsutvikling

Mål: Skedsmo skal være en motor for næringsutvikling i regionen.

Det innebærer at Skedsmo og Lillestrømregionen utvikler en variert, robust og framtidsrettet næringsstruktur med en betydelig andel bedrifter som er nasjonalt og internasjonalt rettet, er kunnskapsbaserte og har god lønnsevne.

Skedsmo er et av de næringsmessige tyngdepunktene utenfor Oslo, med totalt 28 000 arbeidsplasser, og med et raskt voksende næringsliv.

Antallet arbeidsplasser har økt med over 6000 i perioden fra 2000. Dette er en økning i antall arbeidsplasser på 29,4% i perioden, mot 24,6% i Akershus og vel 14% i landet som helhet (se fig. 5). Med det har Skedsmo hatt en noe lavere prosentvis vekst enn Lørenskog og Ullensaker, men høyere enn Bærum, Asker, Ski og Oppegård.

Skedsmo er en av tre kommuner i Akershus med en netto innpendling. Kommunen er sterkt integrert i det regionale arbeidsmarkedet. Om lag 2/3 av kommunens yrkesaktive befolkning har sin arbeidsplass i andre kommuner, de fleste av disse i Oslo.

Handel er den klart største bransjen i næringslivet i Skedsmo og utgjør vel 30% av sysselsatte i privat sektor (se fig. 6) Handel utgjør en andel av kommunens næringsliv som er nesten dobbelt så stor som handelens andel på landsbasis. Ved siden av handel har bransjene bygg og anlegg og personlig tjenesteyting bidratt sterkt til næringsvekst i Skedsmo de siste årene.

Sammenlignet med landsgjennomsnittet er også bransjen vitenskapelig-/teknisk tjenesteyting relativt stor i Skedsmo med 50% høyere andel enn i landet. Veksten i slike bedrifter har imidlertid vært liten i Skedsmo, i sammenligning med landet for øvrig. I kombinasjon med en rask tilbakegang av industriarbeidsplasser gir dette kommunen en svak utvikling i basisnæringer (eksporterende/konkurrans utsatte bransjer som gjerne også har høy lønnsevne og etterspør spesialisert kompetanse). Som tidligere industrikommune, har Skedsmo vært gjennom en betydelig næringsmessig omstilling de siste tiårene, og antall ansatte i industri fortsetter å synke. På samme måte som for Romerike for øvrig, kan bransjer med begrenset lønnsevne og små krav til kunnskap og kompetanse, komme til å dominere næringsstrukturen.

Bransjer som i sysselsettingssammenheng er relativt små, men som i Skedsmo har vokst vesentlig raskere enn befolkningsutviklingen skulle tilsi, er besøksnæringer som inkluderer restaurant/servering og kultur/opplevelse ("aktivitet" i fig. 7). Sysselsetting i disse bransjene har økt med henholdsvis 51% og 82% i perioden fra 2000. Det er også registrert at den prosentvise økningen i antall besøkende er mange ganger høyere enn økningen av ansatte i disse bransjene.

Både offentlig sektor og de tjenestepregede næringene som vokser som resultat av regionens befolkningsvekst. Ekstra rask vekst innen underholdning og restaurant/servering viser Lillestrøms styrkede regionsenterfunksjon.

Høgskolen i Akershus, forskningsinstituttene og det tilhørende teknologimiljøet kan sammen med gode kommunikasjoner og en vellykket sentrumsutvikling i Lillestrøm, gi kommunen vesentlige næringsmessige fortrinn. En næringsanalyse knyttet til det regionale plansamarbeidet (Vista Analyse, 2013) peker på at synergier som kan oppnås i et samarbeid mellom Akershus Universitetssykehus i Lørenskog og kunnskapsmiljøet i Skedsmo. Dette forsterker betydningen av kommunenes samarbeid om utvikling av byaksen gjennom Skedsmo, Rælingen og Lørenskog.

Det er en sammenheng mellom næringslivets lønnsevne, kommuneøkonomi og befolkningens velferd og helse. Skedsmo har i likhet med Romerike for øvrig, hittil ikke lyktes med å tiltrekke seg kontoretableringer i noe betydelig omfang. I det pågående regionale plansamarbeidet Oslo/Akershus påpekes Lillestrøms muligheter for å oppnå nødvendig attraksjon for økt etablering av kunnskaps- og kontorbedrifter. Dette har også vært et viktig mål for kommunens satsing på byutvikling.

Det er i deler av Lillestrøms sentrum betydelige muligheter for ny kontorbebyggelse innenfor en avstand fra stasjonen på 400 – 500 meter. Slik bruk av kvartaler i disse områdene sammen med en god urban utvikling for øvrig, anses å kunne gjøre Skedsmo konkurransedyktig som etableringssted for kunnskaps- og kontorbedrifter i årene fremover.

4.1 Strategier

Strategi 1: Legge til rette for kontorbebyggelse, særlig i Lillestrøm sentrum

Dette gjøres ved at kommunen i samarbeid med investorer og utbyggere skal fremme en byutvikling som styrker kommunen som etableringssted for kontor- og kunnskapsbedrifter, gjennom utstrakt tilrettelegging for kontorbebyggelse sentralt i Lillestrøm, samt gjennom en sentrumsutvikling med sterk vekt på urbane bo- og oppholds- og opplevelseskvaliteter.

Strategi 2: Utvikle kunnskapsindustri, og kompetanse

Dette gjøres ved at kommunen medvirker i samarbeidsprosesser med Høgskolen i Oslo og Akershus, Forskningsinstituttene, Kunnskapsbyen Lillestrøm og

næringslivsorganisasjonene om å skape næringsmessige virkninger av kunnskapsmiljøet. Videre kan et regionalt om byutvikling og nødvendig utbygging av transportinfrastruktur understøtte en ønsket næringsutvikling.

Strategi 3: Profilere området

Dette gjøres ved at kommunen på forskjellige måter bidrar til å øke kunnskapen om kommunens og regionens fortrinn, og oppdatere omverdens bilde av Skedsmo kommune. – s. 10-11

9.4 Utdanning og arbeid

Arbeid er en viktig sosial helsedeterminant fordi arbeid gir inntekt, sosialt fellesskap, struktur i hverdagen, og fordi det for mange gir en meningsfylt aktivitet. Personer som befinner seg utenfor arbeidsmarkedet, har gjennomgående dårligere helse enn dem som er i arbeid. Særlig er dette tydelig med hensyn til psykiske helseplager. Arbeidsledigheten i Skedsmo kommune er på nivå med fylkes- og landsgjennomsnittet.

Utdanning er utgangspunktet for gode levekår resten av livet, primært på grunn av at det gir adgang til arbeid og inntekt. Utdanning er også medvirkende til mange andre prosesser som bidrar til å fremme helse utover i det voksne livsløpet, blant annet levevaner, mestringsevner og sosial tilhørighet.

Vårt moderne samfunn stiller høye krav til kompetanse innenfor alle yrker og sektorer. Allerede i dag ser vi at det norske arbeidsmarkedet krever så høy kompetanse og effektivitet at det ikke er plass til de som trenger mer tilpasning, blant annet de som ikke klarte å fullføre yrkesfag. En stor andel av frafallselevne vil ikke få fast feste i arbeidslivet, i tillegg er det disse som først blir permittert ved dårligere tider. Skedsmo kommune har en noe høyere andel frafallselever i videregående opplæring (25%) enn fylkesgjennomsnittet (23%). Andelen innbyggere i Skedsmo kommune med utdanningsnivå tilsvarende videregående skole eller mer, er lavere (70%) enn i Akershus fylkes (74%). – s. 27

VEDLEGG 7:

SKI KOMMUNE Δ KOMMUNEPLAN 1992 – 2002

G. NÆRINGSLIVET

1 ARBEIDSPLASSETABLERING

Hovedmål

- 1.1 Forholdene skal legges til rette for et størst antall arbeidsplasser innen kommunen for kommunens innbyggere.
- 1.2 Kommunen skal gjennom arealplanleggingen og på annen måte legge forholdene til rette for etablering av ny virksomhet.
- 1.3 Kommunen skal engasjere seg aktivt i ny næringsetablering – særlig med tanke på næringsetablering med mange arbeidsplasser pr. arealenhet.
- 1.4 Ski kommune skal i samarbeide med de øvrige Follo-kommunene arbeide aktivt for etablering av næringsvirksomhet i regionen til beste for regionen samlet.

Kortere reiseveg for regionens innbyggere og en aktivt ”smitte-effekt” for etablering av annen virksomhet i regionen vil være positive elementer i denne forbindelse.

- 1.5 Ski kommune går inn for en felles markedsføring av kommunene i Follo-regionen.

2. SKI SENTRUM SOM REGIONSENTER

Hovedmål

- 2.1 Kommunen skal i planperioden legge forholdene til rette for at Ski sentrum kan få en fortsatt naturlig og riktig utvikling som det regionale handels-, service-, og kultursenter for Follo-regionen.
- 2.2 Ski kommune vil arbeide for at en ny adkomst til Ski sentrum vestfra via en Søndre tverrveg og nordfra via en omlagt RV 152 blir etablert i kommuneplanperioden.

3. LANDBRUK

Ski kommune er en av de største landbrukskommunene i landet med store, sammenhengende oppdyrkede areal. De oppdyrkede areal er vesentlig orientert til midtre og søndre del av kommunen.

Landbruksarealene er regulert/disponert til dette formålet – enten ved direkte reguleringsplan eller gjennom kommuneplanen.

Landbruket er og vil forbli en viktig næringsveg for kommunen, med de positive ringvirkninger man får derfra på verksteds- og håndverksindustrien, på serviceyrkene m.v.

4. OVERORDNEDE MÅL FOR NÆRINGSLIVSOMRÅDET

- 4.1 Ski kommune skal i kommuneplanperioden arbeide aktivt for ny næringsetablering i kommunen. Kommunen skal ved sin arealdisponering og ved nødvendig utbygging av infrastrukturen legge forholdene til rette for dette.

- 4.2 Ski kommune skal i samarbeide med de øvrige Follo-kommunene og på likeverdig grunnlag arbeide aktivt for ny næringsetablering i regionen som er til beste for regionen samlet.
- 4.3 Ski kommune skal arbeide aktivt for videre utvikling av Ski sentrum som et levedyktig og ”rikt” regionsenter for handel, service, og kultur for Follo-regionen.
- 4.4 I samarbeide med de øvrige kommunene i regionen går Ski kommune inn for å markedsføre Follo-regionen som et attraktivt sted for bosetting og næringsetablering. ”

VEDLEGG 8:

SKI KOMMUNE Δ KOMMUNEPLAN 2004 – 2014

I denne planen fant jeg ikke et eget kapittel om næring og næringsutvikling, men jeg fant at det hovedsakelig var lagt inn i kapittelet om "Økonomisk utvikling, kultur og verdiskapning" på side 34-35 og kapittelet om "Utbygging og inntekter" på side 36. At jeg ikke fant et eget kapittel kan også bety at mye er lagt inn under forskjellige kapitler, i så fall må jeg innrømme at jeg ikke har kopiert hele kommuneplanen og at jeg kan ha gått glipp av noe.

Noe som er verdt å merke seg er at det i denne kommuneplanen satses tungt på kunst. Blant annet illustrert ved at det gjennom kommuneplanen stadig dukker opp bilder av ymse kunstverk selv om det har noe med teksten å gjøre.

Økonomisk utvikling, kultur og verdiskapning (s. 34-35)

HOVEDMÅL:

Ski skal ha en bærekraftig utvikling som gir økonomisk grunnlag for tilstrekkelig service, tjenesteyting og kulturtilbud til innbyggerne.

DELMÅL:

- Ski sentrum skal videreutvikles som det regionale handels-, service- og kultursenter i Follo.
- Kommunen skal tilrettelegge for en hensiktsmessig samfunnsøkonomisk utvikling gjennom nærings- og boligetablering.
- Livskvalitet og identitet hos innbyggerne skal styrkes gjennom utvikling av bolig-, service- og kulturtilbudet. (står lite til ingenting om næringsutvikling)

Ski er regionsenter

Delmål:

Ski sentrum skal videreutvikles som det regionale handels-, service- og kultursenter i Follo.

I en sterkt voksende region med Ski som regionsenter vurderes det om grensene for Ski sentrum bør utvides.

Ski sentrum er regionsenter i Follo, men rollen som regionsenter må utvikles og defineres nærmere i samarbeid med de andre Follokommunene.

Status-Fakta 2004

Ski sentrum har utviklet seg til å bli det sentrale handelssentrum i Follo. Dette er en følge av funksjonen som det viktigste regionale knutepunktet for kollektivtrafikken i Follo og etablering av viktige servicetilbud som Ski storsenteret, nytt hotell og flerkino. Disse tilbudene har på den annen side gitt endrede konkurransevilkår og nye utfordringer for forretningene i Ski sentrum. Trafikken er til tider vanskelig, og biltrafikken kan være et miljøproblem. Brukere av Ski sentrum er i dag store deler av befolkningen i Follo og en del fra Oslo sør og nordre deler av Østfold.

Det er et økende fokus på regional samhandling og avhengighet på tvers av kommunegrenser og forvaltningsnivåer. Gjennom "Utviklingsavtale Follo" legges det opp til samordning av utbyggingsmønster, arealbruk og infrastruktur.

Ønsket tilstand 2014

Ski sentrum har fått bystatus, og har styrket sin rolle som regionsenter med et rikt handels- og servicetilbud som er lett tilgjengelig for alle. Nytt dobbeltspor, ny jernbanestasjon og bussterminal har gjort Ski svært attraktivt som kollektivknutepunkt. Kollektivtransporten er forbedret med gunstige overganger mellom transportmidler, noe som har ført til mindre biltrafikk og dermed reduserte miljøulemper.

Samferdselsinvesteringene er fulgt opp i arealpolitikken, gjennom utviklingen av Ski tettsted og økt fortetting rundt stasjonsområdet både når det gjelder næringsarealer og boliger. Eksisterende sentrum er styrket, og framstår med et klart grønt og bymessig preg. Handelsvirksomheten i Ski sentrum har igjen gode forhold ved hjelp av forbedret gangforbindelse mellom Ski sentrum og Ski vest. Det er lagt til rette for offentlige toaletter i Ski sentrum.

Utvidede kulturtilbud og flere sosiale møtesteder skaper et godt sentrumsmiljø. Ski kinosenter, Ski hovedbibliotek, Ski rådhuseteater og Waldermarhøy er arenaer for et bredt spekt spekter av kunst, kultur og rekreasjon i Ski sentrum. Oppgraderingen av grøntarealer er vektlagt blant annet med bevaring av grøntområdene rundt og foran Waldermarhøy. På nye utomhusanlegg er det lagt vekt på tre- og buskbeplantning, og vannskulpturen har en sentral plass på Rådhusstorget.

Skis rolle og utvikling som regionsenter har skjedd i nært samspill med de øvrige kommunene i Follo og andre regionale aktører. Gjennom en samordning av kommuneplanprosessene har man sikret diskusjoner rundt utbyggingsmønster, arealbruk og samferdsel på tvers av kommunegrensene og i et regionalt perspektiv.

Utbygging og inntekter (s.36)

Delmål:

Kommunen skal tilrettelegge for en hensiktsmessig samfunnsøkonomisk utvikling gjennom nærings- og boligetablering. Utviklingen i Ski skal sees i lys av målet om en bærekraftig utvikling slik det er formulert i LA 21.

Utbyggingsstrategien i kommuneplanen skal være retningsgivende for kommunens økonomiplaner og handlingsplaner. Utbyggingsstrategien må tilpasses kommunens økonomiske situasjon og utvikling.

Status-Fakta 2004

Ski kommune er utbygget i samsvar med tidligere kommuneplaner. Langhus-/ Bøleråsenområdet har hatt sterkest vekst i perioden 1970-2003. Forholdsvis større boligområder med varierte boligtyper er bygd på Vevelstadåsen og Bøleråsen. Næringsetablering har vært konsentrert på Berghagen og Regnbueområdene.

Ski. Kråkstad og Siggerud har også hatt en betydelig vekst uten det samme feltutbyggingspreg som på Langhus.

Befolkningsprognoser viser at kommunen får en viss vekst i antall barn/elever, særlig på Langhus og i Ski tettsted. Veksten blir sterkest på ungdomstrinnet. Siden det er flertall på Stortinget for at alle barn i førskolealder skal tilbys barnehageplass, fordres det en

betydelig økt barnehageutbygging i Ski, spesielt ved Langhus og Ski tettsted. Det blir sterk vekst blant eldre over 80 år og særlig blant de eldste eldre. Veksten er fordelt jevnt i kommunen. Det er fortsatt usikkerhet omkring bygging av et nytt lokalsykehus på Finstad.

Sett i forhold til veksten Ski kommune har hatt de siste årene og fylkeskommunens planforutsetninger om fortsatt sterk vekst i omegnskommunene til Oslo, bør vekstforutsetningene i kommunen økes, men kommunens økonomiske situasjon tilsier en dempet vekst både av hensyn til behov for ny infrastruktur og av hensyn til tjenesteproduksjon.

Ønsket tilstand 2014

Til tross for stramme økonomiske rammer har man gjennom effektiv drift og bevisste valg tilstrekkelig kommunalt tjenestetilbud. All utbygging i planperioden er foretatt i samsvar med ønsket om bærekraftig utvikling. Boligbygging i kommunen i planperioden har skjedd i samsvar med de boligpolitiske retningslinjene og kommunens utbygging av kommunal infrastruktur. Det har skjedd en fortetning av eksisterende tettsteder, og har dermed økt bruken av miljøvennlige transportmidler. Produktive landbruksarealer og viktige naturområder er skånet. Investeringene i infrastruktur har gitt nødvendige kapasitetsøkning både i barnehager, skoler og i eldreomsorgen. Befolkningsveksten i nye boligområder har kunnet utnytte ledig kapasitet i de nye barnehagene, skolene og helseinstitusjonene. Kommunen har fleksible skolebygg som kan brukes i fritiden til bl.a. ungdomsaktiviteter og betraktes som lokale kulturhus. Boligbyggingen i boligprogrammet prioriteres i de områdene hvor det er ledig skolekapasitet.

Arealressursene til ny næringsvirksomhet er effektivt utnyttet. Man har fått mange nye arbeidsplasser, spesielt i Ski Næringsparks utvidete del sydøst i området. Det er utarbeidet en sentrumsplan for Langhus. Ski kommune har overtatt Magasinleiren fra Skifte Eiendom. Området er utviklet til et parkområde og lokale kunstnere og Follo Museum gjør bruk av bygningene.

VEDLEGG 9:

SKI KOMMUNE Δ KOMMUNEPLAN 2011 – 2022

I denne kommuneplanen virker det som Ski kommune har tatt innover seg fremtidens utfordringer i mye større grad enn tidligere. Blant annet gjennom et eget kapittel om regionale og lokale utfordringer hvor det henvises til blant annet mer samarbeid med nabokommunene, Samarbeidsalliansen Osloregionen og økt internasjonal konkurranse.

I denne planen står det en del om næring og hvordan næringsutviklingen ideelt sett bør foregå. Det er fordi næringsstrategien er bygget inn i kommuneplanen. For meg gjør det midlertidig arbeidet med å sammenligne kommuneplanenes næringskapitler litt strevsomt. Det på grunn av at mål og strategier som omfatter næringsutviklingen er plassert i forskjellige og ulike kapitler. Eksempelvis under kapitlene om tettstedsutvikling, befolkningsvekst og samferdsel. Dog er kapitlet ”4.5 Verdiskapning og arbeidsplasser” veldig utfyllende.

2. Utfordringer

2.1 Regionale utfordringer

Flere innbyggere og arbeidsplasser

Oslo og Akershus rommer ¼ av Norges befolkning. Frem mot 2025 forventes en vekst i innbyggertall på opp mot 30%, noe som tilsvarer ca. 40.000 flere innbyggere i Follo. Veksten i antall arbeidsplasser i hovedstadsområdet er anslått til ca. 100.000 i samme periode.

Sterk økning i antall eldre

Det blir en kraftig vekst i antall eldre, både nasjonalt og regionalt. I Ski forventes gruppen 67+ å øke med ca. 50% frem til 2025. Dette er noe lavere enn for Akershus sett under ett.

Vekst i biltrafikken

Biltrafikken øker i hovedstadsregionen. I tillegg til økte klimagassutslipp representerer biltrafikkveksten mer lokale ulemper som støy, luftforurensning og økt fare for trafikkulykker. Næringslivets transporter hindres når veiene fylles opp av persontransport som kunne vært tatt kollektivt.

Økt internasjonal konkurranse mellom storbyregioner

Osloregionen utmerker seg i europeisk sammenheng med sterk økonomi og gode levekår, men har samtidig en perifer lokalisering. Det er derfor i samspillet mellom byen og omlandet at hovedstadsområdet kan oppnå en størrelse og en næringsmessig sammensetning som kan måle seg med andre storbyregioner i Europa.

Svaret på disse utfordringene er tettere regionalt samarbeid, både om næringsutvikling og samordnet areal- og transportutvikling. Det er definert omforente mål og strategier for slikt samarbeid, der flerkjernestruktur, miljøvennlige transportløsninger og satsing på næringer med internasjonal konkurransekraft er sentrale elementer. ” – s. 6

2.2 Lokale utfordringer

De regionale utfordringene er også Skis utfordringer

For å møte de regionale utfordringene som er beskrevet foran er det nødvendig å utvikle samordnede og effektive areal- og transportløsninger der innbyggerne bor tettere og er

mindre avhengige av personbil enn i dag. Som arealplanmyndighet har kommunene en nøkkelrolle i å oppfylle regionale målsettinger. Tilsvarende har kommunene en viktig rolle i arbeidet for økt regional konkurransekraft gjennom tilrettelegging for en bærekraftig næringslokalisering (rett virksomhet på riktig sted) og attraktive tettsteder både for økonomisk aktivitet og bosetting.

Effektivitet og attraktivitet, både som lokalsamfunn og arbeidsgiver

Som de fleste norske kommuner, har Ski en rekke utfordringer knyttet til det å gi innbyggerne et tilfredsstillende tjenestetilbud og til å rekruttere og beholde kvalifiserte medarbeidere. Det vil stilles krav til videre omstilling og effektivisering av kommunale tjenester, både for å lette kostnadsnivået og sikre kvalitet på tjenestene. Ski kommune er en del av det pressede arbeidsmarkedet i hovedstadsregionen, og har store utfordringer med å tiltrekke seg kvalifisert arbeidskraft i konkurranse med privat sektor og andre offentlige virksomheter. Den største utfordringen for Ski kommune er imidlertid kommuneøkonomien.” s. 7

4.5 Verdiskaping og arbeidsplasser

4.5.1 Ski som næringskommune – kjennetegn og utfordringer

Kjennetegn ved Ski som næringskommune

Ski kommune har de siste 20 årene hatt en sterk vekst innen handel og logistikk. Dette skyldes i hovedsak etablering og utvidelse av Ski storsenter, og tilrettelegging for plasskrevende virksomheter på Langhus (Regnbuen). Veksten i logistikk/lager vil forsterkes i årene som kommer som følge av utbygging av Fugleåsen. Kommunen har også lagt ut betydelige næringsområder til mer småskala produksjons- og lagerbedrifter (Ski næringspark i Ski tettsted og Berghagan og Dalen næringsområder på Langhus). I Ski sentrum er det en stor andel offentlige arbeidsplasser, både kommunale og regionale.

Ved utgangen av 2009 var det registrert 14.550 sysselsatte personer med bosted i kommunen. Antall registrerte arbeidstakere med arbeidssted i Ski var 13.022, fordelt på 2.478 foretak. 291 bedrifter hadde mer enn 10 ansatte.

Ski kommune tilhører et stort arbeidsmarked der Oslo er midtpunktet.

Hovedstadsregionen er preget av at Oslo har et stort overskudd på arbeidsplasser, og at de fleste delregioner og kommuner utenom Oslo har netto utpendling. Pendlingen over kommunegrensene er omfattende begge veier. Dette bekrefter at hovedstadsområdet er en velfungerende integrert arbeidsmarkedsregion, der mange innbyggere nyttiggjør seg et stor regionalt arbeidsmarked. Høy egendekning av arbeidsplasser er allikevel et mål, bl.a. fordi det gir bedre utnyttning av transportsystemet (motstrøms pendling) og mulighet for kortere arbeidsreiser for de som ønsker det. Follo er den delregionen i Akershus med størst netto utpendling av arbeidskraft: 28,5% i 2009. Netto utpendling i Ski var på 10,5% (tilsvarer 1.528 personer). Til sammenligning hadde Skedsmo en netto innpendling på 3,7%, mens Bærum hadde en netto innpendling på hele 19,2%. Siden Ski er både regionsenter og kollektivknutepunkt bør netto innpendling være et langsiktig mål.

Skis styrker og utfordringer i et regionalt perspektiv

Som del av arbeidet med en strategisk næringsplan for Follo (2007) ble Follo fortrinn for næringsutvikling beskrevet. Disse fortrinnene er også relevante for utvikling av næringslivet i Ski:

- Beliggenhet og infrastruktur med nærhet til markedet, arbeidskraft og kompetanse, samt godt utbygd transportsystem med E6, E18 og jernbane.

- Stor befolkningsvekst og en høyt utdannet befolkning. Dette er viktige drivkrefter i næringsutviklingen.
- Attraktive bokommuner med gode bokvaliteter og gode kommunale tjenester. Dette betyr mye når bedrifter velger lokalisingssted, fordi det er viktig i arbeidet med å rekruttere arbeidskraft.
- UMB og resten av Campus Ås som er en kraft i seg selv gjennom antall arbeidsplasser, men også som partner i utviklingen av Follo næringsliv.
- Næringsvennlige kommuner som opptrer effektivt, løsningsorientert og med stor grad av forutsigbarhet i saker som er viktig for næringslivet. (Større grad av langsiktig forutsigbarhet er også et forbedringspotensial for enkelte kommuner, inkl. Ski. Denne kommuneplanen og oppfølgingen av den er ment å bøte på dette.)

Follokommunene deler også noen utfordringer knyttet til næringsutvikling:

- Redusert utpendling til Oslo, jfr. tallene foran.
- Flere kompetansebaserte arbeidsplasser og bedrifter i Follo.
- Styrket samhandling mellom bedrifter, FoU-miljøene på Ås og Follo-kommunene.
- Økt satsing på bestemte næringsmiljøer med utviklingsmuligheter. I Follo kan dette for eksempel være innenfor matbransjen og landbruket, miljøteknologi, kreative og kulturbaserte næringer og logistikk.

Follorådets mål om kunnskapsbasert næringsutvikling og Follo som ”en skapende region” er et viktig grunnlag for Ski kommunes strategiske næringsarbeid. Sammen med nabokommunene vil Ski aktivt søke å utnytte næringsmessige synergier av Follobanen og flytting av Norges veterinærhøgskole og Veterinærinstituttet til Ås. Ski kommune vil også arbeide for formalisert samarbeid med regionale myndigheter og samspill med andre regionale utviklingsaktører (FoU-miljøer m.m.), spesielt om utvikling av Ski tettsted.

4.5.2 Prinsipper for næringslokalisering

Ski kommunes hovedlinjer i arealforvaltningen vil bli videreført og forsterket i kommuneplanperioden, jfr. ABC-prinsippet i ramme. Arealene i Ski må disponeres veloverveid i et langsiktig og regionalt perspektiv. Ski må være bevisst hvilke næringer som passer inn i kommunens ønskede lokaliseringsprofil, og hvilke som bør henvises til lokalisering andre steder i Follo eller andre deler av hovedstadsregionen. Ski kommune må bruke Plan- og bygningsloven aktivt for å sikre etablering i tråd med ABC-prinsippet.

Hovedfokus i kommuneplanperioden vil være tilrettelegging for flere A-lokaliteter. Bilbasert storhandel og arealkrevende næringsvirksomhet (B- og C-lokaliseringer) skal legges til næringsområder ved hovedvei utenfor sentrum. Det er allerede mange slike B- og C-lokaliseringer i regionen. Det er viktig at videre utvikling av slike næringer er i tråd med omforente regionale strategier. Ski kommune vil initiere et regionalt samarbeid i sørkorridoren om felles handelsanalyser, etter modell av et pilotprosjekt i Vestregionen (Asker/Bærum). Regionale prinsipper for lokalisering av handel med plasskrevende varer vil bli fastsatt i plansamarbeidet mellom Oslo og Akershus om areal og transport (ferdigstilles 2013), mens prinsipper for lokalisering av lager/logistikk utvikles av Samarbeidsalliansen Osloregionen (ferdigstilles 2012).

Hovedtyngden av arbeidsplassveksten kanaliseres til Ski sentrum

Ski har et spesielt ansvar for å tilrettelegge for arbeidsplasser som er lett tilgjengelige med kollektivtransport fra et stort regionalt arbeidsmarked. Ferdigstillelse av Follobanen i 2018 vil bringe Ski nærmere hovedstaden og knytte stedet tettere opp mot et stort regionalt arbeidsmarked. Reisetiden til/fra Oslo blir 11 minutter, og store deler av den funksjonelle arbeidsmarkedsregionen rundt hovedstaden kan nå Ski på under 1

time. Ski vil da ha en sentralitet som kan sammenlignes med steder som Nydalen, Lillestrøm, Lysaker og Sandvika. Det må tas høyde for et taktskrifte i Skis attraktivitet som lokaliseringssted for større kontorbedrifter mot slutten av kommuneplanperioden og videre fremover. Ski sentrum har i dag en del store offentlige arbeidsplasser, men ingen store kontorbedrifter.

Store deler av arealene i kort gangavstand fra Ski stasjon bør forbeholdes arbeidsplasser med mange ansatte og/eller mange besøkende. Lysaker (ca. 25 000 arbeidsplasser) og Sandvika (ca. 10 000 arbeidsplasser) brukes som regionale eksempler på aktuell "urban målestokk" for å bygge opp vitale kjerner utenfor Oslo sentrum. Skal Ski strekke seg et stykke på vei mot slike målestokker, må det legges til rette for arbeidsplass- og kundeintensive funksjoner i kortest mulig gangavstand fra Ski stasjon, både gjennom nybygging og transformasjon.

Arealene vest for jernbanestasjonen er de mest strategiske arealene i Ski sentrum. Her er det viktig å få til etablering større, profilerte selskaper som kan gi Ski sentrum økt oppmerksomhet og status. Også for utvikling av tettstedets identitet som regionalt knutepunkt er det viktig at det her kan realiseres arkitektonisk markante kontorbygg. Det må bygges med høy utnyttelse og det ligger terrengmessig godt til rette for relativt stor byggehøyde. Dagens innfartsparkering må over tid vike for næringsbebyggelse med parkering i underetasje eller i egne parkeringshus. Også øvrige deler av sentrum har potensial for etablering av mer kontorer for privat og offentlig virksomhet. Dette gjelder bl.a. området sør for Ski storsenter.

Publikumsrettet detaljhandel må videreutvikles i sentrum, fortrinnsvis i et samspill med Ski storsenter. 1. etasje i nye og eksisterende bygg forbeholdes forretninger, kafeer og annen lokal service. I etasjene over kan det være kontorer, evt. med boliger i toppetasjene.

Næringsutvikling i ytterkantene av Ski tettsted

Det er viktig at både bilbasert handel med plasskrevende varer og transportavhengig servicevirksomhet lokaliseres arealeffektivt ut mot overordnet veinett rundt Ski sentrum.

I tillegg må andelen bilbasert næring avveies mot behovet for arealer til boligbygging i Ski tettsted.

Ski øst

Næringsområdene øst for Ski sentrum har relativt lav utnyttelsesgrad og mye eldre næringsbebyggelse. Gjeldende reguleringsplan spesifiserer ikke hvilke type næring som kan etableres i området. Den nyeste delen av næringsområdet, Ski logistikkpark, er under utvikling og domineres av småskala logistikkbedrifter.

Fordi hovedvegssystemet ligger på vestsiden av Ski tettsted, utløser området næringsrelatert trafikk gjennom sentrum og resten av tettstedet. De store arealressursene i dagens næringspark bør videreutvikles med hovedvekt på arbeidsplassintensiv næringsvirksomhet. I tillegg bør det søkes innpasset områder for boligbygging. En slik utvikling samsvarer med den arealeffektiviseringen som har foregått de siste 30 årene i tidligere industri- og lagerområder mer sentralt i Osloregionen. Med den sentraliteten Ski får med ny Follobane, vil denne prosessen også skyte fart her. Generelt er næringsaktivitet vesentlig mer kortsiktig enn boliger og offentlige institusjoner. Kommersiell næringsbygg baseres vanligvis på leiekontrakter på 10-20 år, og nybygg nedbetales innenfor en slik tidshorisont.

Ski kommune vil initiere en trinnvis strategi som gir rammer for både boligbygging og fornyelse av næringsområdet. Et viktig grep tas i denne kommuneplanen, ved at Drømtorp gård endres fra nærings- til boligformål. Den videre strategien for Ski øst må utvikles i nær dialog med berørte eierinteresser, og skille klart mellom rammene for utvikling på mellomlang (2025) og lang sikt (2050). Utviklingen frem til 2025 vil naturlig ha hovedfokus i denne kommuneplanperioden. I et langsiktig perspektiv representerer Ski øst en stor reserve for bymessig transformasjon med betydelig innslag av boliger med tilhørende funksjoner.

Ski vest

Området ved Nygårdskrysset ved E18 er de arealene nær Ski tettsted som egner seg best for virksomheter som er avhengig av nærhet til hovedvegsystemet. Ski kommune vil søke samarbeid med Ås kommune om en strategi for utvikling av næringsområdene nært Nygårdskrysset, med sikte på arealeffektiv utnyttelse, høy kvalitet i omgivelsene og et godt samspill med Ski tettsted.

Lokalisering av gods- og logistikk

Større områder for gods- og logistikkvirksomhet må sees i sammenheng med langsiktige planer for utvikling av riksveinettet, jernbanen, havnene og flyplasser. Samfunnsnyttene av etableringene må også avveies mot inngrep i natur/friluftsområder og landbruk. Ski kommune har gitt rom for store utbygginger av denne typen næring gjennom etablering av Regnbuen (ca.700 da) og Fugleåsen (ca. 300 da) på Langhus. I et langsiktig regionalt perspektiv (2050) er det trolig ikke optimalt at sentralt beliggende kommuner som Ski stiller til rådighet ytterligere arealer for denne typen utbygging, men skulle det bli aktuelt forutsettes det at utbyggingen er en del av en omforent, regional strategi for hovedstadsområdet, jfr. omtale innledningsvis i kap. 4.5.2.

4.5.3 Hvordan tiltrekke seg kunnskapsarbeidsplasser

Lokaliseringsfaktorene for kunnskapsbasert næring er svært ulike de som gjelder for plasskrevende virksomheter og storvarehandel. Utviklingspregede bedrifter flytter dit den attraktive næringskompetansen velger å bo. Innbyggernes bevissthet om bostedets kvaliteter stiger i takt med utdanningsnivå og inntekt. Kommuner med trygt oppvekstmiljø, attraktivt boligtilbud, mangfoldig byliv og hurtige kommunikasjoner til et stort arbeidsmarked vinner kampen om befolkningsveksten. Befolkningsveksten gir samtidig en raskt økende kompetansetetthet, som blir en drivkraft i kommunens næringsutvikling.

Kommuneplanens mål og strategier for sentrums- og tjenesteutvikling er derfor viktige også for ønsket næringsutvikling. Lokaliseringspreferanser for ulike typer næringer er vist i figur 3.

4.5.4 Samarbeid lokalt og regionalt

Et sentralt element i kommunens næringspolitikk er å avklare hva som er kommunes rolle i næringsutviklingen, og legge til rette for godt samarbeid og avklarte forventninger aktørene imellom. Kommunens viktige rolle som planmyndighet og tjenesteyter er omtalt i avsnittet foran. Nasjonale og regionale myndigheter legger rammer for næringsutvikling gjennom samferdselsprioriteringer og økonomiske rammebetingelser. Regionale kunnskapsmiljøer kan gi viktige bidrag til verdiskapingen i regionen, jfr. mål og strategier i Strategisk næringsplan for Follo (2007). Ski kommune vil være aktiv tilrettelegger for samarbeid både med lokalt næringsliv, regionale myndigheter og FoU-miljøer. Samarbeid knyttet til utvikling av arbeidsplasser i Ski sentrum vil ha hovedfokus i kommuneplanperioden, se også kap. 4.2.3 "Utvikling og drift av Ski sentrum".

4.5.5 Mål og strategier for verdiskaping og arbeidsplasser

Mål:

- Ski kommune bidrar til et variert tilbud av arbeidsplasser med hovedvekt på utvikling av arbeidsplassintensive virksomheter i kort gangavstand fra Ski stasjon.
- Lokalisering av logistikkvirksomheter og handel med plasskrevende varer skjer etter ABC-prinsippet (rett virksomhet på rett plass), og er i tråd med omforente føringer i hovedstadsregionen.
- Ski kommune er forutsigbar og imøtekommende i samhandlingen med næringslivet, og vektlegger regionalt samarbeid om næringsutvikling.

Strategier:

- o Tilrettelegge for og ta del i utvikling av nye og eksisterende næringsområder i sentrum med kort gangavstand til Ski stasjon.
- o Initiere videreutvikling av detaljhandel i Ski sentrum, bl.a. med fokus på samspillet mellom Ski storsenter og resten av byen.
- o Styre handel med plasskrevende varer til områder utenfor Ski tettsted med god tilgjengelighet fra hovedvegssystemet (E18 og E6). Det søkes samarbeid regionalt om retningslinjer for slik næringsetablering, og evt. gjennomføring av felles handelsanalyse.
- o Deler av næringsområdene øst for Ski sentrum transformeres trinnvis til boligformål. Dette gjøres både for å sikre tilstrekkelig boligforsyning og for å motvirke for store volumer på næringsbasert trafikk gjennom Ski sentrum.
- o Tilrettelegge for høyere arealutnyttelse i eksisterende næringsområder i Ski og Langhus tettsteder som i dag disponeres til småskala produksjon og lager. Fortettingen skal bl.a. skje innenfor de rammer som de helhetlige trafikkløsningene for tettstedene setter.
- o Kanalisere større logistikketableringer til Fugleåsen næringsområde, eller henvise dem til andre deler av hovedstadsregionen. Evt. utbygging av nye områder for lager og logistikk i Ski kommune skal være en del av en omforent, regional strategi for hovedstadsområdet.
- o Delta målrettet i arbeidet med regional næringsutvikling i Follo og hovedstadsområdet, jfr. strategier under pkt. 4.1.
- o Bidra med informasjon og veiledning gjennom etablererveiledningen i Follo til innbyggere som ønsker å etablere egen bedrift, og tilrettelegge for god dialog med allerede etablerte bedrifter.

Norges miljø- og
biovitenskapelige
universitet

Postboks 5003
NO-1432 Ås
67 23 00 00
www.nmbu.no